

Concept Structuurvisie ruimtelijke ordening

Provincie Noord-Brabant

Auteur

Gedeputeerde Staten

Datum

20 juli 2010

Voorwoord

P.M.

Inhoud

Deel A – Visie en sturing	4
1 Inleiding	5
1.1 Wat is de Structuurvisie RO?	5
1.2 Voor wie is deze Structuurvisie?	5
1.3 Waarom een Structuurvisie RO?	5
1.4 Hoe is deze structuurvisie tot stand gekomen?	6
1.5 Relatie met rijksbeleiden provinciale plannen	8
1.6 Leeswijzer	11
1.7 Kaarten	11
2 Ruimtelijke opgaven voor Noord-Brabant	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Trends en ontwikkelingen	13
2.3 Integrale gebiedsopgaven	17
2.4 De kernkwaliteiten van Brabant	19
3 Provinciale belangen en ruimtelijke keuzes	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Regionale contrasten	25
3.3 Een multifunctioneel landelijk gebied	26
3.4 Een robuust en veerkrachtig water- en natuursysteem	26
3.5 Een betere waterveiligheid door preventie	27
3.6 Koppeling van waterberging en droogtebestrijding	27
3.7 Ruimte voor duurzame energie	27
3.8 Concentratie van verstedelijking	28
3.9 Sterk stedelijk netwerk: BrabantStad	29
3.10 Groene geleidingszones tussen steden	30
3.11 Goed bereikbare recreatieve voorzieningen	30
3.12 Economische kennisclusters	30
3.13 (inter)nationale bereikbaarheid	31
3.14 Beleefbaarheid stad en land vanaf de hoofdinfrastructuur	31
4 Provinciale Sturingsfilosofie	32
4.1 De sturingsfilosofie van de provincie Noord-Brabant	32
4.2 Regionaal samenwerken	33
4.3 Ontwikkelen	38
4.4 Beschermen	42
4.5 Stimuleren	45

Deel B – Structuren: ambitie, beleid en uitvoering	48
Inleiding	49
1 De groenblauwe structuur	50
1.1 Ambitie groenblauwe structuur	50
1.2 Kerngebied groenblauw	54
1.3 Groenblauwe mantel	57
1.4 Waterbergingsgebied	60
2 Landelijk gebied	63
2.1 Ambitie voor het landelijk gebied	63
2.2 Gemengd landelijk gebied	66
2.3 Accentgebied agrarische ontwikkeling	72
2.4 Zoekgebied Verstedelijking	75
3 Stedelijke structuur	76
3.1 Ambitie stedelijke structuur	76
3.2 Stedelijk concentratiegebied	80
3.3 Kernen in het landelijk gebied	85
4 Infrastructuur	90
4.1 Ambitie infrastructuur	90
4.2 (Hoofd)wegennet	92
4.3 Spoorwegennet	93
4.4 Vaarwegennet	95
4.5 Luchthavens	96
4.6 Buisleidingennet	97
Bijlagen	99
Bijlage 1. Begrippen- en afkortingenlijst	99
Bijlage 2. Gebiedsontwikkeling	123
Bijlage 3. PlanMER	128

Deel A – Visie en sturing

1 Inleiding

1.1 Wat is de Structuurvisie RO?

Voor u ligt de Structuurvisie RO. De provincie geeft in de structuurvisie de hoofdlijnen van het ruimtelijkbeleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040). De visie is bindend voor het ruimtelijkhandelen van de provincie. Het is de basis voor de wijze waarop de provincie de instrumenten inzet die de Wet ruimtelijke ordening biedt. De visie geeft een ruimtelijke vertaling van de opgaven en doelen uit de Agenda van Brabant. Daarnaast ondersteunt de structuurvisie het beleid op andere provinciale beleidsterreinen zoals het economisch-, mobiliteits-, sociaal-, cultureel-, milieu- en natuurbeleid.

1.2 Voor wie is deze Structuurvisie?

In de Structuurvisie ruimtelijke ordening richt de provincie zich tot de partijen die te maken hebben met vraagstukken van ruimtelijke ordening in Noord-Brabant en tot de bestuurders die daar beslissingen over nemen. Zij lezen in deze visie welke doelen en ambities de provincie heeft voor de ruimtelijke inrichting van Noord-Brabant en hoe de provincie dit wil realiseren.

1.3 Waarom een Structuurvisie RO?

1.3.1 Nieuwe ruimtelijke vraagstukken

De provincie Noord-Brabant is een dynamische provincie. Deze dynamiek gaat gepaard met forse veranderingen in de Brabantse ruimte, zowel in het stedelijk als in het landelijk gebied. In de Structuurvisie ruimtelijke ordening geeft de provincie aan hoe zij omgaat met de ruimtelijke opgave voor de periode tot 2025, met een doorkijk naar 2040.

Ontwikkelingen als klimaatverandering, economische specialisatie, achteruitgang van biodiversiteit en een afnemende bevolkingsgroei vragen om een herijking van het ruimtelijke beleid. Ook de wensen met betrekking tot het wonen, werken en recreëren in Noord-Brabant veranderen. Noord-Brabant wil blijven ontwikkelen, maar Noord-Brabant stelt ook eisen aan de kwaliteit van de leefomgeving. Het woon-, werk- en leefklimaat in de dorpen en steden, de behoefte aan gebiedseigenheden die verschillen in identiteit van stad, dorp en landschap staan volop in de aandacht. Daarom gaat de provincie meer dan voorheen duurzaam en zorgvuldig om met de ruimte.

De autonome ontwikkelingen in het landelijk gebied (agrarische bedrijven die stoppen versus schaalvergroting en intensivering) vragen om ontwikkelingsruimte in het landelijk gebied. De provincie wil daar meer dan voorheen ruimte aan bieden, maar wel met aandacht voor een versterking van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van Brabant.

In het licht van deze opgaven is het vigerende ruimtelijke beleid bekeken. De conclusie is dat een groot deel van het provinciale ruimtelijke beleid nog steeds actueel is en daarom ongewijzigd blijft. Voorbeelden zijn het principe van concentratie van verstedelijking, zorgvuldig ruimtegebruik, het verantwoord omgaan met de natuurlijke basis, het streven naar robuuste en aaneengeschaalde natuurgebieden en het concentratiebeleid voor glastuinbouw en intensieve veehouderijen.

Er is inmiddels wel een apart traject in gang gezet waarin de transitie naar een verduurzaming van de agrofood sector centraal staat. Voor eventuele aanpassingen van beleid die daaruit voortvloeien wordt een zelfstandig traject doorlopen.

1.3.2 Nieuwe rolopvatting

Naast nieuwe ruimtelijke vraagstukken is ook een andere sturing en rolopvatting van de provincie nodig. Door de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening zijn de bestuurlijke verhoudingen flink veranderd.

De provincie kiest in deze structuurvisie nadrukkelijk voor het subsidiariteitsbeginsel. Dat betekent dat de provincie geen werk doet dat mede-overheden ook kunnen doen en werkt met respect voor elkaars verantwoordelijkheid, rol en taak met andere partijen samen. Dit is ook zo afgesproken in de Brabant Code die de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG), de Noord-Brabantse Waterschapsbond en provincie op 30 juni 2008 hebben ondertekend.

De sturing en rolopvatting van de provincie zijn in deze Structuurvisie ruimtelijke ordening per beleidsonderdeel uitgewerkt. De provincie onderscheidt vier manieren van sturen om haar doelen te bereiken. Dat zijn regionaal samenwerken, ontwikkelen, beschermen en stimuleren.

Met haar sturingsfilosofie wil de provincie een balans vinden tussen toelatingsplanologie en ontwikkelingsplanologie. Beide vormen van sturen kunnen niet zonder elkaar en horen bij de provinciale rol. De provincie doet mee in ontwikkelingen en focust op (boven)regionale opgaven en afstemming. Het stellen van heldere kaders biedt duidelijkheid voor nieuwe ontwikkelingen of voor een efficiënte uitvoering.

De focus op het bovenlokale schaalniveau en de inzet op regionaal samenwerken, betekent ook dat het overleg op lokaal niveau afneemt. De provincie voert in beginsel overleg op regionale schaal. Lokaal overleg vindt met name plaats op verzoek van gemeenten, bijvoorbeeld om een toelichting te geven op de inzet van provinciale instrumenten (zoals de Verordening ruimte) of in het kader van het wettelijk vooroverleg (artikel 3.1.1. Besluit ruimtelijke ordening). Daarnaast voert de provincie alleen nog lokaal overleg als dat vanuit het provinciaal belang nodig is; bijvoorbeeld vanwege een gebiedsontwikkeling of een lokaal project.

1.4 Hoe is deze structuurvisie tot stand gekomen?

1.4.1 Startnotitie

In het najaar 2008 is in een intensief traject de opgave voor de structuurvisie verkend. In vier regiobijeenkomsten heeft de provincie gesproken met gemeenten, waterschappen, belangenpartijen en burgers. Ook heeft de provincie de Brabanders geconsulteerd via internet. Op basis van de uitkomsten van dit traject heeft de provincie gekozen voor een snel traject met een beperkte herziening van het ruimtelijke beleid.

1.4.2 Voorontwerp

In de eerste helft van 2009 is het voorontwerp van de Structuurvisie ruimtelijke ordening opgesteld. Daarbij hebben gemeenten, waterschappen en andere partijen hun expertise ingebracht in ateliers voor het landschap en regiobijeenkomsten over detailhandel en ruimtelijke economische aspecten. Op de Dag van de Brabantse Ruimte op 15 juni 2009 is de tussenstand van de Structuurvisie ruimtelijke ordening en de Verordening ruimte gepresenteerd.

In het najaar van 2009 heeft de provincie Rijk, SRE, gemeenten, waterschappen en belangenorganisaties uitgenodigd om hun reactie te geven op het voorontwerp van de Structuurvisie RO. De resultaten van dit vooroverleg en van parallelle provinciale

processen, zoals de Agenda van Brabant, de MIRT-gebiedsagenda en het Provinciaal Waterplan zijn verwerkt in het ontwerp van de structuurvisie. In het vooroverleg hebben gemeenten, de SER-Brabant en de Waterschapsbond gereageerd en hebben de Provinciale Omgevingscommissie, de Adviseurs Mooi Brabant en TELOS advies gegeven. De reacties en adviezen hebben op onderdelen tot aanpassing van de structuurvisie geleid. Dit is in een Nota van vooroverleg opgenomen.

1.4.3 Ontwerp

Het ontwerp van de structuurvisie is op 2 februari 2010 vastgesteld. Daarna is de structuurvisie ter visie gelegd zodat iedereen hiervan kennis heeft kunnen nemen en desgewenst een zienswijze kon indienen. Er zijn in totaal 220 zienswijzen in gekomen, van met name belangenorganisaties, gemeenten en andere overheden, waaronder uit België. Na de vaststelling van de ontwerp structuurvisie is een aanzienlijke beleidswijziging vastgesteld over de ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen. Veel zienswijzen hebben er op gewezen dat die beleidswijziging nog niet in het ontwerp was verwerkt. Daarnaast zijn er veel zienswijzen ingekomen over de relatie met de MIRT-gebiedsagenda, krimp in relatie tot leefbaarheid, het beleid inzake duurzame energie, recreatie en de groenblauwe mantel, het ontbreken van een financiële paragraaf, de internationale context en de noodzaak voor het opstellen van een aanvullende Verordening ruimte.

De zienswijzen zijn samengevat en van een reactie voorzien in een Nota van Inspraak. De ingekomen zienswijzen en adviezen hebben op onderdelen geleid tot aanpassing van de structuurvisie RO. Daarnaast zijn er ook ambtshalve een aantal wijzigingen doorgevoerd. Dat is in de Nota van wijzigingen opgenomen.

1.4.4 Plan MER

Gelijktijdig met het opstellen van de Structuurvisie ruimtelijke ordening is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het doel hiervan is om het milieubelangen van waardige plek te geven in de besluitvorming over activiteiten die belangrijke gevolgen op het milieu kunnen hebben. De provincie Noord-Brabant is verplicht voor de Structuurvisie ruimtelijke ordening een milieueffectrapport voor plannen (Plan-MER) op te stellen.

Het plan-MER beschrijft de milieueffecten van de beleidswijzigingen ten opzichte van het beleid uit de Interimstructuurvisie, voor zover ze kaders scheppen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten of activiteiten die gevolgen kunnen hebben op natuurgebieden die beschermd zijn via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden). Vanwege het abstracte karakter van de Structuurvisie ruimtelijke ordening is het plan-MER ook abstract. Omdat de feitelijke effecten vaak afhangen van de uiteindelijke uitwerking, is het plan-MER er op gericht om aandachtspunten mee te geven voor deze verdere uitwerking.

De samenvatting van de plan-MER is in Bijlage 3 opgenomen. De conclusie uit het Plan-MER is dat de Structuurvisie ruimtelijke ordening een licht positief effect heeft. Dit is vooral toe te schrijven aan de concentratie van de mogelijkheden tot vestiging van grootschalige agrarische, stedelijke en recreatieve voorzieningen. Daarmee worden de kwetsbare gebieden ontzien. Daarnaast biedt de Structuurvisie ruimtelijke ordening betere mogelijkheden voor ontwikkeling van een robuuste groenblauwe structuur. In de groenblauwe structuur zijn namelijk de beeksystemen opgenomen en is met de

groenblauwe mantel een soort 'bufferzone' gecreëerd rond de EHS en Natura 2000-gebieden. Hiermee kan beter op klimaatveranderingen worden ingespeeld. Het plan-MER heeft op onderdelen geleid tot aanpassing van het voorgenomen beleid zoals dat in het voorontwerp van de structuurvisie was opgenomen, bijvoorbeeld ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen. De commissie voor de M.e.r. heeft op 1 juli 2010 een positief advies uitgebracht over het plan-MER. Dit advies is aan bijlage 3 toegevoegd. Daarbij heeft zij een aantal aanbevelingen gedaan. De reactie op deze aanbevelingen is opgenomen in de Nota van Inspraak.

1.4.5 Watertoets

De wettelijke verplichting om bij ruimtelijke ontwikkelingen een watertoets uit te voeren is geregeld in het Besluit ruimtelijke ordening. De watertoets en de wijze waarop de provincie daar mee omgaat is beschreven in het Provinciaal Water Plan. Bij de toepassing van de watertoets vervult de provincie een dubbelrol: soms is de provincie initiatiefnemer van ruimtelijke plannen, in andere gevallen is zij adviseur vanwege de provinciale waterbelangen. In de rol van initiatiefnemer voor ruimtelijke plannen met relevante waterhuishoudkundige gevolgen past de provincie de watertoets toe. Daarnaast hanteert de provincie de wettelijk voorgeschreven afsprakennotities. De provincie heeft invulling gegeven aan de watertoets door over de (voor)ontwerp Structuurvisie ruimtelijke ordening ambtelijk en bestuurlijk overleg te voeren met de Waterschapsbond. Bij de ruimtelijke belangen en keuzes is specifiek aandacht geschonken aan diverse wateraspecten die ook door de waterschappen naar voren zijn gebracht. Daarnaast zijn de waterschappen betrokken bij de opstelling van het Plan-MER.

1.5 Relatie met rijksbeleid en provinciale plannen

1.5.1 Agenda van Brabant

De structuurvisie vertaalt de doelstellingen uit de Agenda van Brabant naar het ruimtelijke-fysische domein. De focus op de kerntaak en de kernrollen van de provincie werken door naar de ruimtelijke keuzes en de keuzes voor de inzet van instrumenten in de structuurvisie.

1.5.2 Schakel tussen rijksbeleid en gemeentelijk beleid

De provinciale structuurvisie is een belangrijke schakel tussen de structuurvisies van Rijk en gemeenten op het vlak van ruimtelijke ordening. Met deze structuurvisie biedt de provincie helderheid aan gemeenten over de provinciale belangen en de wijze waarop de provincie daarbij haar instrumentarium inzet. Met deze structuurvisie geeft de provincie ook (mede)gestalte aan nationale ruimtelijke belangen en doelen.

1.5.3 MIRT-gebiedsagenda

Rijk, provincie Noord-Brabant, Samenwerkingsverband regio Eindhoven en de vijf grote steden in Noord-Brabant hebben gezamenlijk de Gebiedsagenda Brabant opgesteld. In de Gebiedsagenda Brabant zijn een visie, ambitie en integrale ruimtelijke opgaven voor Noord-Brabant geformuleerd voor de lange termijn (tot circa 2030). Noord-Brabant is gezien in zijn (inter)nationale context; ook de relaties met omliggende landsdelen en het buitenland zijn meegenomen. In de Gebiedsagenda zijn de verbindingen gelegd tussen

thema's als economie, verstedelijking, mobiliteit, water, natuur en landschap. Uiteindelijk doel is te komen tot één gezamenlijke agenda die is gericht op een samenhangende uitvoering van programma's en vervolgens concrete projecten in Noord-Brabant. Met het opstellen van de Gebiedsagenda Brabant is invulling gegeven aan de ambitie van het Kabinet om de (rijks)investeringen in het ruimtelijk-fysieke domein te integreren in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). De toevoeging van de R aan het vroegere MIT staat daarbij niet alleen voor het ruimtelijk fysiek domein, maar ook voor een intensivering van de relatie tussen Rijk en regio. De Gebiedsagenda is de gemeenschappelijke basis voor het halfjaarlijks (MIRT-)overleg tussen Rijk, provincie en SRE. De gebiedsagenda beschrijft de gedeeldevisie en ambitie van Rijk en regionale partners. Het gaat hierbij primair om opgaven waarbij ook het Rijk in enigerlei vorm een verantwoordelijkheid heeft.

1.5.4 Verhouding met andere (strategische) provinciale plannen

Deze structuurvisie vervangt de delen A en B van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant (2008) en is daarmee één van de vier provinciale strategische plannen voor de fysieke leefomgeving. Deel C van de Interimstructuurvisie 'Ontwikkelingsprojecten West-Brabant' blijft in stand. De structuurvisie geeft de samenhang weer tussen het beleid op het gebied van milieu, verkeer en vervoer en water. Het gedachtegoed uit het ontwerp Provinciaal Milieubeleidsplan (juni 2010), het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (2006) en het Provinciaal Waterplan (2009) zijn in de Structuurvisie ruimtelijke ordening opgenomen en verwerkt. In de Structuurvisie zijn alleen de ruimtelijk relevante hoofdlijnen uit deze andere strategische plannen opgenomen. Een verdere detaillering van het beleid staat in de plannen zelf. Dit komt ook tot uitdrukking op de structuurenkaart van de Structuurvisie. Vanwege het meer abstracte karakter van die kaart zijn niet alle elementen uit deze plannen op de kaart overgenomen.

Daarnaast houdt de Structuurvisie ruimtelijke ordening rekening met het provinciaal beleid op economisch, sociaal-cultureel en ecologisch vlak; zoals het advies voor de opstelling van een Ruimtelijk Economische Visie, de Cultuurhistorische Waardenkaart en het Natuur- en landschapsoffensief.

De structuurvisie de Levende Beerze (maart 2010) blijft zijn gelding behouden.

Reconstructie- en gebiedsplan n (2005)

De reconstructie- en gebiedsplannen zijn na een intensief proces met betrokken partijen in 2005 vastgesteld. In deze plannen is de (onderbouwing van de) begrenzing van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij vastgesteld en is het kaderstellende beleid geformuleerd voor de ontwikkelingsmogelijkheden die binnen deze zonering aanwezig is.

Na de vaststelling van het ontwerp van de structuurvisie heeft er op provinciaal niveau een debat plaats gehad over de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij in Noord-Brabant. Dit debat, dat is aangevraagd door het indienen van een burgerinitiatief, heeft op onderdelen geleid tot een aanpassing van de ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen.

In eerste instantie heeft dit met name consequenties voor het kaderstellende beleid uit deze plannen. Dit beleid is op onderdelen fors aangepast waardoor de ontwikkelingsmogelijkheden zijn beperkt. Deze besluitvorming is verwerkt in de Verordening ruimte die op 23 april 2010 is vastgesteld.

Daarnaast hebben de uitkomsten van dit debat ook gevolgen voor de begrenzing van de integrale zonering. Voor die aanpassing is een herziening van de reconstructieplannen nodig. Deze herziening richt zich daarbij met name op het vaststellen van een aangepaste begrenzing van de landbouwontwikkelingsgebieden. Totdat de reconstructieplannen zijn herzien, blijft de integrale zonering zijn status op grond van de Reconstructiewet behouden. Hierdoor blijft ook de planologische doorwerking van de begrenzing in stand. In de reconstructie- en gebiedsplannen zijn ook beleidsuitgangspunten opgenomen over andere reconstructiedoelen. Dit overige beleid is inmiddels vertaald en geactualiseerd in het Provinciaal Waterplan en deze Structuurvisie RO. Hierdoor is het beleid in de reconstructieplannen over deze onderwerpen feitelijk achterhaald en heeft het formeel geen werking meer. Bij voornoemde herziening van de reconstructieplannen wordt daarom gekeken of het beleid over deze aanvullende reconstructiedoelen wordt ingetrokken.

Tot slot is in de plannen ook een uitvoeringsprogramma opgenomen. Dit uitvoeringsprogramma heeft de basis gelegd voor het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk gebied. Dit programma blijft zijn status behouden. Bij de herziening van de reconstructieplannen wordt gekeken of handhaving van het uitvoeringsprogramma in de reconstructie- en gebiedsplannen nodig is.

Uitwerkingsplannen Streekplan 2002

De uitwerkingsplannen van het Streekplan 2002 zijn ingetrokken. In de Verordening ruimte zijn het verstedelijkingsbeleid en de zoekgebieden voor verstedelijking vastgelegd. De sturing op de kwalitatieve opgave per regio is in deze structuurvisie opgenomen.

1.5.5 Verhouding met Investeringsprogramma's

De provincie trekt steeds vaker samen met andere partijen ruimtelijke ontwikkelingen van de grond. Voor het landelijk gebied kent de provincie al enkele jaren het Provinciaal Meerjarenprogramma (PMJP 2007-2013). Voor het stedelijk gebied is in 2008 met de B5-steden het programma 'Samen investeren' opgesteld. De hoofdlijnen uit deze investeringsprogramma's zijn in de uitvoeringsparagrafen opgenomen. De programma's behouden hun zelfstandige positie. Bij het opstellen van nieuwe programma's is de structuurvisie leidend voor de provinciale inzet van middelen.

1.5.6 Verhouding met Verordening ruimte

De Verordening ruimte is één van de uitvoeringsinstrumenten voor de provincie om haar doelen te realiseren. In de verordening vertaalt de provincie de kaderstellende elementen uit het provinciaal beleid in regels die van toepassing zijn op (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Van een aantal onderwerpen verplicht het Rijk de provincie ze uit te werken in de provinciale verordening. Dit is in de ontwerp AMvB Ruimte opgenomen. De provincie heeft een aantal onderwerpen, die bij het opstellen van deze structuurvisie niet ter discussie staan in de Verordening ruimte (fase 1) uitgewerkt. Deze is op 23 april 2010 vastgesteld en op 1 juni 2010 in werking getreden.

Uit de keuzes die in deze Structuurvisie worden gemaakt, volgen nog een aantal nieuwe onderwerpen waarvoor de provincie het instrument verordening wil inzetten. Deze worden opgenomen in de Verordening ruimte (fase 2) en zijn een aanvulling op de Verordening ruimte fase 1. Daarnaast worden ook een aantal provinciale ruimtelijke

belangen die voortkomen uit het vastgestelde Provinciaal Waterplan opgenomen in de Verordening ruimte.

Paraplunota Ruimtelijke Ordening

Het beleid dat geldt op grond van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant is opgenomen in de Paraplunota Ruimtelijke Ordening. Deze Paraplunota (dus inclusief de beleidsnota's die daar deel van uitmaken) is ingetrokken. Dit betekent een aanzienlijke dereguleringen vereenvoudiging van de regelgeving waarmee gemeenten rekening moeten houden in de ruimtelijke besluitvorming.

1.6 Leeswijzer

De structuurvisie is opgebouwd uit twee delen en een uitwerking. In het eerste deel, Deel A, leest u de kern van de visie van de provincie op de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant. De ruimtelijke opgaven staan in hoofdstuk 2 'Trends en ontwikkelingen'. De opgaven komen voort uit trends, ontwikkelingen én uit de intrinsieke ruimtelijke kwaliteiten van Noord-Brabant. Hoofdstuk 3 'Provinciale belangen en ruimtelijke keuzes' beschrijft de feitelijke ruimtelijke visie van de provincie. Welke ruimtelijke keuzes maakt de provincie en wat zijn de ruimtelijke belangen die de provincie behartigt? Tenslotte staat in hoofdstuk 4 'Sturing', de wijze waarop de provincie haar visie wil realiseren. Wanneer kiest de provincie voor een ontwikkelende, een beschermende of juist een stimulerende manier van sturen.

Deel B van de structuurvisie 'Ruimtelijke structuren' beschrijft de wijze waarop de provincie de visie uitwerkt in vier robuuste ruimtelijke structuren: groenblauwe structuur, landelijk gebied, stedelijke structuur en infrastructuur. In de structuren staat hoe de provincie aankijkt tegen de ontwikkeling van functies. Al deze hoofdstukken bevatten een Uitvoeringsparagraaf. Hierin staat welke instrumenten de provincie inzet om de doelen uit de structuurvisie te realiseren. Dit is een dynamisch onderdeel van de structuurvisie. Het kan periodiek worden herzien.

Een specifiek onderdeel van de structuurvisie zijn de gebiedspaspoorten. Dit is een uitwerking van de structuurvisie en wordt als apart document vastgesteld. De gebiedspaspoorten bevatten de landschapskenmerken die bepalend zijn voor de kwaliteit van een gebied of een landschapstype en hoe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het behoud en versterking daarvan.

Als er nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn die aanpassingen op de ruimtelijke visie vereisen, worden deze door middel van een partiële herziening van de structuurvisie toegevoegd. Dit kan bijvoorbeeld nodig zijn bij het vastleggen van het voorkeursalternatief van nieuwe infrastructuur in Zuidoost Brabant.

1.7 Kaarten

De structuurvisie bevat vijf kaartbeelden: de kaart 'Ruimtelijke visie' en de kaart 'Gebiedsgericht werken' uit hoofdstuk 3 en de 'Structurenkaart' (deel B hoofdstukken 1 tot en met 4). Ook de uitwerking van de structuurvisie, de gebiedspaspoorten bevat kaarten, namelijk de 'Gebiedspaspoorten kenmerken' en de 'Gebiedspaspoorten ambities'. Daarnaast zijn er enkele ondersteunende illustraties toegevoegd in de structuurvisie. De kaarten en illustraties ondersteunen de visie van de provincie op de

ruimtelijke ontwikkeling van Brabant. Er gaat geen directewerking van uit richting gemeentelijke besluitvorming. Als de provincie het van belang vindt dat een bepaalde aanduiding doorwerkt naar gemeentelijke besluitvorming, dan zet de provincie het instrument verordening in. Kaarten die deel uitmaken van een verordening hebben wel doorwerking naar gemeentelijke besluitvorming.

De structuurvisiekaarten geven wel een (abstracte) basis voor de aanduidingen op kaarten van de Verordeningruimte. Dit betekent dat er op onderdelen verschillen bestaan tussen de kaarten die in deze structuurvisie zijn opgenomen en de gedetailleerde kaarten uit de Verordening ruimte. Deze verschillen komen voort uit een verschil in abstractieniveau.

De structuurkaart geeft een globale weergave van het ruimtelijk beleid waardoor details op de structuurkaart wegvallen. Bij discrepantie tussen de kaarten uit de Structuurvisie ruimtelijke ordening en de Verordening ruimte zijn de (rechtstreeks werkende) aanduidingen uit de Verordeningruimte juridisch bindend.

2 Ruimtelijke opgaven voor Noord-Brabant

2.1 Inleiding

De komende decennia staat de provincie Noord-Brabant voor een aantal grote maatschappelijke vraagstukken. In dit hoofdstuk zijn de vraagstukken benoemd die leiden tot ruimtelijke opgaven. Het gaat dan om de ruimtelijke opgaven die voortkomen uit bijvoorbeeld de wijzigingen in het klimaat, de toenemende concurrentie tussen economische regio's, de groeiende mobiliteit en de afnemende bevolkingsgroei. In paragraaf 2.1 staan de opgaven benoemd die voortkomen uit de belangrijkste trends en ontwikkelingen in het ruimtelijke domein. In paragraaf 2.2 staan de gezamenlijke opgaven op de middellange termijn van het Rijk, provincie en gemeenten. In paragraaf 2.3 staan de opgaven die voortkomen uit de intrinsieke ruimtelijke kwaliteiten van Noord-Brabant.

2.2 Trends en ontwikkelingen

2.2.1 Ruimtelijke kwaliteit staat onder druk

Dé grote uitdaging voor Noord-Brabant is om het (hoog)stedelijk gebied verder te ontwikkelen tot een krachtig netwerk en tegelijkertijd de groene en blauwe waarden van Noord-Brabant te versterken. De nabijheid van stad en land en de karakteristieke afwisseling tussen stad en land zijn belangrijke kwaliteiten die bijdragen aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat in Noord-Brabant. Juist deze kwaliteiten, het zogenaamd 'mozaïek', staan onder druk. De ruimtelijke dynamiek in Noord-Brabant is namelijk groot door de strategische ligging tussen belangrijke economische centra, zoals de Randstad, het Rijn-Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit. Door de grote dynamiek ontstaat het gevaar dat de samenhang, maar juist ook de verschillen tussen stad en land en de diversiteit aan kwaliteiten van natuur en landschap verloren gaan. Daarom moeten dynamiek en karakteristiek goed op elkaar worden afgestemd. *De belangrijkste opgave voor Noord-Brabant is om stad en land, het mozaïek van Brabant, op een duurzame wijze te ontwikkelen.* Stad en land hebben elkaar nodig en versterken elkaar, het zogenaamde 'stadteland'.

2.2.2 Veranderend klimaat

In de komende decennia gaat het klimaat merkbaar veranderen. Er komen vaker extremen in neerslag, de zeespiegel stijgt en de temperatuur gaat omhoog. Wat de ruimtelijke consequenties zijn van de klimaatverandering is nog volop onderwerp van studie. Voorbeelden zijn het verhogen van dijken en creëren van overstroomgebieden. *Het water- en ecosysteem heeft hierin een cruciale rol.* Aan de ene kant moeten de pieken in de afvoer goed op worden gevangen. Aan de andere kant is er toenemende behoefte aan extra water om de droogtes te bestrijden. Dit werkt door in de opgave voor de natuur, de landbouw, de recreatie en in het stedelijk gebied.

Ook hogere temperaturen hebben invloed. Het belang van goede (met name noord-zuid) verbindingen tussen natuurgebieden neemt toe om de natuur beter bestand te laten zijn tegen schommelingen in omstandigheden.

In het landelijk gebied zijn er gevolgen voor de landbouw door temperatuurstijging, vernatting (extreme buien), maar ook grotere kans op droogtes. In het stedelijk gebied is de groenblauwe dooradering en de (natuurlijke) afwatering steeds belangrijker vanwege de stijgende temperaturen en het voorkomen van wateroverlast.

De opgave is om een klimaatbestendige ontwikkeling van Noord-Brabant te realiseren.

2.2.3 Achteruitgang biodiversiteit

Noord-Brabant is rijk aan natuur. Ondanks de hoge inzet vanaf eind vorige eeuw op het vergroten, verbinden en verbeteren van de natuurwaarden - zoals via de aanpak van de ecologische hoofdstructuur - vindt nog steeds afname plaats in biodiversiteit in én buiten de natuurgebieden. Het ecologische systeem in Noord-Brabant is en blijft kwetsbaar. Het systeem staat nog steeds onder druk als gevolg van veranderend ruimtegebruik en de daaruit voortvloeiende milieudruk. *De opgave is om door te gaan op de ingeslagen weg door natuurgebieden te vergroten, te verbinden en de milieumomstandigheden (bodem, water en lucht) te verbeteren. Daarnaast staat de opgave om buiten de natuurgebieden de bescherming en vooral de ontwikkeling van natuurwaarden meer dan voorheen te koppelen aan de ontwikkeling van (nieuwe) functies zowel in het buitengebied als in en rond de stedelijke gebieden. Om zo een robuuste en verkrachtige natuur te realiseren. Investeren in natuur geeft een meerwaarde voor landschap, recreatie en voor het woon- en werkklimaat van Noord-Brabant.*

2.2.4 Veranderend landelijk gebied

Het Brabantse landelijke gebied verandert snel. De land- en tuinbouw in Noord-Brabant zit in een belangrijke transitiefase. De wereldmarkt en het Europese beleid (o.a. de POP plattelandsontwikkeling 2013) bepalen dit voor een groot deel. Er zijn twee verschillende ontwikkelingsrichtingen te onderscheiden

De eerste is de ontwikkeling van een gebiedseconomie met een verdergaande menging van functies en verbreding van agrarische activiteiten met streekproducten, zorgverblijven, recreatief verblijven, landschapsbeheer. Deze ontwikkeling sluit aan op de toenemende vragen vanuit de samenleving (de stad) om het buitengebied meer te kunnen gebruiken voor andere functies. Maar ook bij de behoefte aan het behoud van voorzieningen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van het landelijk gebied voor haar bewoners. Het platteland vervult een belangrijke rol voor recreatie, toerisme en kleinschalige zorg-economie. Daarnaast is de kwaliteit van het landelijk gebied steeds belangrijker voor een hoogwaardig leef- en vestigingsklimaat van Noord-Brabant. In het landelijk gebied verliezen grootschalige complexen als kloosters en instituten hun functie waardoor er veel gebouwen vrijkomen, met vaak een hoge (cultuurhistorische) waarde en unieke ligging. Door passende functies in deze complexen mogelijk te maken, kunnen deze behouden en ontwikkeld worden.

Een tweede ontwikkelingsrichting in het landelijk gebied is een toenemende specialisatie met schaalvergroting van de landbouw. Dat doet zich in Noord-Brabant vooral voor bij glastuinbouw, intensieve veehouderij, rundveehouderij, akkerbouw, vollegronds tuinbouw en boomteelt. Voor de toekomst van deze vormen van landbouw is het van groot belang verdere verduurzaming van de sector door te voeren en waar mogelijk te versnellen. Hierbij wordt tevens de relatie gelegd met de hele agrofoodketen om zo de verbinding producent-consument te zekerstellen.

Het wordt in toenemende mate lastiger om deze twee ontwikkelingen in het landelijk gebied met elkaar te combineren. Het leidt tot confrontaties tussen ontwikkelingen onderling en tussen de grootschaligheid en het fijnmazige en afwisselende landelijk gebied van Noord-Brabant.

Bovendien wordt de landbouw geconfronteerd met regelgeving en maatschappelijke wensen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en volksgezondheid. Door de inwerkingtreding van wetgeving op het gebied van huisvesting van dieren is de verwachting dat een aanzienlijk deel van de bestaande veehouderijbedrijven de

bedrijfsvoering zal beëindigen. Vooral in een sterk verweven gebied als Noord-Brabant is dit voor de landbouw een belangrijk gegeven.

De opgave is om de ontwikkelingen in het landelijke gebied zodanig vorm te geven dat er sprake is van een duurzaam en vitaal platteland.

2.2.5 Toenemende behoefte aan duurzame energie

De fossiele brandstoffen raken de komende decennia op. Daarom wordt het steeds belangrijker om alternatieven voor fossiele energiewinning te implementeren. Duurzame alternatieven zijn windenergie, warmtekrachtkoppeling, zonne-energie, biomassavergisting en dergelijke.

Windturbines en windmolenparken hebben impact op het landschap. Daardoor ontstaat een dilemma op welke schaal dit kan plaatsvinden: een beperkt aantal grootschalige locaties, vele kleinschalige oplossingen of een combinatie van beide.

Er zijn veel mogelijkheden voor biomassavergisting en warmtekrachtkoppeling op bedrijventerreinen en agrarische locaties. Ook zijn er kansen voor duurzame energie bij agribusiness complexen zoals bij glastuinbouw en de intensieve veehouderij.

De opgave is om rekening houdend met de draagkracht van het Brabantse landschap de transitie naar nieuwe vormen van duurzame energiewinning te realiseren.

2.2.6 Toenemende concurrentie tussen economische regio's

Noord-Brabant is een economisch diverse regio, die goed presteert. Om goed te blijven presteren wordt het concurrerend vermogen van Noord-Brabant steeds belangrijker.

In Noord-Brabant groeit de kennisgeoriënteerde economie. Arbeidsintensieve productie maakt plaats voor kennisintensieve productie, onder meer in de maakindustrie en de landbouw. Het aandeel hoger opgeleiden neemt ook toe. Met de verschuiving van arbeidsintensieve productie naar dienstverleningen kennisintensieve industrie wordt de aansluiting op kennisinstellingen steeds belangrijker. *De opgave is Noord-Brabant verder te ontwikkelen als duurzame, op Europees niveau concurrerende, kennisregio met een diversiteit aan florissante economische clusters.*

Door de nabijheid van de Randstad, de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied zijn veel kansen voor ontwikkeling benut. De centrale ligging zorgt voor een hoge economische dynamiek. Echter, de internationale bereikbaarheid is minder goed. De ligging van Noord-Brabant kan op termijn beter worden uitgebuit, bijvoorbeeld door hogesnelheidsaansluitingen per spoor en een (inter)nationale luchthaven. *De opgave is om de gunstige internationale ligging optimaal te benutten voor het versterken van het vestingsklimaat van Noord-Brabant.*

Aan de snelle groei van werklocaties is een einde gekomen. Aan de ene kant worden er nieuwe werklocaties aangelegd, aan de andere kant worden steeds meer verouderde terreinen getransformeerd naar andere functies zoals wonen. Brabant heeft een forse herstructureringsopgave. Door de afnemende groei wordt de kwaliteit van de werklocaties belangrijker voor een goed functionerende ruimtelijke economische structuur. Denk aan de ontwikkeling van duurzame werklocaties, de mogelijkheden voor energiewinning, aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit en differentiatie in werklocaties: hoogwaardige campussen, grootschalige terreinen met milieuhinderlijke bedrijven en gemengde (economische) terreinen. Tevens vervaagt het onderscheid tussen productie- en kantoorachtige bedrijven. *Dit vergt meer nadruk op de te ontwikkelen kwaliteiten van werklocaties en meer samenwerking tussen gemeenten vanuit een gemeenschappelijk belang voor de werkgelegenheid.*

2.2.7 Afnemende bevolkingsgroei

Het verschil tussen de woningbouwopgave van steden en van dorpen wordt steeds groter. Voor heel Noord-Brabant ligt er nog steeds een aanzienlijke woningbouwopgave. Zo zal tot 2025 de Brabantse woningbouwvoorraad nog met ongeveer 150.000 woningen toenemen. Dat heeft vooral te maken met de voortgaande individualisering en de hiermee samenhangende groei van het aantal huishoudens.

Tot 2020 is het merendeel van deze opgave al vastgelegd in bestaande programma's. De nog resterende opgave is beperkt. *De opgave is om prioriteiten te stellen voor de nog te ontwikkelen en te herstructureren woningbouwlocaties.* De verwachting is dat de Brabantse woningvoorraad rond 2035 haar maximum bereikt. Vervolgens staat tegenover de sloop van woningen slechts een geringe nieuwbouwproductie. *Een substantieel deel van de woningbouwopgave zal in bestaand stedelijk gebied worden opgevangen. Daar liggen belangrijke herstructurerings- en inbreidingsopgaven.*

Groei vinden we de komende jaren nog met name in stedelijke concentraties, terwijl gemeenten 'aan de randen' van de provincie te maken krijgen met (een beperkte mate van) krimp. Gelet op de afnemende groei van de woningbehoefte en op termijn zelfs krimp, is het belangrijk om concurrentie tussen gemeenten en regio's, overproductie en leegstand te voorkomen. *Regionale afstemming om de woningbouwbehoefte af te stemmen op de vraag is daarom belangrijk. In de gebieden waar krimp op gaat treden, is de zorg voor de leefbaarheid van belang.* Naast de omvang van de woningvoorraad is ook de veranderende samenstelling van de Brabantse bevolking van groot belang bij de woningbouwprogrammering. Zowel naar leeftijd (sterke vergrijzing, afnemende potentiële beroepsbevolking), naar etniciteit (groeiend aantal westerse en niet-westerse allochtonen, arbeidsmigranten) als naar huishouden (sterke groei van het aantal eenpersoonshuishoudens) zal de Brabantse bevolking de komende decennia sterke veranderingen ondergaan. Dit zal ook de woonwensen sterk beïnvloeden.

De demografische ontwikkeling heeft niet alleen gevolgen voor de woningbouwbehoefte maar ook voor de ontwikkeling van andere ruimtevragende functies zoals werklocaties en voorzieningen. De autonome groei uit het verleden stabiliseert. *De kwaliteit van locaties wordt steeds belangrijker.*

2.2.8 Toename mobiliteit

De mobiliteit in Noord-Brabant groeit in de periode tot 2030 met 40%. De automobilititeit in Noord-Brabant is in de afgelopen 10 jaar met zo'n 25% gegroeid. In de komende jaren zal deze groei zich voortzetten. Zowel de interne als de externe bereikbaarheid van Noord-Brabant staat onder druk. De druk op de achterlandverbindingen vanuit de Randstad naar Duitsland en België neemt toe. *Een goede internationale ontsluiting, door de lucht, over spoor en via de weg, van de economische kerngebieden is van groot belang voor het versterken van het vestigingsklimaat in Noord-Brabant.*

Als gevolg van de voortgaande internationalisering en de schaalvergroting in de industrie groeien de wereldhandelstromen. Dit leidt ook tot nieuwe vervoersstromen, waarbij het belang van zee en binnenvaart toeneemt. Dit is voor Noord-Brabant belangrijk vanwege de ligging tussen de havens van Antwerpen en Rotterdam en als achterlandverbinding richting het Ruhrgebied. *De opgave is om de logistieke potenties van Noord-Brabant optimaal te benutten.* De multimodale ontsluiting van werklocaties wordt een toenemende afwegingsfactor gezien de verwachte groei van de goederenvervoerstromen.

Ondanks de investeringen in de hoofdinfrastructuur en het openbaar vervoer kan de verkeersafwikkeling aan de randen van de stedelijke gebieden in de toekomst toch tot problemen leiden. Hier komen spoorwegen, invalswegen, rondwegen en doorgaande wegen samen. *De opgave is om de (inter)nationale concurrentiepositie van de Brabantse steden te versterken door economische kerngebieden, waaronder hoogstedelijke zones en stedelijke knooppunten, te ontwikkelen. Onderdeel daarvan is het duurzaam bereikbaar maken van die economische kerngebieden door ontwikkeling van multimodale vervoersoplossingen voor personen- en goederenvervoer.* Dit vraagt om een zo goed mogelijke afstemming tussen infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen. *Daarom is de opgave om zorgvuldig om te gaan met de beschikbare ruimte, zeker bij hoogstedelijke zones en knooppunten.*

Door een goede koppeling te maken tussen mobiliteitsopgaven en ruimtelijke ontwikkelingen, technische maatregelen te nemen en bestaande infrastructuur optimaal te benutten, worden nieuwe doorsnijdingen zo veel mogelijk voorkomen voor eventuele verbredingen van wegen, spoor- en vaarwegen. Dit is ook nodig vanuit het oogpunt van leefbaarheid en voor de ruimtelijke inpassing van de infrastructuur, waaronder ook provinciale wegen.

2.3 Integrale gebiedsopgaven

De provincie stelt samen met het Rijk en de vier regio's een gezamenlijke agenda voor de (middel)langetermijn op. Dit is de zogenaamde MIRT-gebiedsagenda Brabant. Hierin worden integrale opgaven benoemd waar de stapeling van sectorale en thematische opgaven leidt tot integrale en samenhangende gebiedsopgaven. Het gaat hier om complexe opgaven waar meerdere programma's en projecten elkaar raken en vaak afhankelijk zijn van elkaar. Het gaat om een 'levend' document. Dat wil zeggen dat er geen nieuw beleid in wordt bepaald, maar aan de hand van integrale opgaven de samenwerking tussen overheden wordt gestructureerd en op elkaar wordt afgestemd.

Integrale gebiedsopgaven zoals verwoord in de MIRT Gebiedsagenda Brabant (2010)

- 1 *West-Brabant: In West-Brabant speelt de groei van het goederenvervoer en de glastuinbouw. Dit stimuleert de ontwikkeling van de logistieksector, maar geeft ook een grote druk op dit open gebied. Met de vele infrastructuurde en economische ontwikkelingen moet voorkomen worden dat de ruimtelijke kwaliteit achteruit gaat. Er spelen daarnaast in deze zuidwestelijke delta belangrijke opgaven op het gebied van klimaatverandering en water. Naast de regio ziet ook het rijk hier nadrukkelijk een rol.*
- 2 *Midden-Brabant: In Midden-Brabant is de integrale opgave het versterken van het landschappelijke netwerk in samenhang met de optredende ruimtelijk-economische dynamiek langs de infrastructuurassen en de verstedelijking in de regio. Derijksrol is vooral gekoppeld aan nationaal landschap het Groene Woud en de opgave om te komen tot een verdergaande klimaatbestendige inrichting. Tegelijkertijd doen zich in deze regio kansen voor om slim te schakelen tussen verschillende modaliteiten (spoor, weg, water). De regio heeft in dit verband groot belang aan de A58-corridor als verbindingssas in en door Brabant.*
- 3 *Noordost-Brabant: -As Waalwijk - 's-Hertogenbosch – Nijmegen - Op de overgang van zand naar kleigebieden heeft zich een stedenrij ontwikkeld. De corridor Waalwijk – 's-Hertogenbosch – Oss – Nijmegen maakt hier deel van uit. Op deze as speelt een gecombineerde opgave, waarbij nieuwe verstedelijking optimaal wordt verweven met de aanwezige oost-west georiënteerde infrastructuur, en tegelijkertijd oplossingen worden gezocht voor knelpunten in de noord-zuid lopende water- en groenstructuren. In Oost-Brabant is sprake van een forse concentratie aan food en – processing industrie, primaire productie en dienstverlening. Ontwikkelingen in de landbouw (schaalvergroting en internationalisering van handel en productie) vragen ook om een vernieuwd agrarisch landschap. De afstemming tussen enerzijds ontwikkelingen in de grootschalige (intensieve) landbouw en duurzame energieproductie uit agrarische productieprocessen en anderzijds kleinschalige landbouw en de bescherming en inrichting van natuur en landschap is essentieel. De opgave is om de ruimtelijke kwaliteit en bereikbaarheid van de regio te borgen en op middellange termijn samen met het rijk na te denken over nieuwe intelligente agrologistieke en ruimtelijke concepten.*
- 4 *Zuidost-Brabant: In de Zuidostvleugel van Brabant speelt de noodzaak van een schaa sprong van de Brainport, die zich vertaalt in samenhangende opgaven voor de kwaliteit van de woon-, werk en leefomgeving. Naast de uitbouw van de kennisgeoriënteerde economische structuur en hoogwaardige stedelijke woonmilieus, wordt ook geïnvesteerd in de groene gebieding en de bereikbaarheid van de regio. Regio en rijk zijn reeds met de uitwerking van deze opgaven gestart (landelijke pilot MIRT-erkenning Zuidostvleugel Brabantstad en Nota Ruimtebudget project Brainport Avenue).*

Naast de vier integrale gebiedsopgaven zijn er twee grensoverschrijdende opgaven:

- 1 *A2-zone- Derijksveeg A2 en de spoorlijn daarlangs verbinden een aantal stedelijke concentraties (Schiphol, Zuidas Amsterdam, Utrecht, 's-Hertogenbosch, Brainport Eindhoven, Maastricht). Het is één van de meest dynamische zones van Nederland. Rijk en regio willen voor deze A2-zone een studie starten naar de gebiedsopgaven op lange termijn voor de corridor van Amsterdam tot Maastricht, waarin de bereikbaarheidsopgave samenhangt met de verdere ruimtelijke-economische ontwikkeling van de stedelijke concentraties. Deze Brabantoverstijgende gebiedsopgave heeft dus nadrukkelijk een andere scope dan de andere vijf gebiedsopgaven. Het gaat om een studie naar de structurerendewerking van deze corridor op de lange termijn. Projecten in het Brabantse deel van deze corridor zijn op dit moment reeds opgepakt binnen de gebiedsopgave Zuidostvleugel/ Brainport en de gebiedsopgave Noordost-Brabant.*

2 MIRT-verkenning Antwerpen – Rotterdam: In het gebied Antwerpen-Rotterdam spelen zowel grote opgaven op het gebied van natuur, landschap en water, als op het gebied van logistiek, bereikbaarheid en verstedelijking door de ontwikkeling van de mainports Rotterdam en Antwerpen. De druk op ruimte, infrastructuur en leefbaarheid (milieu, externe veiligheid) is aanzienlijk door de economische ontwikkelingen in de omgeving (havens, daarmee verbonden logistiek en bedrijventerreinen, glastuinbouw, energie en dergelijke). De verwachte toename van de wereldhandel in de komende decennia leidt tot een forse toename van internationale goederenstromen naar en door het gezamenlijke achterland en een toename van het ruimtegebruik. Dit vraagt om keuzes waarbij ook de kwaliteiten van leefomgeving, natuur en landschap behouden blijven en waar mogelijk verbeterd worden.

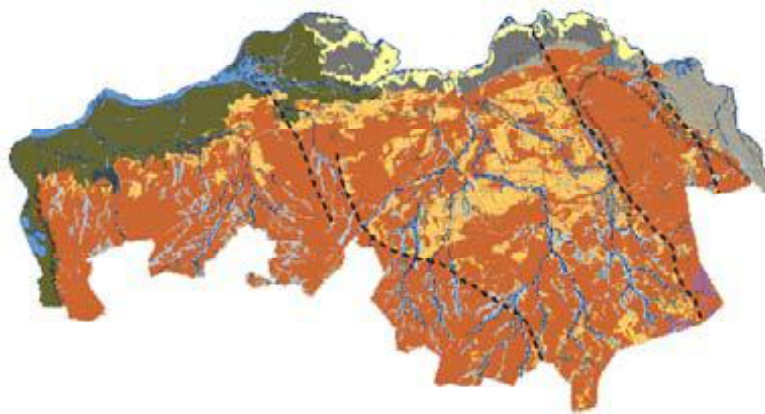
2.4 De kernkwaliteiten van Brabant

2.4.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de onderscheidende kwaliteiten van Noord-Brabant beschreven en wat de intrinsieke opgaven zijn die daaruit voortvloeien. Deze opgaven zijn gerelateerd aan drie perioden in de ontstaansgeschiedenis van Noord-Brabant die nog steeds herkenbaar zijn:

- 1 **De natuurlijke basis:** de abiotische ondergrond van Noord-Brabant. Dit betreft de geomorfologische structuren en het watersysteem.
- 2 **Het ontginningslandschap:** de variatie aan natuurlijke omstandigheden in Noord-Brabant heeft vanaf de vroegste ontginning geleid tot een rijk palet aan agrarische cultuurlandschappen. Ook de militaire, industriële en kerkelijke geschiedenis hebben bijgedragen aan de vorming van Noord-Brabant.
- 3 **Het moderne landschap:** in de tweede helft van de vorige eeuw heeft de ontwikkeling van stad en land zich steeds losser gemaakt van de natuurlijke basis en van het aanwezige cultuurlandschap. Dit heeft geleid tot nieuwe landschappen en verstedelijking (infrastructuur, glastuinbouwlocaties, vinexlocaties, regionale bedrijventerreinen etc.)

2.4.2 De kernkwaliteiten van de natuurlijke basis

Kaart 1. Natuurlijke basis

De verschillen in de bodem, de geomorfologie, reliëf en het watersysteem zijn bepalend voor de verschillen tussen de landschappen in Noord-Brabant van zand en klei. Op de aardkundig waardevolle gebiedenkaart en in het Provinciaal Waterplan geeft de provincie aan welke waarden zij wil beschermen en hoe zij die systemen verder wil ontwikkelen. In deze structuurvisie geeft de provincie aan hoe zij naar de kernkwaliteiten van de natuurlijke basis kijkt in relatie tot de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant. Een belangrijke kernkwaliteit is het contrast tussen klei en zand. Dit betekent dat de hoofdkenmerken van de zand- en kleigebieden bijdragen aan de kernkwaliteiten van Noord-Brabant. In de kleigebieden zijn de openheid en robuustheid, de krekensstructuur, de rivieren en de Biesbosch belangrijke dragers. In het oosten van Noord-Brabant zijn de hoofdkenmerken ontstaan doordat de Maas zich in het landschap heeft ingesneden waardoor het Maasterrassen landschap is ontstaan. De markante hoogteverschillen die hierdoor zijn ontstaan geven reliëf in het overwegend vlakke Noord-Brabant. Het stelsel van noord-zuidlopende beken dooraderen het kleinschalige landschap van het zandplateau. De provincie beschouwt de beken als de samenbindende structuur binnen het kleinschalige zandlandschap van Noord-Brabant. Binnen het zandplateau vormen de breuklijnen van de Peelrandbreuk tot op vandaag de waterscheidingen tussen de verschillende beeksystemen. Aan de Peelrandbreuk is de voor Nederland unieke kwelstructuur, bestaande uit de wijstgebieden, verbonden.

Grote delen van het Brabantse zandlandschap zijn bedekt geweest met veen. Alleen bij de Groote Peel en Helenaveen zijn nog veenresten aanwezig. De wijze waarop de bedekking en de ontginning van het veen heeft plaatsgevonden zijn een belangrijke leidraad voor toekomstige ontwikkelingen.

Ook de Brabantse wal, die in het uiterste westen van de provincie een markante grens van het zandplateau met het omliggende zeeleigebied vormt, is een belangrijke drager van de ruimtelijke structuur van Noord-Brabant.

2.4.3 De kernkwaliteiten van het ontginningslandschap

Kaart 2. Ontginningslandschap

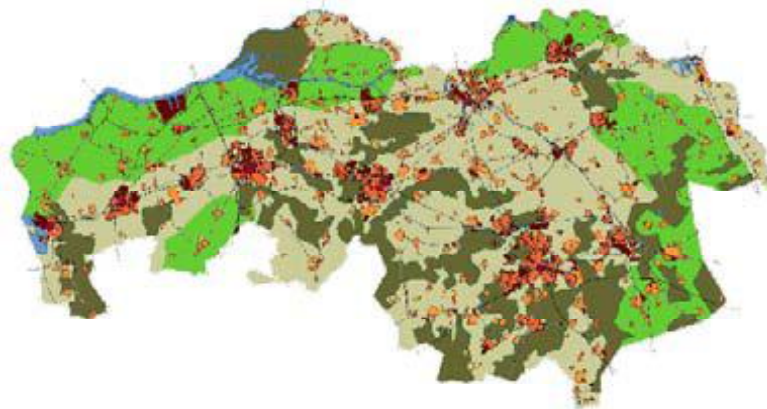
Gedurende een eeuwenlang proces van transformatie heeft de mens de natuurlijke basis omgevormd tot een overwegend agrarisch cultuurlandschap. Maar ook de industriële geschiedenis, de religieuze en de militaire geschiedenis hebben bijgedragen aan de vorming van het Brabantse landschap. De kernkwaliteiten van het huidige Noord-Brabant hangen voor een belangrijk deel samen met de ontginningsgeschiedenis. De provincie heeft op de Cultuurhistorische Waardenkaart in beeld gebracht waar de vroegere ontginnings- en bewoningsgeschiedenis nog goed afleesbaar zijn. Daar waar nu nog in hoge mate samenhang is tussen die geschiedenissen het huidige landschap heeft de provincie een aantal cultuurhistorische landschappen aangeduid. Maar ook in de gebieden daarbuiten is het ontginningslandschap een belangrijke drager van de kwaliteiten en de identiteit.

Belangrijke dragers voor de ruimtelijke structuur hangen - daar waar de ontginning gepaard ging met veenontginning - samen met de verschillende ontginningsprincipes die binnen Noord-Brabant zijn toegepast. Zo zijn drie markante landschappen ontstaan: de turfvaarten van West-Brabant, de Langstraat en de Peel.

Voor het Brabant van het zand is het onderscheid tussen oude en jonge ontginningen, de verschillen tussen de beeksystemen die het landschap dooraderen, de oude akkers, de bossen, heide en vennen, de nevel van steden, dorpen en gehuchten, en de vele landgoederen en kloostercomplexen kenmerkend.

Op het Brabant van de zeeklei zijn de grote open polders, de dijkringen, dijkdorpen, de nieuwvestigingen haaks op de dijk, de vestingsteden, de waterlinies en de overlaten op het niveau van Noord-Brabant van belang. De rivierklei wordt gekenmerkt door de afwisseling van besloten oeverwallen met oeverwaddorpen en open komkleigebieden met bijbehorend afwateringssysteem.

2.4.4 De kernkwaliteiten van het moderne landschap

Kaart 3. Moderne landschap

De Brabantse samenleving heeft zich ontwikkeld van een regionaal en ruraal georiënteerde samenleving tot een overwegend stedelijke, geïndustrialiseerde en internationaal georiënteerde samenleving. Dit heeft geleid tot aanzienlijke intensivering van het gebruik van het Brabantse landschap door aanpassingen aan het watersysteem, de

groei van de verstedelijking en het mobiliteitsnetwerk. Het heeft geleid tot intensivering van de landbouw en de recreatie. De verstedelijking van Noord-Brabant heeft verspreid over de provincie plaatsgevonden. Er is bewust gekozen voor een suburbane verstedelijking voor de opvang van migratie, met ruimte daarbuiten voor de opvang van de eigen behoefte in de kernen. Hierdoor kent Noord-Brabant niet het stedelijk patroon van de grote Europese metropolen of de Randstad. Het stedelijk patroon bestaat uit een kralensnoer van steden op de overgang van zand naar klei en enkele stedelijke concentraties op het zand: stad en land zijn in Noord-Brabant altijd onder handbereik. *De opgave is om een goede balans te vinden tussen rode en groene ontwikkelingen en het contrast tussen stad en land, het mozaïek, te behouden en verder te ontwikkelen (groene gebiedszones) en door meer in te zetten op verstedelijking die de eigen identiteit van stad of dorp in relatie tot het landschap versterkt.*

Deze opgave is voor vier regio's concreet ingevuld:

- 1 In West-Brabant is de groei van het goederenvervoer en de glastuinbouw een belangrijke stimulans voor de ontwikkeling van de logistieke sector, maar geeft het ook een grote druk op dit open gebied. Daarnaast spelen er ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en water die bepalend zijn voor het moderne landschap van West-Brabant. *De opgave is om deze ontwikkelingen zo met elkaar te verknopen dat de robuustheid van het zandgebied wordt versterkt en de gebieden die essentieel zijn voor de beleving van de openheid worden benoemd en beschermd.*
- 2 In Midden-Brabant is enerzijds een intensief gebruikt 'leisure-landschap' ontstaan en is anderzijds de cultuurhistorische kleinschaligheden het natuurlijke, landschappelijke karakter van Het Groene Woud (Meijerij) en de Loonse en Drunense Duinen een kernkwaliteit. Beide kwaliteiten hangen nauw samen met de ligging nabij de grote steden enerzijds en de ligging op het aantrekkelijke kleinschalige dekzandlandschap met hoge natuur- en landschapswaarden anderzijds. *De provincie ziet het als belangrijke opgave om deze kwaliteiten te versterken en beter met elkaar in verband te brengen.*
- 3 Zuidoost-Brabant is het brandpunt van de kenniseconomie. De regio Eindhoven-Helmond ontwikkelt zich steeds meer als een regio die zich met haar woongebieden en werklocaties wil onderscheiden, zoals bijvoorbeeld met de Hightech Campus Eindhoven. Investeringsin bereikbaarheid en de kwaliteit van het omliggende landelijk gebied, zoals in de Kempen, worden samen met ontwikkelingen in de intensieve landbouw steeds bepalend voor het moderne landschap van de zuidoostvleugel. *De opgave is om de stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen beter te verankeren in, en goed te verbinden met, het omliggende gebied.*
- 4 In Noordoost-Brabant is natuur, recreatie, intensieve landbouw (agribusiness) en een economische ontwikkeling gericht op Food, Health en logistiek bepalend voor de dynamiek en daarmee voor de ontwikkeling van het moderne landschap. Daar waar deze ontwikkelingen leiden tot schaalvergroting kan er spanning ontstaan met de kwaliteiten van de 1e en de 2e laag. Op de dekzandrug Waalwijk-Oss en op het Maasterras tussen Cuijk en Boxmeer staat de afwisseling van groen en rood onder druk door verstedelijkingsprocessen. Schaalvergrotingsprocessen in met name de landbouw zetten de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied onder druk. *De opgave is om de nieuwe ontwikkelingen zo in te zetten dat het landschap aan aantrekkelijkheid en duurzaamheid wint en er een nieuw evenwicht ontstaat tussen de rode en de groene ontwikkelingen op de dekzandrug en het Maasterras.*

3 Provinciale belangen en ruimtelijke keuzes

3.1 Inleiding

Ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid

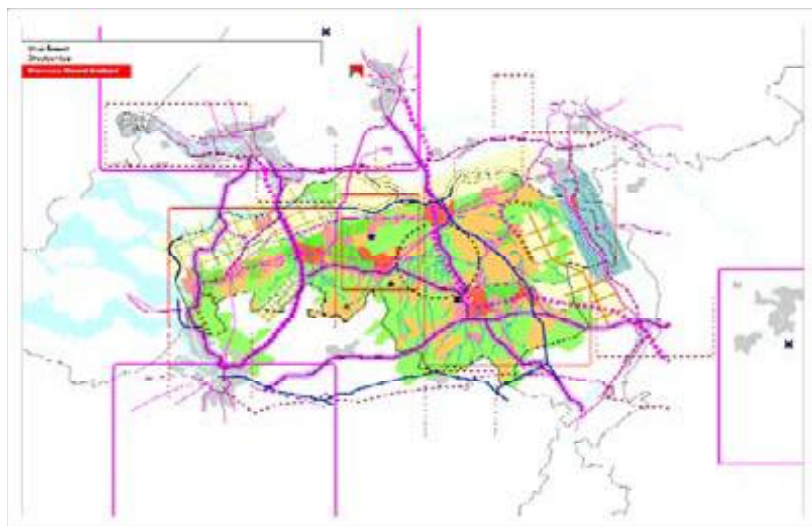
De opgaven, zoals benoemd in hoofdstuk 2, leiden tot ruimtelijke keuzes voor de toekomstige ontwikkeling van Noord-Brabant. De provincie kiest voor een duurzame ontwikkeling waarin de kwaliteiten van de provincie sturend zijn bij de ruimtelijke keuzes die de komende jaren op de provincie af komen. Nieuwe ontwikkelingen moeten bijdragen aan de kracht en identiteit van Noord-Brabant. De ruimtelijke keuzes in dit hoofdstuk geven hier op provinciaal niveau invulling aan.

Vestigings- en leefklimaat

De provinciale belangen en ruimtelijke keuzes moeten bijdragen aan het vestigings- en leefklimaat van Noord-Brabant. De provincie streeft naar een complete kennis- en innovatieregio. Daarvoor zijn een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, natuur- en landschapsontwikkeling, een robuust verkeer- en vervoersysteem en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven van cruciaal belang. Op deze terreinen kan de provincie zich duidelijk van andere (Europese) regio's onderscheiden. Door een welbewuste profilering van specifieke regionale kernkwaliteiten en omstandigheden.

Provinciale ruimtelijke belangen

De ruimtelijke visie van de provincie bestaat op hoofdlijnen uit een robuust en veerkrachtig natuur- en watersysteem. Met aandacht voor hoogwaterbescherming, droogte, biodiversiteit. Een multifunctioneel landelijk gebied, waar de functies landbouw, recreatie en natuur in relatie tot elkaar ruimte krijgen. Met aandacht voor cultuurhistorische waarden en de leefbaarheid van kleine kernen. Een gevarieerd en aantrekkelijk stedelijk gebied, met sterke steden, groene geleidingszones en uitloopgebieden (intensieve recreatie, stadslandbouw). Met aandacht voor sterke regionale economische clusters, (inter) nationale bereikbaarheid, knooppuntontwikkeling (zowel in de centra als aan de randen van de steden).

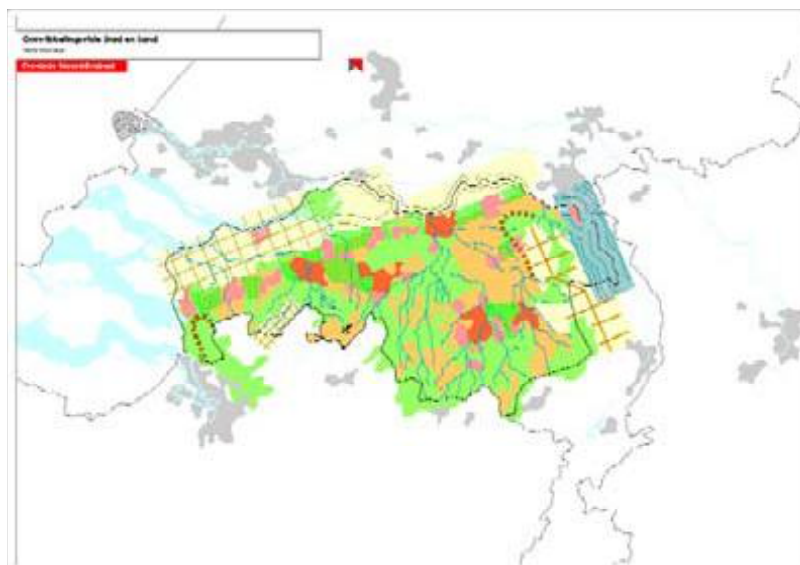
Kaart 4. Ontwikkelingsvisie Noord-Brabant

Dit is vertaald in de volgende 13 provinciale ruimtelijke belangen:

- 1 Regionale contrasten
- 2 Een multifunctioneel landelijk gebied
- 3 Een robuust en veerkrachtig water- en natuursysteem
- 4 Een betere waterveiligheid door preventie
- 5 Koppeling van waterberging en droogtebestrijding
- 6 Ruimte voor duurzame energie
- 7 Concentratie van verstedelijking
- 8 Sterk stedelijk netwerk: BrabantStad
- 9 Groene geleidingszones tussen steden
- 10 Goed bereikbare recreatieve voorzieningen
- 11 Economische kennisclusters
- 12 (inter)nationale bereikbaarheid
- 13 Beleefbaarheid stad en land vanaf de hoofdinfrastructuur

3.2 Regionale contrasten

Kaart 5. Ontwikkelingsvisie stad en land

De provincie wil de contrasten tussen klei, zand en veenontginning versterken. Dit betekent enerzijds inzet op de ontwikkeling van functies die de grootschaligheid en de openheid van de kleigebieden ondersteunen. Anderzijds het versterken van het mozaïeklandschap van het Brabantse zand door menging van functies die de afwisseling en kleinschaligheid versterken. De stad (rood) staat niet tegenover het land (groen), maar ontwikkelen zich in balans met elkaar, het zogenaamde 'stadteland'.

Nieuwe stedelijke ontwikkelingen spelen in op de karakteristieken van de verschillende Brabantse landschappen. De provincie vindt het belangrijk dat bij ruimtelijke ontwikkelingen ook de cultuurhistorische waarden worden betrokken. Landschappen met hoge cultuurhistorische waarden worden op gebiedsniveau behouden en versterkt zodat ze het verhaal van het Brabantse landschap in optima forma vertellen.

Binnen de kleigebieden maakt de provincie onderscheid tussen de zeekleigebieden, de rivierkleipolders en de maasterrassen. Bij de veenontginningen onderscheidt de provincie de Westbrabantse veenontginning, de ontginning van de Langstraat en de veenontginning van de Peel. Binnen het mozaïeklandschap van het zand zijn er verschillen tussen de Brabantse wal, de Baronie, de Kempen en De Meierij.

Door met ruimtelijke ontwikkelingen in te spelen op breuklijnen en hoogteverschillen geven deze beeldbepalende structuren richting aan de verdere ontwikkeling van het landschap. Het gaat daarbij om behoud van het reliëf zelf, maar ook om het behoud van het zicht op en vanaf de reliëfvormen.

3.3 Een multifunctioneel landelijk gebied

In het landelijk gebied komt de ontwikkeling van agrarische bedrijven door schaalvergroting en intensivering steeds vaker in strijd met de doelen voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap. Daarom kiest de provincie voor een integrale aanpak van de opgaven, waarbij multifunctioneel gebruik van het landelijk gebied uitgangspunt is.

In gebieden waar de ontwikkeling van de landbouwsamen met ontwikkeling van natuur, landschap, recreatie, wonen, werken en zorg van belang is voor de plattelandseconomie, biedt de provincie ruimte voor menging van deze functies. De provincie wil dat de verschillende functies zich daar in evenwicht met elkaar ontwikkelen. Het gaat hier om gebieden als de Meierij, de Baronie, Het Groene Woud, de Kempen, de Maashorst, de Brabantse Wal en de oeverwallen langs de rivieren. De tekst van deel A paragraaf 3.3. is aangepast.

In een aantal gebieden is de landbouw dominant en wil de provincie de aanwezige ruimte behouden voor agrarische ontwikkelingen. Hier streeft de provincie naar een optimale en duurzame ontwikkeling van in die gebieden aanwezige landbouwsectoren. Naast de landbouwontwikkelingsgebieden en de vestigingsgebieden glastuinbouw zijn dat de omgeving van Zundert (boomteelt), de Peel (intensieve veehouderij en glastuinbouw), de zeeklei (glastuinbouw en akkerbouw) en jonge rivierkleigebieden (rundveehouderij) de gebieden waar de agrarische functie voor de toekomst behouden moet blijven.

3.4 Een robuust en veerkrachtig water- en natuursysteem

De rivieren, de beken en kreken vormen binnen Noord-Brabant de samenbindende waterstructuur. Bij toekomstige ontwikkelingen in stad en land wil de provincie dat het patroon van beken en kreken beter beleefbaar wordt. De water-, klimaat-, natuur en recreatieve ontwikkelingen worden sterker aan dit patroon gekoppeld. Dorpen en steden verbeteren de relatie met de rivier, de beek en kreekstructuur. Dit betekent dat de beken en kreken als doorgaande structuur meer kwaliteit krijgen. Daarbij wordt gekeken naar de grensoverschrijdende relaties van natuurgebieden en het watersysteem. Te denken valt aan grote natuurgebieden als de Brabantse Wal en de Biesbosch en de beken aan de zuidgrens van Brabant.

De ecologische hoofdstructuur wordt versterkt door het natuursysteem nog beter aan het watersysteem te koppelen. Naast vergroten en verbinden van natuur kiest de provincie voor het verbeteren van de ruimtelijke- en milieucondities van natuur. Vooral de kwaliteit van natuurgebieden zelf maar ook de biodiversiteit daarbuiten wordt hiermee versterkt. Met een meer samenhangende aanpak in water en natuur wordt de landschappelijke en recreatieve kwaliteit van Noord-Brabant versterkt.

3.5 Een betere waterveiligheid door preventie

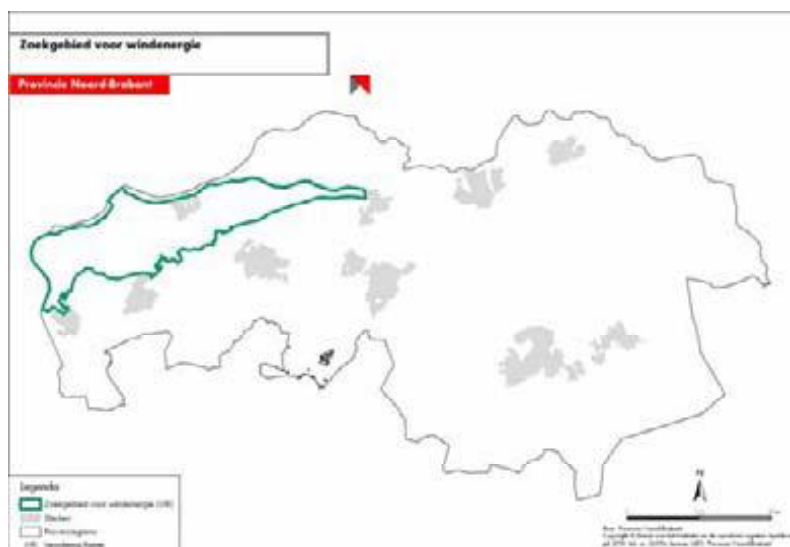
Om Noord-Brabant te beschermen voor overstromingen vanuit de grote rivieren kiest de provincie, mede gebaseerd op het advies van de Deltacommissie, voor verbetering van de preventie. Dit heeft de voorkeur boven gevolgbeperkende maatregelen als compartimentering en noodoverloopgebieden. Dit betekent dat de provincie streeft naar een vergroting van de watervoerende capaciteit van het winterbed in combinatie met het concept van de doorbraakvrije dijk. Voor de verruiming van de grote rivieren op lange termijn zijn een aantal gebieden gereserveerd (lange termijn reservering winterbed). De samenwerking in het kader van de Rijn-Schelde Delta speelt een belangrijke rol. Deze provinciegrensoverschrijdende opgave wordt in West-Brabant vertaald in concrete ruimtelijke opgaven.

3.6 Koppeling van waterberging en droogtebestrijding

De provincie gaat ervan uit dat de wateroverlast in de regionale watersystemen in 2015 aangepakt is waarbij de trits 'vasthouden, bergen en afvoeren' als uitgangspunt geldt. Het vasthouden van het water vindt zoveel als mogelijk bovenstrooms op de hoger gelegen gebieden plaats in de zogenaamde brongebieden. Hier liggen kansen voor de koppeling met natuurontwikkeling en droogtebestrijding. Ook in de nabijheid van de grote steden liggen kansen voor het bovenstrooms vasthouden en bergen van het water. Hier liggen mogelijkheden voor de koppeling met bijzondere woon- en werkmilieus, de vergroting van het recreatief uitloophet en bestrijding van de verdroging in het omliggende landelijk gebied.

3.7 Ruimte voor duurzame energie

Doordat fossiele energiebronnen uitgeput raken is het belangrijk dat de transitie naar andere duurzame energiebronnen stevig wordt ingezet en dat er zuinig wordt omgegaan met (bestaande) energiebronnen. De provincie wil bijdragen aan de ontwikkeling en opwekking van duurzame energie, zoals uit wind, zon, bodem, biomassa en vergisting. De provincie steunt de ontwikkeling van windenergie onder voorwaarden. Om versnippering van meerdere kleinere initiatieven tegen te gaan, kiest de provincie voor geclusterde opstelling van windturbines. Dat kan bij grootschalige bedrijventerreinen in het stedelijk concentratiegebied. En in landschappen die daarvoor wat betreft schaal en maat geschikt zijn. Dit betekent wel in de open zeekeigebieden niet in de kleinschalige cultuurlandschappen. De provincie vindt het belangrijk dat windturbines na afloop van de concessieperiode worden gesaneerd. De toepassing van zonne-energie op bebouwing wil de provincie stimuleren. Denk daarbij aan bedrijventerreinen en agrarische bebouwing. Energiewinning met biomassa is kansrijk in de relatief kleinschalige delen van Noord-Brabant, in de nabijheid van de grote steden op goed ontsloten plekken (langs het water). De provincie ziet voor vergisting vooral ontwikkelingsmogelijkheden in Oost-Brabant: de Peel is het belangrijkste gebied voor de intensieve veehouderij in Noord-Brabant. Naast het ontwikkelen van nieuwe energiebronnen wil de provincie dat bestaande energie optimaal wordt benut. Dit kan door de restwarmte in te zetten bij andere gebruikers. De uitwisseling van reststromen is met name rendabel wanneer er een korte afstand is tussen ontdeener en afnemer. Energie is daarom een belangrijke factor bij de locatiekeuzes van grote energieverbruikers.

Kaart 6. Zoekgebied voor windenergie

3.8 Concentratie van verstedelijking

De provincie vindt het belangrijk dat er in Noord-Brabant verschil blijft tussen de steden en de kernen in het landelijk gebied. De provincie wil dat er verschillende kwaliteiten worden ontwikkeld voor wonen en werken rond de steden en in het landelijk gebied. Om zo bij te dragen aan een onderscheidend leef- en vestigingsklimaat ter versterking van de kenniseconomie in Brabant. Bij de opgave voor wonen en werken wordt het accent sterker verlegd naar de te ontwikkelen kwaliteiten, de inzet op herstructurering en het beheer van het bestaand stedelijk gebied.

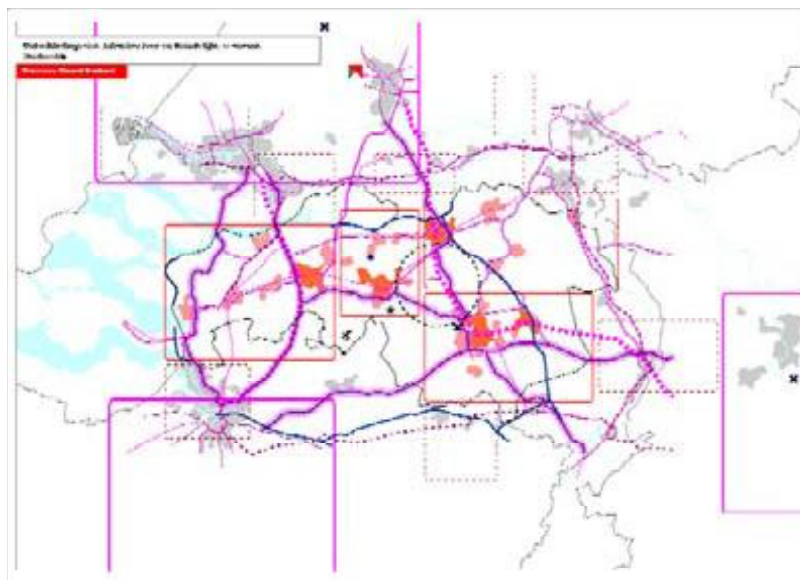
Rond de steden is de schaal van de verstedelijkingsopgave van een andere orde, dan in de gebieden aan de randen van Brabant. Door de verstedelijking te concentreren zijn er meer mogelijkheden om een hoog voorzieningenniveau in stand te houden en verder te ontwikkelen. Dat gebeurt rond goed ontsloten gebieden, zoals in dynamische stadscentra en op knooppunten van infrastructuur.

De concentratie van verstedelijking vindt plaats in het zogenaamde 'kralensnoer' van steden (met omliggende kleinere kernen) op de overgang van zand naar klei (van Bergen op Zoom tot aan Oss) en rond de steden op het zand (Eindhoven – Helmond, Tilburg en Uden – Veghel). Hier wordt de bovenlokale groei van de verstedelijking opgevangen.

In het landelijk gebied bieden vitale kernen landelijke en meer kleinschalig woon- en werkmilieus. Ontwikkelingen voor wonen, werken en voorzieningen zijn gericht op de eigen behoefte. Voor de opvang van de woningbouwbehoefte geldt het principe van bouwen voor migratiesaldo-nul. Om de leefomgeving aantrekkelijk te houden, verplaatsen bedrijven die hier qua aard, schaal en functie niet meer bij passen naar werklocaties rond de steden. Leefbaarheid is een belangrijk aandachtspunt. Samen met de

bewoners wordt gezocht naar mogelijkheden om gemeenschappelijke voorzieningen voor de kernen te behouden.

Kaart 7. Ontwikkelingsvisie infrastructuur en ruimtelijke economie

3.9 Sterk stedelijk netwerk: BrabantStad

De steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg vormen samen met de provincie het stedelijk netwerk BrabantStad. Dit samenwerkingsverband vervult een voortrekkersrol bij de ruimtelijke economische ontwikkeling van Noord-Brabant. Sterke steden zijn een voorwaarde voor de toekomst van Noord-Brabant. Vooral in deze steden is de dynamiek van Noord-Brabant goed zichtbaar.

De provincie ziet deze steden als het brandpunt van de verstedelijking. Hier wordt geïnvesteerd in de binnensteden (stationsgebieden, kanaal- en snelwegzones) en worden hoogstedelijke functies, zoals bovenregionale voorzieningen, geconcentreerd. Daardoor wordt de centrale positie van de steden versterkt en het draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer en stedelijke- en culturele voorzieningen op peil gehouden. Dat draagt bij aan een hoogwaardig leef- en vestigingsklimaat in Noord-Brabant.

BrabantStad ontwikkelt zich tot een onderscheidend netwerk binnen de Noordwest-Europese stedelijke agglomeratie. Een voorwaarde daarvoor is een goede bereikbaarheid van de steden onderling en met andere omliggende stedelijke netwerken. Daarom kiest de provincie voor het versterken van de verbinding met nabijgelegen stedelijke netwerken, met name met het Knooppunt Arnhem-Nijmegen, het Ruhrgebied en Maastricht-Heerlen-Aken-Luik. Het OV-netwerk BrabantStad en het hoofdwegenet worden verder ontwikkeld. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden op dit netwerk afgestemd, zoals bij knooppunten (personen en goederen) of in hoogstedelijke zones.

BrabantStad wil kandidaat zijn voor Culturele Hoofdstad 2018 en sorteert voor op de mogelijke kandidaatstelling voor grootschalige sportevenementen. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van een sterk profiel van BrabantStad. En daarmee ook aan het realiseren van economische en culturele voorzieningen in BrabantStad. Het vestigingsklimaat en het imago worden hierdoor positief beïnvloed.

3.10 Groene geleidingszones tussen steden

In het stedelijke kralensnoer op de overgang van zand naar klei (van Bergen op Zoom tot Oss) en in het verstedelijkte gebied van Tilburg, Eindhoven-Helmond en Uden-Veghel zet de provincie in op behoud en ontwikkeling van groene geleidingszones tussen de grote stedelijke kernen. De geleidingszones hebben als doel de openheid tussen de stedelijke gebieden te garanderen. Dit wil de provincie bereiken door in te zetten op de verbetering van de groene en recreatieve kwaliteiten van deze gebieden.

Tussen de grote steden van Noord-Brabant zet de provincie in op de ontwikkeling van Het Groene Woud, dat goed bereikbaar is vanuit de omliggende grote steden. De ontwikkeling van Het Groene Woud is gericht op een sterke natuurkern met daar omheen een aantrekkelijk landschap dooraderd met natuur, cultuurhistorische waarden en een verscheidenheid aan recreatieve mogelijkheden en agrarische functies.

3.11 Goed bereikbare recreatieve voorzieningen

De provincie kiest bij de ontwikkeling van nieuwe bovenregionale detailhandels- en leisurevoorzieningen voor goed bereikbare locaties, zowel met de auto, fiets als het openbaar vervoer. Dit betekent dat deze voorzieningen zich kunnen ontwikkelen in hoogstedelijke zones in het stedelijk concentratiegebied.

Bezoekersintensieve recreatieve voorzieningen zijn ook op goed ontsloten plekken mogelijk.

De Efteling en de Beekse Bergen zijn belangrijk voor de economische positie van Noord-Brabant. De provincie wil deze parken in Noord-Brabant behouden. Voor een goede concurrentiepositie kan ontwikkelingsruimte nodig zijn. Een goede bereikbaarheid is daarvoor een vereiste.

3.12 Economische kennisclusters

Het kenniscluster in Noord-Brabant is een onderdeel van grensoverschrijdende netwerken en economieën. Voor Noord-Brabant zijn de internationale connectie Eindhoven-Luik-Aken-Triangle (ELAT) en de kennisas A2 van belang.

Binnen de provincie onderscheiden zich vier kansrijke economische kennisclusters:

- Zuidoost: Brainport met high tech, life sciences & medische technologie, food & nutrition.
- Noordoost: life sciences & medische technologie, food & nutrition en high tech.
- Midden-Brabant met logistiek, maintenance, bio-energie en toerisme en sociale innovatie.
- West-Brabant: Logistiek, maintenance, bio-energie en toerisme. Daarnaast is versterking van de creatieve industrie in Noord-Brabant speerpunt van beleid.

Door een vestigingsklimaat te bieden dat de uitwisseling van kennis tussen bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen stimuleert, wil de provincie de positie van deze kennisclusters versterken. Dit zorgt voor een sterkere positie in (inter)nationaal verband.

Voor de versterking van deze kennisclusters is het belangrijk om werklocaties te ontwikkelen die wat betreft soort bedrijven, ruimtelijke kwaliteit en uitstraling passen bij het kenniscluster.

3.13 (inter)nationale bereikbaarheid

De provincie Noord-Brabant wil haar positie in het hoogontwikkelde afzet- en productiegebied van de Eurodelta versterken door de (inter)nationale bereikbaarheid via weg, water, spoor, lucht en buis uit te bouwen. De ontwikkeling van een goed functionerend infrastructuurnetwerk is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van Noord-Brabant en in het bijzonder het stedelijk netwerk BrabantStad.

Het is van strategisch belang voor Noord-Brabant dat de vier economische clusters goed met de omgeving én onderling worden verbonden. Daarvoor zijn de (inter)nationale assen die de Randstad, het Ruhrgebied en de Vlaamse steden met elkaar verbinden van groot belang. Denk aan de A2, A16, A4, HSL en de oost-west verbindingen A58/A67. Met name deze oost-west-as zorgt voor de verbinding tussen de kennis economie van Oost-Brabant en op distributie gerichte economie van West-Brabant.

Voor het internationale vestigingsmilieu van Brainport is de luchthaven Eindhoven Airport en de HST-ontsluiting via Breda van groot belang. De bereikbaarheid van de luchthaven over het land wordt verbeterd. De ambitie is om Noord-Brabant naast Breda ook via Eindhoven aan te sluiten op het internationale netwerk van hogesnelheidslijnen. Zo wordt BrabantStad als geheel beter op omliggende stedelijke netwerken aangesloten. Daar kan ook de mogelijk toekomstige realisatie van een directe spoorverbinding tussen Breda en Utrecht aan bijdragen.

De provincie wil het goederenvervoer per spoor buiten de steden om leiden via de 'goederenruit' Zuid-Nederland. Hierdoor nemen de veiligheidsrisico's af, neemt de capaciteit (en dus de bereikbaarheid) voor personenvervoer en regionaal goederenvervoer toe en ontstaat extra ruimte voor binnenstedelijke herontwikkeling.

3.14 Beleefbaarheid stad en land vanaf de hoofdinfrastructuur

De infrastructuur is belangrijk voor de beleving van de openbare ruimte van Noord-Brabant. De provincie vindt het daarom belangrijk dat ontwikkelingen langs het hoofdwegennet bijdragen aan de identiteit en de kwaliteit van Noord-Brabant. De grote steden van Noord-Brabant ontwikkelen hoogstedelijke zones langs de internationale verbindingen. Dat kan aan beide zijden van de hoofdwegen of er over heen.

Langs de overige hoofdinfrastructuurverbindingen in het stedelijk concentratiegebied wil de provincie dat verstedelijkingszich niet aan beide zijden van de hoofdwegen presenteert. Hierdoor worden de contrasten binnen stedelijke concentratiegebieden versterkt.

In het landelijk gebied wil de provincie geen verdere groei van verstedelijking langs hoofdwegen. Daar is het doel juist de identiteit van het landschap dat de (hoofd)weg doorsnijdt optimaal beleefbaar te maken. Het gaat daarbij zowel om de inrichting van de (hoofd)weg zelf als het landschap dat aan de (hoofd)weg grenst.

4 Provinciale Sturingsfilosofie

4.1 De sturingsfilosofie van de provincie Noord-Brabant

Samenwerken aan kwaliteit

De provincie heeft als sturingsfilosofie 'samenwerken aan kwaliteit': samen met andere overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties vormgeven aan een duurzame ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant. Daarbij respecteert de provincie ieders rol (subsidiariteit) en gaat er ook van uit dat alle partijen die optimaal invullen.

Kernrollen van de provincie

In de Agenda van Brabant zijn de provinciale kernrollen gedefinieerd als:

- 1 gebiedsautoriteit: de provincie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de regio Brabant (als geheel of een deel daarvan);
- 2 opdrachtgever voor de uitvoering: de provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van haar wettelijke taken en voor de uitvoering van bovenlokale opgaven.
- 3 systeemtoezichthouder en kwaliteitsbewaker: naast een adequate uitvoering van haar wettelijke toezichtstaken, voelt de provincie zich in algemene zin verantwoordelijk voor een goed functionerende Brabantse samenleving.

Deze rollen zijn in deze structuurvisie vertaald naar het ruimtelijk domein. Centraal in de structuurvisie staat de zorg voor de ruimtelijke kwaliteit. In het streven naar een complete kennis- en innovatieregio, is het behoud en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van essentieel belang voor het vestigings- en leefklimaat. Dat doet de provincie vanuit het besef dat het provinciaal belang altijd leidend moet zijn in haar handelen.

Sturen op het provinciaal belang

De provincie richt zich primair op ontwikkelingen van bovenlokale schaal en betekenis. Dat kunnen grootschalige ontwikkelingen zijn, maar ook de optelsom van meerdere kleine ontwikkelingen met een bovenlokale impact. Te denken valt aan de aanleg van een regionaal bedrijventerrein of een weg, de herinrichting van een beekdal of het hergebruik van cultuurhistorisch waardevolle complexen. Daar pakt de provincie de rol van (mede)opdrachtgever, ontwikkelaar of regisseur. Daarbij past de inzet van ontwikkelingsgerichte instrumenten en het maken van bestuurlijke afspraken op regionale schaal.

Bij ontwikkelingen van lokale schaal en betekenis, ligt de verantwoordelijkheid primair bij gemeenten. De provincie kiest hier voor een andere rol en richt zich op het veiligstellen van de provinciale belangen en het stimuleren van de uitvoering door andere partijen.

Daarbij worden met name communicatieve, financiële of juridische instrumenten ingezet.

Vier manieren van sturen

De provincie zet voor het realiseren van haar doelen vier manieren van sturen in. De kernrollen van de provincie komen in elk van deze vier manieren van sturen terug en zijn in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk uitgewerkt. Het gaat in de eerste plaats over het *regionaal samenwerken*, want in de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant hebben de verschillende partijen elkaar hard nodig. Daarnaast neemt de provincie in een aantal gevallen zelf het initiatief bij ruimtelijke ontwikkelingen, door (mee) te gaan *ontwikkelen*. Ook staat de provincie voor de *bescherming* van waarden en geeft het sturing aan de

ontwikkeling van functies in bepaalde gebieden. Ten slotte *stimuleert* de provincie die ruimtelijke ontwikkelingen die een bijdrage leveren aan de realisatie van de provinciale doelen.

Sturen op ruimtelijke structuren

De ruimtelijke belangen en keuzes (Hoofdstuk A3) zijn vertaald in vier concrete ruimtelijke structuren: de groenblauwe structuur, het landelijk gebied, de stedelijke structuur en de infrastructuur. Binnen deze structuren worden de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen opgevangen en kiest de provincie voor een bepaalde ordening van functies. De structuren geven een integrale hoofdkeus aan: een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief voor een combinatie van functies.

De manier waarop dit perspectief wordt gerealiseerd is opgenomen in de uitvoeringsparagrafen van de structuren. Daarin komen de vier manieren van sturen terug en is af te lezen voor welke wijze van sturen de provincie kiest bij de realisatie van haar doelen. De ruimtelijke structuren zijn opgenomen in Deel B van deze structuurvisie. Samen vormen ze de provinciale ruimtelijke structuur.

4.2 Regionaal samenwerken

4.2.1 Het doel van regionaal samenwerken

De provincie streeft naar optimale regionale samenwerking. Het doel van de provincie van het samenwerken op het regionaal niveau is:

- samen met de gemeenten, waterschappen en het Rijk realiseren van de provinciale belangen en doelen;
- een gelijke werkwijze te hanteren bij regionale opgaven;
- kennis en ervaring tussen gemeenten, waterschappen en provincie uit te wisselen en zo te vergroten.

Voor de inzet op regionale samenwerking zijn meerdere redenen. Partijen in de ruimtelijke ontwikkeling zijn in sterke mate van elkaar afhankelijk om ieders doelen te kunnen bereiken. Dit is ook de reden waarom de provincie werkt met de sturingsfilosofie 'Samenwerken aan ruimtelijke kwaliteit'.

Ook is het bij steeds meer ruimtelijke ontwikkelingen voor de provincie van belang te voorkomen dat er ongelijkheid in de benadering ontstaat. Zoals bij gronduitgifte of huisvesting van arbeidsmigranten. De noodzaak voor dit soort afstemming komt met name op het regionale niveau tot uitdrukking.

De behoefte aan afstemming en samenwerking op regionale schaal neemt toe door inhoudelijke vraagstukken als het voorkomen van onnodige concurrentie tussen economische kennisclusters en juist het benutten van mogelijkheden voor symbioses. Maar ook het gemeentegrens overschrijdende karakter van steeds meer ruimtelijke ontwikkelingen, zoals waterberging, bezoekersintensieve voorzieningen en bedrijventerreinen. En om gezamenlijk de mogelijkheden van verdere samenwerking te verkennen, zoals bij infrastructurele projecten en bij regionale verevening bij de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen of landschapontwikkeling. Ook verschuiven er steeds meer rijkstaken naar mede-overheden en worden bijbehorende budgetten naar provincies, waterschappen, regio's en gemeenten overgeheveld.

4.2.2 Regionale ruimtelijk overleg

Vier regio's

Voor het maken van afspraken tussen overheden over de integrale ruimtelijke ontwikkeling van de regio's van Brabant, is overleg op het juiste schaalniveau nodig. De provincie kiest voor samenwerking in vier regio's: West Brabant, Midden-Brabant, Noordoost Brabant en Zuidoost-Brabant. Deze indeling sluit aan bij:

- de regionale bestuurlijke verbanden (West-Brabantse Vergadering, Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, Regio-overleg Noordoost, Regionaal Overlegorgaan Midden-Brabant);
- de zes integrale gebiedsopgaven uit de MIRT gebiedsagenda Brabant;
- de vier economische kennisclusters in Noord-Brabant, zoals in paragraaf 3.12 beschreven.

Kaart 8. Regioindeling Regionaal ruimtelijke overleg

Binnen de vier regio's kunnen op verzoek van de gemeenten en in overleg met de provincie subregionale verbanden worden aangegaan. Het doel daarvan is om afspraken over wonen, werken, voorzieningen en landschapsontwikkeling op het juiste niveau voor te bereiden. De provincie en gemeenten bezien per onderwerp of er naast de overheden ook andere partijen worden uitgenodigd.

De rol van de provincie in de regionale samenwerking

De rol van de provincie in de regionale samenwerking is driedelig. Op de eerste plaats ziet de provincie erop toe dat er regionale afspraken ten aanzien van de verstedelijkingsopgave worden opgesteld en nageleefd. Het regionale overleg en de regionale afstemming hebben daarom een juridische basis in de Verordening ruimte. Het gaat dan om de planning, zowel wat betreft aantallen als kwaliteiten van de opgave voor wonen, werken en voorzieningen.

Daarnaast heeft de provincie vanuit haar gemeenteoverstijgende blik een rol als facilitator en regisseur van de regionale ruimtelijke overleggen.

Tenslotte neemt de provincie vanuit haar eigen visie en belangen deel aan de opgave voor haar rekening. De ontwikkelende rol van de provincie richt zich op een selectaantal provinciale gebiedsontwikkelingen en thematische ontwikkelingen. Dit is in paragraaf 4.3 verder uitgewerkt.

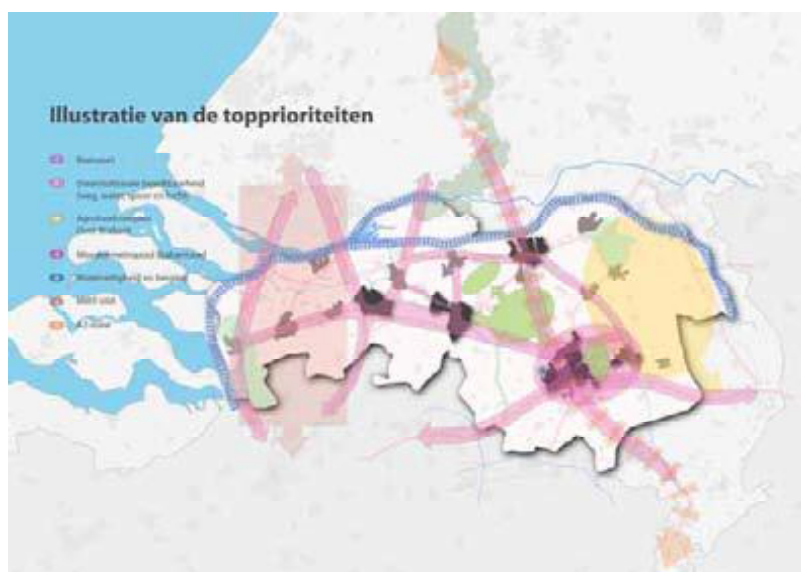
Regionale agenda

De provincie stelt samen met de regio een strategische regionale agenda op. Die agenda is de basis voor het maken van afspraken tussen het Rijk, provincie en gemeenten in zowel het Regionaal Ruimtelijk Overleg als het BO-MIRT. De agenda wordt zo nodig geactualiseerd. De agenda wordt gebaseerd op:

- Regionale visies
- MIRT-gebiedsagenda Brabant
- Gebieds Meerjarenprogramma's gebaseerd op het PMJP

MIRT-Gebiedsagenda Brabant

In de MIRT-Gebiedsagenda Brabant leggen het Rijk, de provincie en regio's hun gezamenlijke ambities en opgaven voor de middellangetermijn vast. Het is een dynamische agenda die in de loop van de tijd wordt geactualiseerd, bijvoorbeeld in het regionaal ruimtelijk overleg. Voor de korte termijn zijn de volgende prioriteiten vastgelegd:

Kaart 9. Illustratie provinciale uitgangspunten regionale agenda

De provincie agendaert, vanuit haar belang, de volgende onderwerpen:

- provinciale gebiedsontwikkelingen (zie paragraaf 4.3.3);
- provinciale thematische ontwikkelopgaven (zie paragraaf 4.3.4);

- (actuele) gezamenlijke opgaven zoals:
 - de ontwikkeling van de Groenblauwe Mantel;
 - de regionale landschappelijke ontwikkelopgaven en de vertaling van de ambities van de gebiedspaspoorten in een regionale aanpak voor kwaliteitsverbetering van het landschap;
 - regionale verevening voor de herstructurering van bedrijventerreinen en landschapsontwikkeling;
 - de afname van de groei van de verstedelijking (schaarste) en de sociaal economische gevolgen daarvan;
 - de leefbaarheidsvraagstukken en de opgaven voor toekomstbestendige zorg.

4.2.3 Relatie met andere regionale overleggen

Het regionaal ruimtelijk overleg is een belangrijk instrument in de uitvoering van de structuurvisie. Daarnaast organiseert of neemt de provincie deel aan de volgende regionale overleggen in het ruimtelijk-fysieke domein:

- BO MIRT: Afspraken over de betrokkenheid van de departementen VROM, V&W, LNV en EZ bij de regionale ruimtelijke ontwikkelingen worden primair gemaakt in het halfjaarlijks BO-MIRT-overleg. De MIRT-Gebiedsagenda Brabant biedt daarvoor de basis.
- BrabantStad: De bovenregionale afstemming en ontwikkeling van het stedelijk netwerk BrabantStad, gebeurt in het BrabantStad overleg. Het karakter van deze overleggen is gericht op gezamenlijke profilering, afstemmingen afspraken op het bovenregionale schaalniveau. De vijf grote steden, Eindhoven, Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch en Helmond, vertegenwoordigers van het Rijk en de provincie maken deel uit van dit overleg. Er zijn diverse vakoverleggen waar verschillende onderwerpen uit het ruimtelijk-fysieke domein aan bod komen.
- Reconstructie- en gebiedscommissies: de uitvoering van de doelen in het landelijk gebied, zoals zijn vastgelegd in het Provinciaal Meerjaren programma Landelijk Gebied. Er zijn 7 reconstructie en 2 gebiedscommissies. Het karakter van deze overleggen richt zich steeds meer op een integrale uitvoering op regionale schaal. Naast overheden maken ook maatschappelijke partijen deel uit van deze overleggen.

- Gebieds Gerichte Aanpak: de uitvoering van de doelen uit het Provinciaal Verkeers en Vervoersplan, het Netwerkprogramma BrabantStad en de Brabantse Visie Goederenvervoer (2008), vindt plaats in zes regionale overleggen. Het karakter van deze overleggen is gericht op de uitvoering op regionale schaal. De deelnemers zijn overheden.

Concept Structuurvisie ruimtelijke ordening - 20 juli 2010

Op termijn werkt de provincie toe naar nadere afstemming van het Regionaal ruimtelijk overleg met de reconstructie- en gebiedscommissies en de GGA's.

4.3 Ontwikkelen

4.3.1 Investeringsstrategie

De centrale doelstelling van de investeringsstrategie van de provincie Noord-Brabant is een structuurversterking van het bijzondere vestigings- en leefklimaat in Brabant. Structuurversterkende investeringen in onderscheidende kwaliteiten zijn nodig wil Brabant tot de top van de (industriële) kennis- en innovatieregio's in Europa blijven behoren. Duurzame welvaart en welzijn van de Brabant en de Brabanders zijn daarbij gebaat. Samenhangende investeringen op een vijftal investeringsdomeinen met een brede, maatschappelijke multiplier, kunnen de beoogde structuurversterking tot stand brengen. De vijf domeinen zijn:

- 1 kennis: duurzame innovatie en slimme ambachtelijkheid
- 2 de bereikbare regio;
- 3 leefklimaat: topvoorzieningen;
- 4 Brabants mozaïek;
- 5 natuur en landschap.

4.3.2 Ruimtelijke ontwikkelopgaven

Criteria voor ruimtelijke ontwikkelopgaven

In de structuurvisie benoemt de provincie de ruimtelijke ontwikkelopgaven. Deze ruimtelijke ontwikkelopgaven dragen bij aan de doelstellingen uit de investeringsstrategie en ondersteunen de realisering van de ruimtelijke visie uit de Structuurvisie.

De provincie heeft de ontwikkelopgaven gekozen op grond van specifieke criteria. Iedere ontwikkelopgave:

- heeft een (inter)provinciale betekenis en uitstraling;
- draagt aantoonbaar bij aan de realisatie van de doelen van de Agenda van Brabant;
- is van cruciaal belang voor het realiseren van meerdere provinciale doelen;
- vergt van de provincie een vanzelfsprekende ontwikkelingsgerichte rol: deze rol heeft een toegevoegde waarde in de realisatie;
- bevat een botsing tussen economische groei en ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten;
- levert op korte termijn (komende vier jaar) resultaten op.

Provinciale rol bij ruimtelijke ontwikkelopgaven

In de ruimtelijke ontwikkelopgaven neemt de provincie de rol van (mede-)ontwikkelaar. Dat houdt in dat de provincie bereid is hier haar ontwikkelingsgerichte instrumenten in te zetten. Deze ontwikkelingsgerichte instrumenten zijn het inpassingsplan en het Ontwikkelbedrijf. Inzet van deze instrumenten gebeurt altijd in overleg met de betrokken partijen.

Ter ondersteuning van haar rol als ontwikkelaar heeft de provincie het Ontwikkelbedrijf opgericht. Daarnaast wordt er voor specifieke opgaven een ontwikkelingsmaatschappij

opgericht, zoals nu al het geval is bij de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij, de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen en de Joint Venture Aviolanda.

Provinciale gebiedsontwikkelingen en thematische ontwikkelopgaven
De provincie maakt onderscheid tussen provinciale gebiedsontwikkelingen en thematische ontwikkelopgaven. De volgende paragrafen geven een beschrijving van beide typen ontwikkelopgaven.

4.3.3 Gebiedsontwikkelingen

Definitie van een provinciale gebiedsontwikkeling

Een provinciale gebiedsontwikkeling heeft provinciale betekenis en uitstraling. De gebiedsontwikkeling is gebiedsgericht en *geografisch afgebakend*. Hij draagt bij aan de realisatie van *meerdere* provinciale belangen. De opgave is te komen tot een duurzame gebiedsontwikkeling door de drie kapitalen mens, markt en milieu in relatie tot elkaar te bezien. De provincie heeft een vanzelfsprekender rol in de realisatie van de opgave. Er is zicht op resultaten binnen een periode van vier jaar.

De provinciale gebiedsontwikkelingen

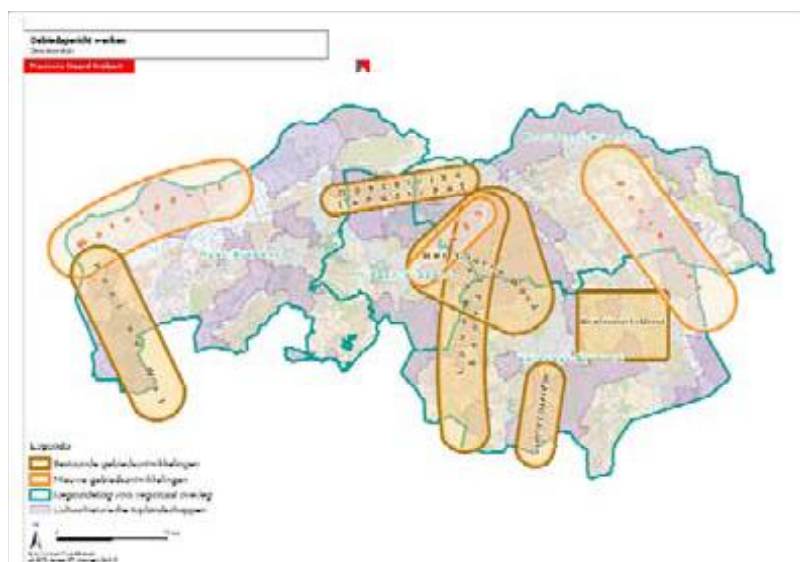
Op basis van de criteria in paragraaf 4.3.2 continueert de provincie op dit moment haar inzet in de volgende zes gebiedsontwikkelingen:

- 1 Brabantse Wal
- 2 Oostelijke Langstraat
- 3 Het Groene Woud
- 4 Brainport-Oost
- 5 Grenscorridor N69
- 6 Levende Beerze

Daarnaast start de provincie met de verkenning van de gebiedsontwikkelingen:

- 7 Waterpoort
- 8 De Peelhorst
- 9 As N65

In bijlage 2 zijn de gebiedsontwikkelingen uitgewerkt.

Kaart 12. Gebiedsgericht werken

Doel van de gebiedsontwikkeling

Het doel is om tot effectieve en efficiënte aansturing en realisatie van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te komen. De ruimtelijke samenhang wordt versterkt door sectorale doelstelling te integreren, projecten met elkaar te verbinden en naar nieuwe combinaties en integrale oplossingen te zoeken. De gebiedsontwikkeling draagt bij aan de realisatie van de doelen van de Agenda van Brabant. Ook tilt de provincie het belang van de gebiedsontwikkelingen op een hoger niveau en zet de provincie zich in om de gebiedsontwikkeling te profileren bij andere partijen.

Rol van de provincie

De provincie vervult bij de gebiedsontwikkelingen de rol van gebiedsregisseuren (mede-) ontwikkelaar. Als regisseur neemt de provincie de verantwoordelijkheid om in samenwerking met betrokken partijen tot een geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak te komen en organiseert ze interactieve multidisciplinaire processen. Daarbij worden zowel partijen uit de overheid, de markt als het onderwijs betrokken.

Als ontwikkelaar is de provincie bereid haar ontwikkelingsgerichte instrumentarium in te zetten, zoals een inpassingsplan en het Ontwikkelbedrijf. Dit gebeurt altijd in overleg met de betrokken mede-overheden. Ook benut de provincie de mogelijkheid tot publiek-private samenwerking.

Ruimtelijke kwaliteit

De provincie vindt de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden belangrijk en zorgt in het proces voor de borging van dit belang, door:

- In de opgave ruimtelijke kwaliteit (h)erkennen: De provincie geeft in het proces aan hoe met ruimtelijke kwaliteit wordt omgegaan: de provincie streeft naar een open en toegankelijk planproces waarin ruimtelijke kwaliteit in een vroeg stadium wordt geïntroduceerd en tot aan de realisatiefase onderdeel van het proces uit maakt. De provincie formuleert de regionale ontwerp-opgave voor de gebiedsontwikkeling en neemt in het programma van eisen een kwalitatieve eisenpakket op.
- Als opdrachtgever verantwoordelijk te zijn voor ruimtelijke kwaliteit: De provincie neemt de verantwoordelijkheid om het belang van ruimtelijke kwaliteit te promoten.
- De juiste ontwerper bij de juiste opgave zoeken: de provincie stimuleert bij gebiedsontwikkeling de keuze voor een excellent ontwerper die past bij de geformuleerde regionale ontwerp-opgave.

4.3.4 Thematische ontwikkelopgave

Definitie van een thematische ontwikkelopgave

Een thematische ontwikkelopgave is een ruimtelijke ontwikkeling, of een verzameling van ruimtelijke ontwikkelingen, met een (gezamenlijke) uitstraling en betekenis op provinciale schaal. De realisatie ervan draagt bij aan *minimaal één provinciaal belang of doel*. Bij realisatie gaat de provincie uit van het duurzaamheidsprincipe door de drie kapitalen mens, markt en milieu in gezamenlijkheid te ontwikkelen.

De thematische ontwikkelopgaven

Op basis van de criteria uit paragraaf 4.3.2 en bovenstaande definitie kiest de provincie op dit moment voor de volgende thematische ontwikkelopgaven:

- De Ecologische Hoofdstructuur;
- Cultuurhistorisch waardevolle complexen;
- De landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's);
- Hoogstedelijke zones (voortzetting van Mooi-Brabant/Samen Investeren);
- Bovenregionale (recreatieve) voorzieningen;
- Provinciale infrastructurele opgaven;
- Werklocaties met een provinciaal belang, zoals herstructureringslocaties, bedrijven met een hinder- en risicoprofiel en regionale bedrijventerreinen in het landelijk gebied.

Doel van een thematische ontwikkelopgave

Het doel is om tot effectieve en efficiënte realisatie van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te komen. Door een zorgvuldig en open planproces te voeren en gericht afspraken te maken wil de provincie met betrokken partijen komen tot realisatie van de ontwikkelopgave. De thematische ontwikkelopgaven dragen bij aan de doelen van de Agenda van Brabant.

Rol van de provincie in een thematische ontwikkelopgave

De provincie vervult bij de thematische ontwikkelopgave de rol van (mede-)ontwikkelaar of cofinancier. Bij de realisatie van de doelen in de thematische ontwikkelopgaven is de provincie bereid, ter ondersteuning van de mede-overheden, haar ontwikkelingsgerichte

instrumentarium in te zetten, zoals een inpassingsplan of het Ontwikkelbedrijf. Afhankelijk van de aard van de opgave kan de provincie ook kiezen voor sturing via subsidiering.

4.4 Beschermen

4.4.1 Verordening ruimte

De provincie vervult van oudsher een beschermende functie binnen de ruimtelijke ordening. Deze rol blijft de provincie vervullen. Naast bescherming wil de provincie ook ruimte bieden voor ontwikkeling. De provincie vindt dat het bieden van ontwikkelingsruimte, mits zorgvuldig uitgevoerd, in veel gevallen meer bijdraagt aan het behoud van waardevolle elementen dan dat iedere ontwikkeling wordt uitgesloten. De Verordening ruimte is één van de uitvoeringsinstrumenten die de provincie inzet bij de realisatie van haar doelen en het borgen van haar belangen. Bij de keuze voor het instrument verordening is het belangrijk dat dit het enige instrument is voor de provincie dat vooraf aangeeft waarmee de gemeente rekening moet houden én dat rechtstreeks doorwerkt naar de ruimtelijke besluitvorming op gemeentelijk niveau. In de verordening is gekozen voor een systeem waarbij ruimte wordt geboden voor een afweging op gemeentelijk niveau. Dit betekent dat de provincie vooral kijkt naar de wijze waarop de achterliggende provinciale ruimtelijke belangen zijn behartigd. In een aantal gevallen is er in de verordening de mogelijkheid opgenomen om tot een aanpassing van de begrenzing van een gebied over te gaan of is een ontheffing – gekoppeld aan voorwaarden – opgenomen. Dit soort bepalingen draagt bij aan de mogelijkheden tot maatwerk. Vanwege de bestuurslasten die daarmee gepaard gaan, kiest de provincie er voor om terughoudend met dergelijke bepalingen om te gaan. Ontheffingsbevoegdheden voor Gedeputeerde Staten zijn met name opgenomen voor ontwikkelingen die een grote impact (kunnen) hebben op de ruimtelijke inrichting van Noord-Brabant waardoor er specifieke sturing gewenst is op de in de ontheffingsvoorwaarden genoemde belangen. De Verordening ruimte is een nieuw instrument. Er vindt periodiek een evaluatie plaats of de verordening ook feitelijk bijdraagt aan de realisering van de doelen en het borgen van de provinciale belangen. Dit kan leiden tot bijstelling van de verordening. Daarnaast kunnen zich ook (nieuwe) ontwikkelingen voordoen, die om aanpassing van de verordening vragen.

4.4.2 Zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit

Nieuwe ontwikkelingen bieden een kans voor behoud en ontwikkeling van het landschap. In de verordening is als hoofdregel opgenomen dat ontwikkelruimte bijdraagt aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Dit vergt een actieve instelling van iedereen die bij een ontwikkeling betrokken is. Essentieel daarbij is dat de basis van Noord-Brabant op orde blijft: er wordt verantwoord omgegaan met bodem, water, natuur en cultuurhistorische waarden. Het ontwikkelen van landschap reikt verder dan vasthouden aan wat er is, ontwikkelen van het landschap gaat ook om het toevoegen van nieuwe kwaliteiten. Voortdurend past de gebruiker het landschap aan zijn wensen aan. Deze continue ontwikkeling is inherent aan een levend landschap. Dat geldt voor zowel voor het stedelijke landschap als voor het agrarische cultuurlandschap.

De zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit omvat dat:

- er zorgvuldig wordt omgegaan met het ruimtegebruik;
- er rekening wordt gehouden met de omgeving;
- de ontwikkeling bijdraagt aan het behoud of de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Dit principe is van toepassing op zowel het stedelijk als het landelijk gebied en wordt uitgewerkt in de Verordening ruimte.

Zorgvuldig ruimtegebruik

De provincie wil dat gemeenten bij ruimtelijke afwegingen het principe van zorgvuldig ruimtegebruik toepassen. Dit heeft als doel de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied zo goed mogelijk te benutten en nieuw ruimtebeslag zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betekent dat eerst gekeken wordt naar mogelijkheden voor intensivering of hergebruik op of binnen bestaand bebouwd gebied. Pas als hier geen mogelijkheden zijn of de kwaliteiten van de geplande ontwikkeling hier niet bij passen, wordt er in de omgeving gezocht naar de best mogelijke plek om nieuwe ruimte aan te snijden.

Voor het stedelijk gebied is dit principe uitgewerkt door de toepassing van de zogenaamde SER-ladder. Voor het landelijk gebied wordt een vergelijkbare werkwijze uitgewerkt.

Daarnaast geldt dat het bieden van nieuwe planologische ruimte aan ontwikkelingen (al dan niet met bouw mogelijkheden) in beginsel niet mogelijk is. De verwachting is dat veel agrarische bedrijven in de nabije toekomst de bedrijfsvoering beëindigen. Daardoor ontstaat veel ruimte voor hergebruik op de vrijkomende locaties.

De provincie ondersteunt het zorgvuldig ruimtegebruik ook door herstructureren van hergebruik van verouderde locaties in het stedelijk gebied te stimuleren en door sanering van ongewenste functies in het buitengebied, bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden of intensieve veehouderijen rondom de natuur en stedelijke gebieden. Hiervoor zet de provincie ook andere instrumenten in zoals financiële middelen door het Brabantse Herstructurerings Bedrijf (BHB), Ruimte voor Ruimte (-verbreed) en het verdelen van rijkssubsidies voor verouderde woonwijken.

Rekening houden met de omgeving

Zorgvuldig ruimtegebruik houdt ook in dat ruimtezoekers rekening houden met de kwaliteiten van de omgeving. Gebiedskenmerken en omliggende waarden, gebaseerd op de lagenbenadering, zijn leidend bij de vraag 'waar' en 'hoe' de nieuwe ruimte wordt aangesneden. De ruimtelijke onderbouwing van een ontwikkeling geeft aan hoe is omgegaan met de ambities zoals verwoord in de structuren en in de gebiedspaspoorten. Hierbij wordt een relatie gelegd tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de gebiedskenmerken van de plek.

Een ontwikkeling past bij de maat, schaal en functie van zijn omgeving.

Mobiliteitsaspecten en een goede ontsluiting maken deel uit van deze afweging.

Investeren in landschap

Bij het aansnijden van nieuwe ruimte wil de provincie dat de initiatiefnemer zorgt voor een investering in het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken.

Voor alle ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied én buiten de ecologische hoofdstructuur stelt de provincie een *landschapsinvesteringsregel* in. Deze regeling maakt de principes van ontwikkelingsplanologie toepasbaar.

Voor (planmatige) stedelijke ontwikkelingen gold de zogenaamde rood-met-groen regeling. Deze regeling is opgenomen in de landschapsinvesteringsregel.

Voor overige ontwikkelingen in het landelijk gebied geldt dat passende functies zich kunnen ontwikkelen als er een gelijkwaardige prestatie voor het landschap tegenover staat. Daardoor wordt aantasting van de basiskwaliteit (bodem, water) en verlies aan ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorkomen. Ontwikkelingen die passen bij de aard, schaal en functie van het landelijk gebied, zoals agrarische en recreatieve ontwikkelingen en kleinschalig dienstverlening zijn mogelijk. Ook de ontwikkeling van andere (rode) functies is onder voorwaarden mogelijk.

In de ruimtelijke onderbouwing van het besluit wordt aangegeven welke prestatie of investering aan de ontwikkeling is gekoppeld. In principe gaat de regel uit van de realisering van een fysieke prestatie op de projectlocatie en/of de projectomgeving. Indien dat niet mogelijk is, is fondsvorming een optie gekoppeld aan de toename van de waarde van het onroerend goed.

De provincie neemt de landschapsinvesteringsregel op in de Verordening ruimte. Samen met de regio wil de provincie dit principe regionaal uitwerken en de doorwerking bespreken. Daarvoor worden aan het regionaal ruimtelijk overleg werkgroepen landschap verbonden. Deze hebben als doel ervaringen uit te wisselen, investeringen in het landschap af te stemmen en mogelijk te komen tot gezamenlijke investeringsprogramma's in het landschap. Ook worden er landschapsatdiers gehouden om samen met de regio en belanghebbenden de uitvoering van de regeling verder uit te werken. De provincie ziet de inzet van de landschapsatdiers als een tijdelijke impuls. Dit wordt over twee jaar geëvalueerd, waarna beoordeeld wordt of deze vorm van samenwerking blijft bestaan, dient te wijzigen of kan vervallen.

De provincie zal de effecten van het principe van zorgvuldig ruimtegebruiken de landschapsinvesteringsregel op de daadwerkelijke ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant monitoren. Daarvoor wordt een monitor 'ruimtelijke kwaliteit' opgesteld.

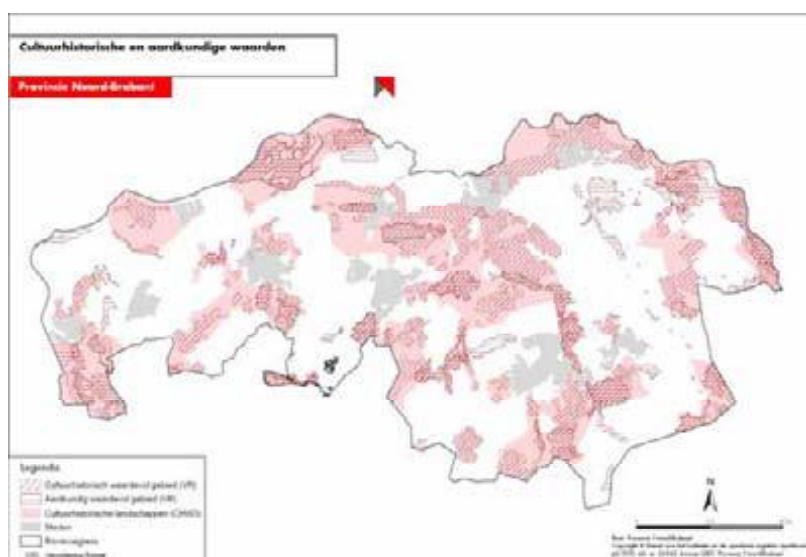
4.4.3 Aanvullende regels

Vanuit provinciaal belang is het soms nodig om in aanvulling op de zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit zoals in de vorige paragraaf beschreven, specifieke regels te stellen voor de ontwikkeling van functies. Soms ligt de aanleiding daarbij in de bescherming van waarden in een gebied, zoals voor de ecologische hoofdstructuur. In andere gevallen wil de provincie een gebied juist behouden voor een specifieke functie, zoals de landbouwontwikkelingsgebieden, of ontwikkelruimte bieden aan functies, zoals voor niet-agrarische functies buiten bestaand stedelijk gebied.

In de Verordening ruimte zijn de volgende gebieden opgenomen en begrensd: de ecologische hoofdstructuur, de regionale waterbergingsgebieden, de landbouwontwikkelingsgebieden en de glastuinbouwconcentratiegebieden. Vanuit de vier structuren en de ontwerp AMvB Ruimte is er aanleiding om nog enkele gebieden in de verordening op te nemen. Dit zijn de nationale landschappen, de groenblauwe mantel en het agrarisch gebied. De Verordening ruimte geeft voor zover nodig aan welke ontwikkelingsmogelijkheden er in deze gebieden zijn.

Daarnaast verdient de bescherming van onvervangbare *cultuurhistorische- en aardkundige waarden* (inclusief wijst) speciale aandacht. Daarom worden deze ook in de Verordening ruimte opgenomen. Het gaat daarbij om de aardkundig waardevolle gebieden en de historische vlakken in de cultuurhistorische landschappen. De (begrenzing van de) gebieden wordt overgenomen van de ontwerp aardkundig waardevolle gebiedenkaart (GS maart 2010) en de ontwerp Cultuurhistorische Waardenkaart (GS maart 2010). Ingrepen die strijdig zijn met het behoud van deze waarden worden uitgesloten door het opnemen van instructieregels

Kaart 13. Cultuurhistorische en aardkundige waarden

4.5 Stimuleren

4.5.1 Subsidies, kennis en informatie

De provincie zet op meerdere beleidsvelden stimulerende instrumenten in. Door andere partijen door middel van subsidies in de uitvoering te ondersteunen. In de realisatieparagrafen van de vier structuren is opgenomen welke subsidies de provincie inzet. Daarnaast stelt de provincie kennis en informatie ten aanzien van verschillende beleidsaspecten met ruimtelijke relevantie beschikbaar. De provincie biedt deze informatie aan bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen. Dit zijn:

- Aardkunde (Aardkundig waardevolle gebiedenkaart);
- Bodem (Bodemwijzer);
- Cultuurhistorie (Cultuurhistorische Waardenkaart);
- Werklocaties (Menukaart duurzame bedrijventerreinen);
- Mobiliteit (Gebiedsprofielen);
- Natuur (Natuurbeheerplan Ecologische Hoofdstructuur);
- Water (Wateratlas).

4.5.2 Gebiedspaspoorten

De provincie heeft voor heel Noord-Brabant gebiedspaspoorten opgesteld. Deze zijn opgenomen in de "Ontwerp uitwerking Gebiedspaspoorten incl. kaartbijlage". Dit is een uitwerking van de structuurvisie en daarmee een apart document, waarin de provincie aangeeft welke landschapkenmerken zij bepalend vindt voor de kwaliteit van een gebied of een landschapstype (de kernkwaliteiten van Noord-Brabant). De provincie geeft ook haar ambities weer voor de ontwikkeling van de landschapskwaliteit in die gebieden. Ontwikkelingen kunnen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van nieuwe en gebiedseigen kwaliteiten. De kenmerken en ambities voor de gebieden zijn verbeeld op een kaart.

De provincie wil de diversiteiten en contrasten in de Brabantse landschappen in stand houden en als uitgangspunt nemen voor nieuwe ontwikkelingen. De gebiedspaspoorten geven inhoud aan het provinciaal belang van landschappen zijn daarom belangrijk voor het handelen van de provincie en de inzet van provinciale instrumenten, zoals subsidies. Als de provincie zelf initiatiefnemer is voor planvorming, bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkelingen of ontwikkelprojecten zoals beschreven in de vier structuren, zijn de paspoorten uitgangspunt. De provincie stuurt op de samenhang van de gebiedspaspoorten met de cultuurhistorische landschappen en de provinciale structuren (hoofdstukken 1 tot en met 4 deel B).

In het geval dat gemeenten of andere partijen initiatiefnemer zijn, vraagt de provincie de landschapkenmerken en de ambities van de paspoorten uit te werken in hun eigen plannen, ze te betrekken in de afwegingen bij ruimtelijke planvorming en daaraan uitvoering te (laten) geven in plannen.

4.5.3 Cultuurhistorische landschappen

Noord-Brabant kent gebieden met een concentratie van samenhangende cultuurhistorische waarden. Deze cultuurhistorische landschappen zijn representatief voor de diverse agrarische cultuurlandschappen van zand, klei en verdwenen veen, maar ook voor de landschappengevormd door waterbeheersing en defensie, zoals overlaten en waterlinies.

Kaart 14. Cultuurhistorische landschappen

Om de samenhang te benadrukken is het belangrijk deze landschappen verder te ontwikkelen, gericht op behoud en waar nodig verbetering van de leesbaarheid (belevingswaarde) van het landschap. Hierdoor wordt de ruimtelijke kwaliteit van Noord-Brabant versterkt. De cultuurhistorische landschappen zijn uitgewerkt in de ontwerp Cultuurhistorische Waardenkaart (GS maart 2010).

4.5.4 Nationale en provinciale landschappen

Nationale landschappen

Het Rijk heeft in de Nota Ruimte de nationale landschappen geïntroduceerd. Hiervan liggen er twee (deels) in Noord-Brabant: Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een deel van het groene hart van Noord-Brabant is in de Nota Ruimte (2006) aangeduid als Nationaal Landschap Het Groene Woud. Van Nationaal Landschap de Nieuwe Hollandse Waterlinie ligt alleen het zuidelijke deel in Noord-Brabant. Nationaal Landschap Het Groene Woud heeft als kernkwaliteiten het groene karakter, kleinschalige openheid en de samenhang tussen beken, essen, kampen, bossen en heiden. De centrale ligging in het stedelijke gebied van Noord-Brabant is een belangrijk aspect in het ruimtelijk beleid. In Het Groene Woud worden verbrede landbouw en recreatie in samenhang met natuur en landschap ontwikkeld. De kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn de samenhang van forten, dijken, kaden en inundatiekommen, het groene en overwegend rustige karakter en de openheid. Ook hier is de (verbrede) landbouw en de recreatieve betekenis van belang.

De provincie heeft een coördinerende rol bij het uitvoeren van het stimuleringsbeleid van het Rijk in de nationale landschappen. Aan de aanduiding als nationaal landschap is een uitvoeringsprogramma gekoppeld dat met een stimulerende, gebiedsgerichte aanpak de doelen wil realiseren. De planologische consequenties van het Rijksbeleid voor Nationale Landschappen zijn in het ruimtelijk beleid van de provincie geborgd.

Provinciale landschappen

In het programma Schoon Brabant heeft de provincie drie provinciale landschappen benoemd. Naast Het Groene Woud zijn dat de Brabantse Wal en de Maashorst. De provincie stimuleert via een gebiedsgerichte aanpak de versterking van de landschapswaarden in deze gebieden, vooralsnog in de periode 2008-2011. Natuur, water, cultuurhistorie en recreatie worden verbonden met de sociale en economische structuur door uitvoering van concrete projecten maar ook door specifieke aandacht voor gebiedsprofilering, communicatie en educatie. Mensen en bedrijven kunnen daardoor floreren in deze landschappelijk aantrekkelijke gebieden. De aanpak van de provinciale landschappen is volledig gericht op stimulering. Daarmee wordt een impuls gegeven aan zowel de landschappelijk waarden maar ook aan ecologische, economische en sociaal-culturele waarden in deze drie gebieden.

Deel B – Structuren: ambitie, beleid en uitvoering

Inleiding

De ruimtelijke belangen en keuzes (deel A hoofdstuk 2.3) zijn in vier ruimtelijke structuren geordend. Binnen deze structuren worden de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen opgevangen. Samen vormen deze structuren de provinciale ruimtelijke structuur.

De structuren geven een hoofdkeers aan: een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief voor een combinatie van functies. Maar ook waar functies worden uitgesloten of welke randvoorwaarden de provincie aan functies stelt. Binnen de structuren is ruimte voor regionaal maatwerk.

De vier structuren zijn:

- 1 **de groenblauwe structuur**: de provincie kiest hier voor functieontwikkeling gecombineerd met de ontwikkeling van een robuust raamwerk met landschappelijke kwaliteit, bestaande uit bestaande natuur, watersystemen en nieuwe natuur in hiervoor kansrijke gebieden. Deze structuur is nodig voor een goed waterbeheer en biedt mogelijkheden om in te spelen op de effecten van klimaatverandering.
- 2 **het landelijk gebied**: de provincie kiest hier voor het perspectief van een multifunctionele gebruiksruimte. Met behoud van agrarische productieruimte in die delen van het landelijk waar de landbouw leidend is voor nieuwe ontwikkelingen.
- 3 **de stedelijke structuur**: de provincie kiest hier voor twee perspectieven. Ten eerste stedelijk concentratiegebied waar de groei van de verstedelijking opgevangen wordt. De provincie wil de verstedelijking op goed ontsloten plekken concentreren en de groene ruimte tussen steden open houden. Ten tweede kernen in het landelijk gebied die zo veel als mogelijk wordt ontzien van verdere verstedelijking doordat daar alleen de opvang van de eigen verstedelijkingsbehoefte wordt opgevangen.
- 4 **de infrastructuur**: de provincie kiest hier voor een goede bereikbaarheid van Brabantstad en de economische kennisclusters van Noord-Brabant. Voor het personenvervoer zijn het hoofdwegenet en het OV-netwerk Brabantstad de dragers. Het goederenvervoer wordt zoveel mogelijk via de te ontwikkelen Goederenruit (spoor en waterwegen) geleid om zo ruimte te maken voor het versterken van de (inter) nationale ontsluiting (weg, water, spoor en lucht) van de Brabantse steden.

1 De groenblauwe structuur

1.1 Ambitie groenblauwe structuur

1.1.1 Wat is de groenblauwe structuur?

De groenblauwe structuur omvat de samenhangende gebieden in Noord-Brabant, waaronder de ecologische hoofdstructuur, waar natuur- en waterfuncties behouden en ontwikkeld worden. De structuur bestaat voornamelijk uit beken en andere waterlopen en uit bos- en natuurgebieden. Daarnaast liggen ook gebieden met een andere functie (zoals agrarisch of recreatie) binnen de groenblauwe structuur, als die gebieden van belang zijn voor de natuur- en waterfuncties.

Behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in én buiten natuurgebieden is hier belangrijk. Daarnaast biedt de groenblauwe structuur ruimte aan een natuurlijk en robuust watersysteem. Niet alleen voor een goed waterbeheer (waaronder hoogwaterbescherming en waterberging) maar ook voor de ontwikkeling van de natuur. De structuur is de groenblauwe ruggengraat van het landschap; deze dooradert zowel het landelijk gebied als stedelijk gebied van Noord-Brabant. De groenblauwe structuur in het Brabantse landschap is wezenlijk voor de aantrekkelijkheid van zowel het stedelijke netwerk als het agrarische cultuurlandschap van Noord-Brabant. De structuur is van belang voor een goede, aantrekkelijke en gezonde woon- en werkomgeving in Noord-Brabant. De (historische) landgoederen binnen de groenblauwe structuur vormen een bijzondere categorie vanwege de verweven doelstellingen voor natuur, cultuurhistorie, landbouw en recreatie.

1.1.2 Wat wil de provincie bereiken?

- 1 Een positieve ontwikkeling van de biodiversiteit: De achteruitgang in de ontwikkeling van de biodiversiteit wordt omgebogen in een positieve ontwikkeling. De natuur- en watersystemen in de gebieden zijn daarom beschermd en worden verbeterd door deze goed met elkaar te verbinden.
- 2 Een robuuste en veerkrachtige structuur: Natuur en water moeten toekomstige ontwikkelingen in Noord-Brabant kunnen opvangen of daar tegen bestendig zijn. De provincie wil de groenblauwe structuur daarom vanuit ecologisch oogpunt robuust en veerkrachtig maken.
- 3 De natuurlijke basis en landschappelijke contrasten versterken: De gebieden in de groenblauwe structuur versterken de identiteit van de verschillende landschappen in Noord-Brabant. Daarom wil de provincie de natuurlijke basis en de landschappelijke contrasten versterken en ontwikkelen.
- 4 De gebruikswaarde van natuur en water verbeteren: De gebieden in de groenblauwe structuur zijn belangrijk voor recreatie en toerisme. De provincie wil daarom de mogelijkheden voor gebruik en beleving van deze gebieden verbeteren. Dit biedt kansen om het toeristisch-recreatieve product in Noord-Brabant te versterken. Binnen de groenblauwe structuur liggen ook mogelijkheden voor de ontwikkeling van agrarische functies die passen in de groene omgeving.

Positieve ontwikkeling van biodiversiteit

Voor de ontwikkeling van de biodiversiteit zijn - naast omvang van en ruimte voor natuurgebieden - ecologische verbindingen essentieel. Vooral de oost-west gerichte verstedelijking in Noord-Brabant is een barrière voor de natuur. Daarom is vooral veiligstellingen versterking van de noord-zuid gerichte ecologische verbindingen nodig. Hiermee wordt de samenhang binnen het Brabantse natuurnetwerk verstevigd en de migratie van plant- en diersoorten met aangrenzende gebieden buiten Noord-Brabant, vooral Vlaanderen, bevorderd. Ook water is essentieel voor natuur. Vanwege de te verwachten klimaatveranderingen is het verbinden van natuur en water nog noodzakelijker.

De structuur robuust en veerkrachtig maken

De groenblauwe structuur moet robuust en veerkrachtig zijn om de effecten van klimaatverandering en de veranderingen in behoeftes vanuit wonen, werken en recreëren op te kunnen vangen. Dit geldt zowel in het landelijke als in het stedelijke gebied. De gevolgen van de klimaatverandering zijn op het niveau van Noord-Brabant niet te keren, maar een robuuste groenblauwe structuur biedt goede mogelijkheden om 'mee te bewegen' met de veranderingen en zo de gevolgen van klimaatverandering voor de natuur en het waterbeheer te beperken. Daarom is vergroting van deze gebieden of meer aandacht voor natuur- en waterbeheer van belang. Daarbij is het zaak om in deze structuur de ontwikkeling van andere hiermee strijdige functies te voorkomen.

De natuurlijke basis en landschappelijke contrasten versterken

Voor de opbouw van de groenblauwe structuur is de natuurlijke basis van Noord-Brabant (bodem- en watersysteem) bepalend. De aanwezige en potentiële natuurwaarden binnen de structuur hangen samen met de bodem- en waterkenmerken. Zo zit de groenblauwe structuur in de kleigebieden van Noord-Brabant op een andere manier in elkaar dan in het zandgebied van Noord-Brabant. Door de ontwikkeling van natuurwaarden worden de verschillen tussen deze gebieden, en daarmee de identiteit van de Brabantse landschappen, versterkt. Ook waterstructuren (beken, kreken en andere waterlopen) zijn bepalend voor de identiteiten ontwikkeling van het landschap. De aardkundig waardevolle gebieden van Noord-Brabant liggen vrijwel helemaal in de groenblauwe structuur. Hierdoor blijft het bodemkundig en geomorfologisch erfgoed van Noord-Brabant behouden.

De onderbouwing en de uitwerking van de groenblauwe structuur is gebaseerd op de landschappelijke indeling van Noord-Brabant in:

- 1 De zandgebieden: De natuurwaarden zijn gekoppeld aan een relatief fijnmazig en afwisselend dekzandlandschap dat dooraderd wordt door een patroon van beekdalen en beeklopen. Dit beekpatroon vormt - in samenhang met natuur-, bos en landbouwgebieden - de samenbindende structuur in het Brabantse dekzandlandschap. In deze gebieden is een verdere ontwikkeling van het beekdalenlandschap van essentieel belang voor de natuurwaarden en voor de identiteit van het Brabantse landschap van het zand. De kwelstromen vanuit de hogere dekzandruggen naar de beekdalen worden waar mogelijk versterkt of hersteld. Hierdoor nemen natuurwaarden in de beekdalen toe en wordt verdroging van de zandgebieden tegengegaan. Een bijzondere verschijnsel van het zandplateau

- zijn de wijstgronden die liggen op de peelrandbreuk. De wijstgronden vormen een voor Nederland unieke kwelstructuur.
- 2 De overgang van zand naar klei: Op de overgang van het dekzandplateau naar de ten noorden daarvan gelegen kleigebieden is sprake van sterke kweldruk. In dit deel van Noord-Brabant is de groenblauwe structuur gekoppeld aan de aanwezigheid van kwel uit de ondergrond. Deze kwel geeft potenties voor de ontwikkeling van bijzondere, maar ook kwetsbare natuur. Deze overgangszone is ook van belang voor het verbinden van de natuur van het zand met de natuur van het rivier- en zeekleigebied. In deze venige zone liggen enkele geïsoleerde natuurgebieden die gevoelig zijn voor andere functies en voor klimaatverandering. Daarom is daar versterking van de samenhang tussen natuur en water hier nodig.
 - 3 De rivierkleigebieden: In de jonge rivierkleigebieden is de ontwikkeling van natuurwaarden gekoppeld aan de buitendijkse gebieden, de uiterwaarden. De samenhang met de andere zijde van de rivier is van belang. In delen van de oude rivierkleigebieden zijn de natuurwaarden vooral gekoppeld aan het landschap van de maasheggen. De open komkleigebieden hebben een betekenis voor vogelsoorten van het open landschap: weidevogels, eenden, ganzen en zwanen. Eendenkooien zijn markante natuurelementen in deze gebieden.
 - 4 De zeekleigebieden: Aan de oevers van het Volkerak en het Hollandsch Diep wordt een doorgaande structuur van natuur (slikken en gorzen) gerealiseerd die de Biesbosch koppelt aan het Markiezaatsmeer. In het binnendijkse zeekleigebied is de natuurontwikkeling gekoppeld aan het krekenstelsel met bijbehorende lagere gronden (de beemden). De open poldergronden zijn van belang voor akker- en weidevogels.

De gebruikswaarde van natuur en water verbeteren

Natuur is een kernkwaliteit van Noord-Brabant, van belang voor mens, plant en dier. Rust en ruimte maar ook goede mogelijkheden voor gebruik en beleving van natuur zijn daarbij sleutelbegrippen. Door de inzet op natuur én water in een samenhangende groenblauwe structuur neemt de toeristisch-recreatieve waarde en de belevingswaarde van het Brabantse landschap toe. De realisering van recreatieve poorten draagt bij aan de toegankelijkheid van de natuuren geeft spreiding van de recreatiedruk. Voor de ontwikkeling van het toeristisch-recreatieve en het agrarische bedrijfsleven biedt de groenblauwe structuur kansen. Zo is de grondgebonden veehouderijen akkerbouw in delen van de structuur belangrijk voor beheer en ontwikkeling van groene en blauwe waarden. Het toeristisch-recreatief bedrijfsleven kan inspelen op en bijdragen aan de groenblauwe functies in deze gebieden.

1.1.3. Hoe wil de provincie dit bereiken?

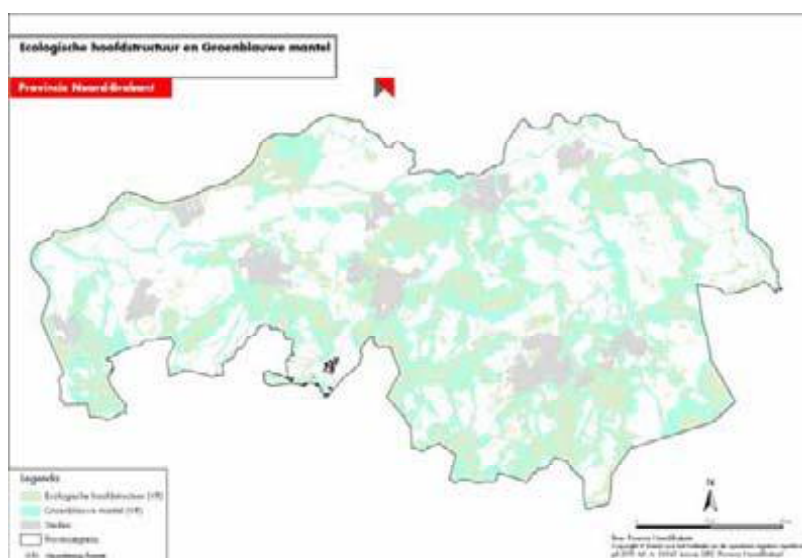
Drie perspectieven

De provincie onderscheidt in de groenblauwe structuur drie perspectieven:

- 1 het kerngebied groenblauw: De kern bestaat uit natuurgebieden in de ecologische hoofdstructuur inclusief de (robuuste) ecologische verbindingsszones. Ook belangrijke waterstructuren in Noord-Brabant zoals de Maas, de Brabantse beken en de Westbrabantse kreken horen tot het kerngebied. De hoofdfunctie is hier behoud en ontwikkeling van het natuur- en watersysteem.

- 2 de groenblauwe mantel: De mantel bestaat overwegend uit gemengd landelijk gebied met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het zijn gebieden grenzend aan het kerngebied natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water (-beheer) en landschap is in de groenblauwe mantel een belangrijke opgave. Vormen van grondgebonden agrarisch grondgebruik zijn van blijvend belang voor de ontwikkeling van groene en blauwe waarden. Binnen het gebied liggen kansen voor recreatie en toerisme. Ook een aantal groene gebieden door én nabij het stedelijk kralensnoer zijn onderdeel van de groenblauwe mantel.
- 3 de gebieden voor waterberging: Deze gebieden zijn - bij dreigende wateroverlast - van belang voor hoogwaterbescherming (ruimte voor de rivier) en waterberging (regionale waterberging). Het grootste deel van deze gebieden ligt binnen de groenblauwe structuur, een deel heeft een overlap met de agrarische structuur. Binnen de gebieden voor waterberging kunnen andere functies zoals grondgebonden landbouw, extensieve recreatie en natuurontwikkeling zich blijvend ontwikkelen mits ze afgestemd zijn op de beoogde waterfuncties.

Kaart 15. Ecologische hoofdstructuur en Groenblauwe mantel

1.2 Kerngebied groenblauw

1.2.1 Perspectief kerngebied groenblauw

Beschrijving

Het kerngebied groenblauw bestaat uit de ecologische hoofdstructuur inclusief de (robuuste) ecologische verbindingzones en waterstructuren zoals beken en kreken. Deze waterstructuren zijn nagenoeg geheel gebaseerd op de Kaderrichtlijn Water en de waterlopen met de functie Waternatuur uit het Provinciaal Waterplan 2010-2015. Op de structuurkaart zijn de belangrijkste gebieden van de ecologische hoofdstructuur inclusief de ecologische verbindingen en de gebieden voor watersysteemherstel weergegeven als kerngebied groenblauw.

Beleid

De ecologische hoofdstructuur (EHS) bestaat uit het samenhangende netwerk van bestaande en te ontwikkelen bossen en natuurgebieden in Brabant. Deze gebieden hebben de hoofdfunctie natuur. De gebieden binnen de EHS waar de natuurwaarden afhankelijk zijn van de hydrologische situatie krijgen bijzondere aandacht. Rondom deze natte natuur liggen hydrologische beschermingszones, de zogenaamde attentiegebieden EHS.

Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten. Er is geen ruimte voor (grootschalige of intensieve) ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstellingen voor de EHS en beheer/herstel van de waterstructuren. De ontwikkeling van extensieve recreatie die zich richt op de beleving van deze natuurgebieden, is goed mogelijk. De ontwikkeling moet passen binnen de natuurdoelstellingen van het gebied en bijdragen aan de versterking van de aanwezige natuur- en landschapswaarden.

De nationale parken in Noord-Brabant (De Biesbosch, de Loonse en Drunense Duinen, De Groote Peel en De Zoom Kalmthoutse Heide) liggen in de groenblauwe structuur. Hier hebben naast de natuurdoelen, ook extensieve recreatie en voorlichting & educatie een extra accent.

De toegankelijkheid van de natuur is van belang. De ontwikkeling van recreatieve poorten nabij de EHS draagt bij aan beleving en kennis van de natuur.

De opname van kerngebieden voor natuur sluit aan op de doelstellingen van het rijk met de EHS inclusief robuuste verbindingen (Nota Ruimte), het streven van de EU voor de vorming van een Europees ecologisch netwerk (gebieden Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water. Alle vanuit het Rijk en de EU te beschermen gebieden zijn opgenomen in de kern van groenblauwe structuur. Het realiseren van de natuurdoelen zelf vraagt behalve een goed ruimtelijk beleid ook een adequaat milieubeleid voor bodem, water en lucht.

Ecologische verbindingzones vormen de groene schakels die de Brabantse natuurgebieden in de EHS met elkaar verbinden. Planten en vooral dieren kunnen zich daardoor van het ene naar het ander natuurgebied verplaatsen. Ze functioneren als trekroutes en ook als leef- en voortplantingsgebied. Verbindingzones zijn veelal langgerekte landschapselementen langs waterlopen - de zogenaamde natte verbindingzones - of door het agrarische gebied - de zogenaamde droge verbindingzones. De breedte en de inrichting van de ecologische verbindingzones is

afhankelijk van de natuurfunctie die zij moeten vervullen. De provincie streeft naar een gemiddelde breedte van 25 meter. Voor verbindingen in stedelijk gebied is een breedte van ca. 50 meter nodig, omdat deze zones veelal een intensiever recreatief medegebruik hebben. Verbindingszones dragen ook bij aan het recreatieve medegebruik, het waterbeheer en versterken de kwaliteit van het landschap.

Binnen de waterstructuur van beken, kreken en overige waterlopen ligt de focus op de gebieden voor behoud en herstel watersystemen (PWP 2010-2015). Hier is het beleid gericht op verbetering en herstel van het natuurlijke watersysteem. Maatregelen zijn nodig op het gebied van de morfologie zoals het laten hermeanderen van beken, het aanleggen van plas-draszones en het herstel van kwel. De provincie streeft naar een breedte van 25 meter, de benodigde ruimte voor uitvoering kan variëren, bijvoorbeeld afhankelijk van of er sprake is van een bovenloop of een benedenloop van een beek.

Door het zo lang als mogelijk vasthouden van water kunnen natuurwaarden zich optimaal ontwikkelen en wordt verdroging van natuur en agrarisch gebied tegengegaan. Ook het behoud en het herstel van de kenmerkende natte natuur in beken, kreekrestanten, vennen en wieden in Noord-Brabant vraagt aandacht. Voor een goed functioneren van de natuur is een goede koppeling aan het bodem- en watersysteem van groot belang.

1.2.2 Uitvoering kerngebied groenblauw

Ontwikkelen

- Gebiedsontwikkelingen Oostelijke Langstraat, de Brabantse Wal, Het Groene Woud, Brainport Oost, grenscorridor (N69), De Peelhorst, De Beerze
- De natuurgebieden EHS (totaal 130.000 ha) moeten in 2018 gerealiseerd zijn. Er moet in de periode 2009-2018 nog bijna 9.000 hectare nieuwe natuur ontwikkeld worden. Om dit doel te ondersteunen, zet de provincie het provinciale ontwikkelbedrijf en het instrument grondverwerving in. Daarnaast is ook de inzet van het inpassingsplan en inrichtingsplan (WILG) mogelijk om de realisering van natuurdoelen te versnellen.
- De sterk van hoge waterstand of kwel afhankelijk natuurgebieden in de EHS (de zogenaamde natte natuurparks uit het Provinciale Waterplan) hebben de eerste prioriteit in de uitvoering, realisering daarvan is gepland in 2015.
- De provincie coördineert de realisatie van de robuuste verbinding De Beerze via de aanpak van het integraal gebiedsgerichte project de Levende Beerze, gebaseerd op de recent vastgestelde structuurvisie De Beerze.

Juridische instrumenten

- De gebieden die vallen onder de EHS inclusief de ecologische verbindingen zijn opgenomen in de Verordening ruimte, conform de ontwerp AMVB Ruimte van het Rijk. Bestaande functies bestaand gebruik binnen de EHS worden gerespecteerd. De ontwikkeling van (nieuwe) intensieve functies wordt in beginsel uitgesloten. In deze gebieden gelden de EHS-spelregels, zoals die door het Rijk/IPO zijn afgesproken: het 'nee, tenzij'-principe met toepassing van compensatiebeginsel en met mogelijkheden voor de zogenaamde herbegeleiding en saldobebating EHS. De zogenaamde "beheergebieden in de EHS" maken onderdeel uit van de groenblauwe mantel.
- In de Verordening ruimte zijn de zogenaamde "aandachtgebieden EHS" (PWP) opgenomen.

- De provincie neemt aanvullend in de Verordening ruimte het volgende op:
 - de gebieden voor behoud en herstel watersystemen.
- De provincie voert samen met het Rijk een aantal natuurwetten (Natuurbeschermingswet, Flora en faunawet, Boswet en Natuurschoonwet) uit en zorgt waar nodig voor de afstemming met het ruimtelijke beleid.

Subsidies

- Voor de verwerving, de inrichting en het beheer van de natuurgebieden EHS stelt de provincie samen met het rijk via het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) subsidies beschikbaar. Daarnaast zijn er provinciale subsidieregelingen voor de ontsnippering van natuur en voor de stimulering van soortenbescherming. Naast aankoop van gronden voor natuurontwikkeling ten behoeve van de natuurorganisaties stimuleert de provincie de realisatie van nieuwe natuur via particulier natuurbeheer. Hierbij zorgen particulieren voor eigendom en beheer van de natuur.
- De ambitie is om in 2018 de ecologische verbinding zones (1.665 km) gerealiseerd te hebben. Daarvan moet nog de helft gerealiseerd worden (stand van zaken 2009). De provincie vraagt waterschappen, gemeenten en Rijkswaterstaat deze verbindingen te realiseren. De provincie subsidieert verwerving en inrichting van deze verbinding zones.
- De provincie subsidieert de realisatie van de natte natuurparcs en het behoud en herstel van watersystemen uit het PWP. De realisatie van de natte natuur is voorzien in 2015. Bij voorkeur in 2018 en uiterlijk in 2027 zijn de beken en kreekrestanten met de functiewaternatuur (PWP) op een zo natuurlijk mogelijk wijze ingericht.
- Om gebiedsgericht te aanpak en maatwerk te bevorderen worden de provinciale subsidieregelingen ingezet in relatie met de uitvoering Programma Landelijk Gebied.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- Over de realisatie van de EHS, de ecologische verbinding zones en het watersysteemherstel maakt de provincie afspraken met de reconstructiecommissies, gemeenten en waterschappen. Deze afspraken worden vastgelegd in bestuursovereenkomsten. Zo is er een 2e bestuursovereenkomst Water tussen provincie en waterschappen, die loopt tot 2013.
- De provincie betreft in het kader van de aanpak Natura 2000 de regionale partners bij de opstelling van de beheerplannen voor de N2000 gebieden.
- In de nieuwe koers van het Programma Landelijk Gebied legt de provincie de nadruk op 53 focusprojecten. Daarbij ligt de prioriteit op diverse EHS-projecten in het kerngebied groenblauw.
- De provincie coördineert en participeert in regionale projecten en samenwerkingsverbanden binnen een aantal kerngebieden voor natuur (en water). Dit speelt bijvoorbeeld in de nationale parken de Biesbosch, de Loonse en Drunense Duinen, de Groote Peel, de Zoom-Kalmthoutse Heide en in gebieden Het Groene Woud, de Maashorst en de Brabantse Wal uit het programma Schoon Brabant.
- De provincie ondersteunt de realisatie van recreatieve poorten, die goed geïntegreerd en ingericht zijn ten opzichte van de beoogde recreatiefuncties en die behoud en ontwikkeling van de natuur- en waterfuncties niet in de weg staan.

Communicatieve instrumenten

- De provincie monitort de ontwikkeling van de natuurwaarden en rapporteert hierover o.a. door om de 4 jaar de rapportage "Toestand van de Brabantse natuur" uit te brengen. Ook in het kader van het programma Landelijk Gebied vindt provinciale monitoring plaats via de zogenaamde Barometer PLG. De toestand van het Brabantse water wordt periodiek gerapporteerd in de Regionale Watersysteemanalyse (RWSR).

- *De provincie geeft informatie (o.a. via rapportages en de provinciale website) en advies over de beoogde landschappelijke doelen en de waarden van provinciaal belang op het vlak van bodem, water, cultuurhistorie, ecologie en ruimtelijke kwaliteit, zoals de Bodemwijzer, de Aardkundige waardenkaart, de Cultuurhistorische waardenkaart, de Wateratlas en het Natuurbeheerplan voor de EHS in Noord-Brabant.*
- *De provincie biedt informatie over de kenmerken, de doelen van de bestaande en na te streven natuur van provinciaal belang in Noord-Brabant.*

1.3 Groenblauwe mantel

1.3.1 Perspectief voor de groenblauwe mantel

Beschrijving

De groenblauwe mantel bestaat overwegend uit gemengd landelijk gebied met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het zijn meestal gebieden grenzend aan het kerngebied natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. Ook de groene gebieden door én nabij de stedelijke omgeving zijn onderdeel van de groenblauwe mantel.

De waarden in de groenblauwe mantel zijn vaak gekoppeld aan landschapselementen (zoals houtwallen en heggen), het watersysteem (zoals de aanwezigheid van kwel) en het voorkomen van bijzondere planten en dieren. De groenblauwe mantel is opgebouwd uit een aantal deelgebieden die:

- vanuit het bodem- en watersysteem essentieel zijn voor het behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden van Noord-Brabant en/of;
- van belang zijn voor het opvangen van omgevings- en klimaatinvloeden op het kerngebied groenblauw en/of;
- hoge actuele of potentiële natuurwaarden hebben en/of;
- van belang zijn voor de geleiding tussen steden, de groenblauwe verbindingen dooradering door het stedelijk netwerk en het agrarische cultuurlandschap.

Beleid

Binnen de groenblauwe mantel is de agrarische sector een grote en belangrijke grondgebruiker. Het is nodig deze positie te behouden en/of een ontwikkeling in grondgebonden agrarisch gebruik te bevorderen. Er zijn ook diverse recreatieve en toeristische bedrijven binnen de groenblauwe mantel aanwezig.

Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water (-beheer) en landschap is een belangrijke opgave. Waar mogelijk zet de provincie in op herstel van de kwelstromen zoals het verschijnsel wijst dat aan het oppervlak kan treden op de Peelrandbreuk in Oost Brabant. Herstel van kwelstromen speelt ook in de beekdalen en op de overgangen van zand/veen naar klei in de zone Roosendaal – 's-Hertogenbosch, in de zogenaamde Naad van Brabant.

Nieuwe ontwikkelingen binnen de mantel zijn mogelijk, als ze een positief effect hebben op de bestaande en te ontwikkelen natuur- en landschapswaarden en/of op het bodem- en watersysteem in het gebied. Het beleid is erop gericht dat de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het landschap toeneemt. Ontwikkelingen passen qua aard en schaal bij het ontwikkelingsperspectief voor de groenblauwe mantel en houden rekening met omliggende waarden. Dit wordt betrokken bij de zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit

(deel A hoofdstuk 4.4). Nieuwe stedelijke ontwikkelingen en (kapitaal)intensieve vormen van landbouw en recreatie zijn strijdig met de doelen die in de groenblauwe mantel worden nagestreefd. De ontwikkelingsmogelijkheden voor deze intensievere functies zijn dan ook beperkt.

In de groenblauwe mantel biedt de provincie ruimte aan de groeiende vraag naar 'diensten' die het landelijke gebied aan de samenleving kan bieden. Agrarisch natuurbeheer, groene en blauwe diensten, vormen van agrarische verbreding die zijn gericht op de beleving van rust en ruimte, energiewinning met een directe koppeling aan de agrarische bedrijfsvoering, zonne-energie en de ontwikkeling van met name grondgebonden melkveehouderij zijn als economische drager in dit gebied gewenst.

Een verdere intensivering van in de groenblauwe mantel voorkomende agrarische bedrijvigheid is niet wenselijk. Daarom worden er beperkingen gesteld aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. De ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij worden gerespecteerd. Dit is in deel B hoofdstuk 2 uitgewerkt.

Recreatieve ontwikkelingen, met name op bestaande locaties (bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijfslocaties) zijn mogelijk, zeker als daarmee een bijdrage wordt geleverd aan de versterking van natuur, water en landschap.

De gebieden van de groenblauwe mantel in de nabijheid van stedelijke omgeving richten zich vooral op het recreatieve gebruik en de beleving van het groenblauwe gebied dicht bij de stad. Stad en land komen hier nadrukkelijk samen, de gebieden zijn de groenblauwe dragers van het "stadteland". Het gaat hier bijvoorbeeld over het middengebied Eindhoven-Helmond, de Groene Delta 's-Hertogenbosch en de Groene Mal Tilburg.

1.3.2. Uitvoering groenblauwe mantel

Ontwikkelen

- *Gebiedsontwikkelingen Oostelijke Langstraat, de Brabantse Wal, Het Groene Woud, de Levende Beemster, Peelland en Brainport Oost.*

Juridische instrumenten

- *De provincie neemt aanvullend in de Verordening ruimte het volgende op:*
 - *De groenblauwe mantel wordt globaal begrensd. De provincie vraagt gemeenten de exacte begrenzing van deze gebieden op grond van eerder gemaakte afspraken (revitaliseringsplannen en provinciaal waterplan) en de lokale omstandigheden en kenmerken (gebiedspaspoort en) tot op perceelsniveau in de bestemmingsplannen buitengebied op te nemen.*
 - *Binnen de begrenzing van de groenblauwe mantel worden de beheergebieden EHS in de Verordening ruimte apart begrensd, conform de ontwerp AMvB Ruimte van het Rijk.*
 - *De provincie werkt een gecombineerde ja-mits en nee-benadering uit voor de groenblauwe mantel. Dit betekent dat er ontwikkelingen mogelijk zijn als de natuur-, bodem- en waterfuncties worden behouden én er een kwaliteitsverbetering voor deze functies en het (cultuurhistorisch waardevolle) landschap optreedt. De versterking van de binnen deze mantel aanwezige leefgebieden voor plant- en diersoorten vraagt specifieke aandacht. Een (verdere) ontwikkeling van kapitaalintensieve functies, zoals verstedelijking, (bezoekers)intensieve recreatie en concentratiegebieden voor intensieve landbouwfuncties wordt met instructie regels in de verordening uitgesloten.*

- Een regeling voor bestaande complexen van cultuurhistorisch belang in het buitengebied (historische landgoederen, kloosters, industrieel erfgoed, e.d.) wordt opgenomen. In het belang van het behoud van dergelijke complexen worden bepaalde vormen van stedelijke ontwikkeling in die complexen mogelijk (onder voorwaarden na ontheffing).

Subsidies

- Via het ILG zet de provincie gelden in voor de zogenaamde beheergebieden EHS en de soortenbescherming in de groenblauwe mantel. De provincie zet zelf aanvullend provinciale stimuleringsregelingen in, zoals voor ontsnippering, groenblauwe diensten, soortenbescherming, landschapsbeheer en groen om de stad. De inzet van de provinciale subsidies wordt afgestemd op de inzet van de "Landschapsin vesteringsregel".

Overleg en bestuurlijke afspraken

- De provincie maakt afspraken over de realisering van de groenblauwe mantel in de gebieds- en raamstructurommissies, de regionale ruimtelijke overleggen en met de waterschappen. Deze afspraken worden vastgelegd in bestuursovereenkomsten.
- De provincie ondersteunt de gebiedsgericht te aanpak in het Maasheggengebied (programma Mooi Brabant).
- De provincie stimuleert in de gebiedsgericht te aanpak de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en bedrijven zoals de landbouw, de natuur- en milieuorganisaties en de recreatieve sector bij de ontwikkeling van de groenblauwe mantel.
- De provincie bevordert dat bestaande plannen inclusief uitvoeringsparagrafen worden uitgebreid en/of aangepast op basis van de provinciale doelen in de groenblauwe mantel. Dit geldt bijvoorbeeld voor de gebiedsgerichte projecten in het kader van het programma Vertrouwen in Brabant, het programma Landelijk Gebied en voor de regionale contracten in het stimuleringskader groene en blauwe diensten.
- De provincie geeft prioriteit aan die delen van de groenblauwe mantel waar het de ontwikkeling van de groene gebiedszones tussen de steden betreft.
- De provincie voert regie op het thema wijst. In vijf pilotgebieden doet de provincie in het wijstgebied ervaring op met het opstellen en uitvoeren van herstelmaatregelen, inclusief de financiering en het verkrijgen van draagvlak. De provincie verzoekt de waterschappen en de gemeenten om actief te participeren in de pilots via planvorming en uitvoering. Het waterschap is trekker voor het pilotproject St. Annabos en levert hydrologische kennis aan de andere pilots.
- De provincie werkt samen met het SRE, het waterschap en de betrokken gemeenten beleid uit voor het voornemen tot aanwijzing van het Middengebied Eindhoven-Helmond als Rijksbufferzone, conform de bestuurlijke intentieovereenkomst van juni 2009/ het afsprakenkader Brainpoort-Oost van februari 2010.

Communicatieve instrumenten

- De provincie monitort de ontwikkeling van de natuurwaarden in de provincie en rapporteert o.a. via het om de 4 jaar uitbrengen van de rapportage "Toestand van de Brabantse natuur". Ook in het kader van het programma Landelijk Gebied vindt provinciale monitoring plaats via de zogenaamde Barometer PLG. De toestand van het Brabantse water wordt periodiek gerapporteerd in de Regionale Watersysteemanalyse (RWSR).
- De provincie maakt - in het kader van de provinciale Monitor Ruimtelijke kwaliteit - in 2010-2011 een Nulmeting Landschap en een ontwikkelend onderdeel monitoring landschap die gebaseerd wordt op de kenmerkende landschapsstructuur en elementen. Zie ook hoofdstuk 10 Gebiedsrapporten.

- De provincie geeft informatie (o.a. via rapportages en de provinciale website) en advies over de beoogde landschappelijke doelen en de waarden van provinciaal belang op het vlak van bodem, water, cultuurhistorie, ecologie en ruimtelijke kwaliteit, zoals de Bodemwijzer, de Aardkundige waardenkaart, de Cultuurhistorische waardenkaart, de Wateratlas en het Natuurbeheerplan voor de EHS in Noord-Brabant.
- De provincie biedt informatie over de kenmerken, de doelen van de bestaande en na te streven natuur van provinciaal belang in Noord-Brabant.

1.4 Waterbergingsgebied

1.4.1 Perspectief voor het waterbergingsgebied

Beschrijving

Veranderingen in het klimaat hebben gevolgen op het gebied van waterbeschikbaarheid, wateroverlast en hoogwaterbescherming.

De provincie onderscheidt twee typen waterbergingsgebied:

- 1 Hoogwaterbescherming: Om Noord-Brabant duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de grote rivieren zijn gebieden aangewezen die als waterberging (gaan) fungeren. De veiligheid tegen het hoge water staat hier centraal.
- 2 Regionale waterberging: Om Noord-Brabant duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de regionale watersystemen wordt primair water langer vast gehouden zoals in bovenstroomse gebieden van het bekensysteem. Hierdoor wordt wateroverlast benedenstrooms beperkt. Soms is dit onvoldoende. Daarom zijn er gebieden gereserveerd voor het regionaal bergen van water.

De grotere gebieden van beide typen waterbergingsgebied zijn op de kaart van de structuurvisie als één legende eenheid weergegeven. In het Provinciaal Waterplan 2010-2015 zijn beide afzonderlijk en in zijn geheel op de plankaart opgenomen.

De functie waterberging is te combineren met andere gebruiksfuncties zoals grondgebonden landbouw, extensieve recreatie en natuur. De voorwaarden waaronder dit mogelijk is zijn opgenomen in de Verordening ruimte.

Beleid

a. Algemeen

Binnen de waterbergingsgebieden kunnen functies als landbouw, natuur en recreatie zich binnen grenzen ontwikkelen. Er kunnen wel beperkingen gelden ten aanzien van voorkomend grondgebruik. De ontwikkeling van kapitaalintensieve functies is in principe uitgesloten.

De gebieden worden in samenhang met de omliggende waarden ontwikkeld. De inrichting van het water en de watersystemen draagt bij aan de identiteit van het landschap in het gebied. Het gaat bijvoorbeeld over de relatie met historische elementen zoals kades en inundatievlaktes, het creëren van natuur, het vormgeven van een mooie overgang stad-land of een landschapsinrichting op een eigentijdse wijze. Door de inrichting van een robuuste groenblauwe structuur waarbij natuurgebieden en waterbergingsgebieden in samenhang met het watersysteem worden ontwikkeld, kunnen de klimaateffecten op het waterbeheer beter worden opgevangen.

b. Hoogwaterbescherming

Hoogwaterbescherming vraagt om ruimte voor de berging van water in het winterbed van de rivier. Vermindering van de bergings- en/of afvoercapaciteit van het (toekomstig) winterbed moet voorkomen worden. Daarom worden ontwikkelingen gereguleerd via de Beleidslijn Grote Rivieren en de ontwerp AMvB Ruimte van het Rijk. Daarnaast worden concrete gebieden voor hoogwaterberging ingericht. Dat zijn in Noord-Brabant de Overdiepse polder, het Krammer Volkerak en de Noordwaard.

c. Regionale waterberging

Deze gebieden liggen vooral langs het beek- en waterloopsysteem van Noord-Brabant. De ontwikkeling van functies wordt in deze gebieden afgestemd op de waterbergende functie. Dit betekent dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren mag gaan.

1.4.2. Uitvoering waterbergingsgebied

Ontwikkelen

- *Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en Waterpoort.*
- *Uitvoering van de PKB Ruimte voor de Rivier: De provincie heeft voor het gebied Overdiepse Polder een inpassingsplan vastgesteld.*

Juridische instrumenten

- *In de Verordening water worden de regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd.*
- *In de Verordening ruimte worden de (reserverings)gebieden regionale waterberging opgenomen.*
- *De provincie neemt aanvullend in de Verordening ruimte het volgende op:*
 - *hoogwaterbescherming (winterbed en primaire waterkeringen).*

Subsidies

- *De provincie subsidieert de inrichting van regionale waterbergingsgebieden.*

Overleg en bestuurlijke afspraken

- *Nationaal Bestuursakkoord Water (de regionale waterberging is in 2015 op orde).*
- *2e Bestuursvereenkomst Water tussen provincie en waterschappen, deze loopt tot 2013. Hierin zijn afspraken gemaakt tussen waterschappen en provincie over realisering en financiering van onder andere de regionale waterbergingsgebieden.*
- *De provincie maakt afspraken in het kader van de Hoogwaterbescherming Den Bosch (HOWABO).*
- *De provincie begeleidt de totstandkoming van rijksinpassingsplannen en zoals voor de Noordwaard als het Krammer Volkerak.*
- *De provincie neemt deel in een integrale studie naar de hoogwaterbescherming in Oost-Brabant (dijkkring 36) en naar hoogwaterbescherming in heel Noord-Brabant.*
- *De provincie is in het kader van de Europese richtlijn overstromingsrisico's (ROR) verantwoordelijk voor de totstandkoming van de Overstromingsrisicobeheersplannen (ORBP's).*

Communicatieve instrumenten

- *De provincie monitort de voortgang van het programma Landelijk Gebied via de zogenaamde Barometer PLG. De toestand van het Brabantse water wordt periodiek gerapporteerd in de Regionale Watersysteemanalyse (RWSR).*

- *De provincie geeft informatie (o.a. via rapportages en de provinciale website) en advies over de beoogde landschappelijke doelen en de waarden van provinciaal belang op het vlak van bodem, water, cultuurhistorie, ecologie en ruimtelijke kwaliteit, zoals de Bodemwijzer, de Aardkundige waardenkaart, de Cultuurhistorische waardenkaart, de Wateratlas en het Natuurbeheerplan voor de EHS in Noord-Brabant.*

2 Landelijk gebied

2.1 Ambitie voor het landelijk gebied

2.1.1 Wat is het landelijk gebied?

Het landelijk gebied ligt buiten de groenblauwe structuur en de stedelijke structuur zoals steden, dorpen en bedrijventerreinen. Het landelijk gebied biedt een multifunctionele gebruiksruimte voor land- en tuinbouw, natuur, water, recreatie, toerisme en kleinschalige stedelijke functies.

Land- en tuinbouw zijn de grootste ruimtegebruikers. De positie van de sector varieert daarbij van sterke landbouwclusters voor glastuinbouw, boomteelt en intensieve veehouderij tot een gemengd gebied met landbouw, stedelijke functies, recreatie en toerisme, natuurfuncties en verbrede landbouw. De land- en tuinbouw krijgt binnen het landelijk gebied steeds meer te maken met het groeiende ruimtegebruik van deze andere functies. Dit is het gevolg van de toenemende vraag van de Brabantse bevolking naar ruimte voor wonen, werken, recreatie, toerisme en natuur. Tegelijkertijd is het recreatief gebruik van het landelijk gebied en de kwaliteit daarvan als woon- en leefklimaat van Noord-Brabant in toenemende mate van belang voor de Brabantse economie. Er zijn twee recreatievoorzieningen van nationale allure gevestigd in Noord-Brabant: de Efteling en Beekse Bergen.

De nationale landschappen Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie liggen grotendeels binnen het landelijk gebied. Daarnaast kent Noord-Brabant drie specifieke provinciale landschappen (Maashorst, Het Groene Woud en Brabantse Wal). Nationale en provinciale landschappen zijn gebieden met bijzondere landschapskwaliteiten die gekenmerkt worden door een zeer grote verwevenheid in functies zoals landbouw, natuur, cultuurhistorie, water en recreatie.

2.1.2 Wat wil de provincie bereiken?

- 1 Ruimte voor een breed georiënteerde plattelandseconomie
- 2 Ruimte voor agrarische ontwikkeling
- 3 Een duurzame land- en tuinbouw
- 4 Versterking van het landschap

Breed georiënteerde plattelandseconomie

De provincie biedt ruimte aan een breed georiënteerde plattelandseconomie met een menging van functies met ontwikkelingsmogelijkheden voor land- en tuinbouw, toerisme en recreatie en verbreding van agrarische activiteiten met streekproducten, zorgverblijven en recreatief verblijf. De landbouw, toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van de plattelandseconomie. Deze ontwikkeling sluit aan op de toenemende vragen vanuit de Brabantse samenleving (de stad) om het buitengebied meer te kunnen gebruiken voor andere functies. Maar sluit ook aan bij de behoefte aan het behoud van voorzieningen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van het platteland en haar bewoners. Het platteland vervult bovendien een belangrijke rol als uitloophet gebied voor de bewoners van de dorpen en steden en voor een kleinschalige zorgeconomie.

De Efteling en de Beekse Bergen zijn belangrijk voor de economische positie van Noord-Brabant. De provincie wil deze parken in Noord-Brabant behouden. Voor een goede concurrentiepositie kan ontwikkelingsruimte nodig zijn.

De provincie vindt het belangrijk dat de ruimtevraag voor verdere versterking en ontwikkeling van de (verbrede)landbouw en de vraag naar waterberging, recreatie, toerisme, natuur, landschap en voorzieningen in het landelijke gebied in evenwicht met elkaar worden ontwikkeld.

Ruimte voor agrarische ontwikkeling

De provincie wil ruimte bieden voor de verdere ontwikkeling en schaalvergroting van de land- en tuinbouw. De landbouw in Noord-Brabant is een innovatieve sector die in staat is om goed in te spelen op de veranderende economische en maatschappelijke context. Er zijn in Noord-Brabant vormen van landbouw die worden gekenmerkt door innovatie en specialisatie met schaalvergroting. Dat doet zich in Noord-Brabant vooral voor bij glastuinbouw, intensieve veehouderij, rundveehouderij, akkerbouw, vollegrondse tuinbouw en boomteelt. Het bieden van ontwikkelingsruimte aan deze sectoren is belangrijk voor de economische positie van Noord-Brabant en de economische kennisclusters (deel A hoofdstuk 3).

Duurzame land- en tuinbouw

Bij het bieden van ontwikkelingsruimte stelt de provincie als voorwaarde dat de agrarische sector zich op duurzame wijze ontwikkelt. Belangrijke aspecten daarbij zijn zorgvuldig ruimtegebruik, volksgezondheid, dierenwelzijn, milieubelasting, duurzame energieopwekking en efficiënt energiegebruik.

Duurzame landbouw produceert met respect voor natuurlijke processen, mede door een duurzaam beheer van bodem, water en lucht. Verduurzaming van de landbouwproductie (zoals minder meststoffen, antibiotica en een positieve energiebalans) biedt op termijn economische voordelen voor zowel de ondernemers als de samenleving. De landbouwsector is aan zet om innovatief op deze nieuwe benaderingswijze in te spelen. De voorwaarden voor duurzaamheid zullen zich in de komende jaren verder ontwikkelen en gestalten krijgen.

Versterking van het landschap

Ontwikkelingen in het landelijk gebied leveren een bijdrage aan de versterkingen beleving van het landschap, bijvoorbeeld door investeringen in de fijnmazige groenblauwe dooradering van het platteland, in het cultuurhistorisch erfgoed en in de versterking van de recreatieve structuur.

2.1.3 Hoe wil de provincie dit bereiken?

Binnen het landelijk gebied onderscheidt de provincie twee perspectieven:

- 1 gemengd landelijk gebied: gebied waarbinnen verschillende functies in evenwicht met elkaar worden ontwikkeld. Agrarische functies worden in samenhang met andere functies (in de omgeving) uitgeoefend.

In het gemengd landelijk gebied wordt voldaan aan de vraag naar kleinschalige stedelijke voorzieningen, recreatie, toerisme en ondernemen in een groene omgeving. Daarnaast wil de provincie ook dat er ruimte beschikbaar blijft om de agrarische productiestructuur te behouden en te versterken. Aan gemeenten wordt daarom gevraagd deze primair agrarische gebieden te beschermen. Dat betekent dat (stedelijke) functies die ten koste gaan van de ruimte voor agrarisch gebruik of die

- strijdig zijn met de landbouw in die gebieden geweerd worden. Hierdoor blijft er ruimte gereserveerd voor agrarische ontwikkelingen.
- 2 accent agrarische ontwikkeling: gebied waar de provincie ruimte en kansen ziet om de agrarische productiestructuur te verduurzamen en te versterken. Op de structuurkaart zijn vanuit een regionaal schaalniveau vier accentgebieden agrarische ontwikkeling aangeduid. Dit zijn de zeelei, de rivierlei, de peelsectoren de omgeving van Zundert, Rijsbergen en Achtmaal.

Ontwikkeling intensieve veehouderij

In 2005 zijn de gebieds- en reconstructieplannen vastgesteld waarin de doelen voor de herinrichting van het platteland zijn beschreven. Belangrijk onderdeel van deze plannen is het beleid voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Het platteland kent op grond van deze plannen een driedeling, de integrale zonering, die daar speciaal op is toegesneden. Het beleid dat aan de integrale zonering is gekoppeld is opgenomen in de Verordening ruimte.

In deze structuurvisie is geen nieuw beleid geformuleerd inzake de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij. Het vigerende beleid, zoals dat geldt sinds de besluitvorming in maart 2010 en de verwerking daarvan in de Verordening ruimte, is uitgangspunt voor deze structuurvisie. Er is inmiddels een apart traject in gang gezet waarin de transitie naar een verduurzaming van de agrofood sector centraal staat. Eventuele aanpassingen van beleid voor intensieve veehouderij die daaruit voortvloeien, doorlopen een eigen procedure.

Duurzaamheid

Het is noodzaak dat de verschillende sectoren verduurzamen en dat co-innovatie tussen sectoren wordt bevorderd. Hierbij kan gedacht worden aan de bijdragen van landbouw aan duurzame energie (productie en energie-efficiency), bijdragen aan het verbeteren van luchtkwaliteit en het sluiten van grondstofkringlopen. Binnen de accentgebieden agrarische ontwikkeling wil de provincie ruimte bieden aan ontwikkelingen die een substantiele bijdrage leveren aan het verduurzamen van de agrarische sector. Het onderzoek naar hoe de verduurzaming van de agrofood sector versneld kan worden en op welke wijze de verantwoordelijkheid van de belanghebbenden geconcretiseerd kan worden, worden hierbij betrokken.

Om invulling te geven aan een verdere verduurzaming van de glastuinbouwsector en minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen, streeft de provincie in de concentratiegebieden glastuinbouw naar 20 % gebruik van duurzame energie in 2020. De emissie van licht uit kassen wordt teruggedrongen door versnelde toepassing van nieuwe technieken.

De provincie wil samen met gemeenten bezien hoe een duurzame ontwikkeling gekoppeld kan worden aan het ruimtelijke en ander beleid met betrekking tot milieu en volksgezondheid. De provincie steunt op die manier het streven om duurzame landbouw in de praktijk uitvoerbaar te maken.

Landschapsonwik keling

Bij de ontwikkeling van landschap spelen de landschapsinvesteringsregel, de cultuurhistorische landschappen en de gebiedspaspoorten een belangrijke rol. De provincie stimuleert uitwerking op regionaal schaalniveau en daarmee regionaal maatwerk en regionale samenwerking.

De provincie ziet een belangrijke rol voor de landbouw, recreatie en toerisme in de gebiedsgerichte en integrale aanpak in het buitengebied. In het bijzonder geldt dat in de aanpak en uitvoering van het beleid voor de nationale landschappen (Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie) en de provinciale landschappen (Maashorst en Brabantse Wal). Voor deze gebieden geldt dat de landbouw, met name verbrede landbouw, recreatie en toerisme belangrijke economische motoren zijn. Het accent ligt daarom minder op de primaire agrarische productie maar meer op groen ondernemerschap.

2.2 Gemengd landelijk gebied

2.2.1. Perspectief gemengd landelijk gebied

Beschrijving

De provincie beschouwt het hele landelijk gebied als een gebied waarbinnen een menging van functies aanwezig is: het gemengd landelijk gebied. De mate van menging varieert daarbij van de gebieden waarbinnen meerdere functies in evenwicht naast elkaar bestaan tot gebieden waar de land- en tuinbouw de dominante functies is.

Gemengde plattelandseconomie

In de gemengde plattelandseconomie is naast ruimte voor de land- en tuinbouw ook ruimte voor de ontwikkeling van niet-agrarische functies, zoals toerisme, recreatie, kleinschalige bedrijvigheid, zorgfuncties etcetera. Dit kan door verbreding van agrarische activiteiten maar ook als zelfstandige functie, met name op vrijkomende locaties. Rondom steden, dorpen en natuur is er in de meeste gevallen feitelijk sprake van een gemengde plattelandseconomie. In de gebieden rondom steden en dorpen is daarbij meer ruimte voor de ontwikkeling van functies die zich richten op de inwoners van die kernen, in de gebieden rondom de groenblauwe structuur is de ontwikkeling van functies meer afgestemd op het ondernemen in een groene omgeving en de versterking van natuur- en landschapswaarden.

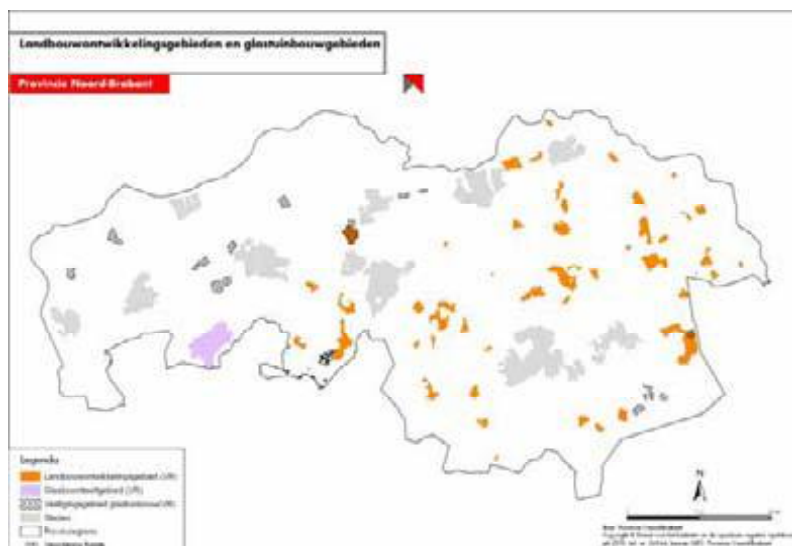
Primair agrarisch gebied

In de primair agrarische gebieden wil de provincie de ruimte voor de aanwezige agrarische functie behouden, versterken en voorkomen dat menging met andere functies leidt tot aantasting van de primaire productiestructuur. In deze gebieden worden daarom geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen gepland op het gebied van verstedelijking, recreatie of natuur. Ook kleinschalige (stedelijke) functies die ten koste gaan van de ruimte voor agrarisch gebruik of die conflicteren met de landbouw worden geweerd.

De primair agrarische gebieden liggen verspreid over de hele provincie. De provincie vraagt aan gemeenten om deze gebieden vast te leggen. De landbouwontwikkelingsgebieden en de vestigingsgebieden glastuinbouw beschouwt de provincie in ieder geval als primair agrarisch gebied. Ook delen van het verwevingsgebied

– bijvoorbeeld rondom landbouwontwikkelingsgebieden– de doorgroeigebieden glastuinbouw, gebieden met een sterke boomteelt of vollegrondstuinbouw, richten zich vaak primair op agrarische ontwikkeling.

Kaart 16. Landbouwontwikkelingsgebieden en glastuinbouwgebieden

Beleid

a. Algemeen

Binnen het gemengd landelijk gebied is multifunctioneel gebruik uitgangspunt. Uitzondering hierop zijn de primair agrarische gebiedengebieden, die door de gemeente zijn aangeduid. Binnen die gebieden, waartoe in ieder geval de landbouwontwikkelingsgebieden voor intensieve veehouderijen de vestigingsgebieden glastuinbouw behoren, worden (stedelijke) functies die de ruimte voor agrarische ontwikkeling beperken of functies die strijdig zijn met de landbouwfunctie geweerd. Buiten de primair agrarische gebieden ontwikkelen functies zich in evenwicht met elkaar en de omgeving. In de kernrandzones is een toenemende menging van wonen, voorzieningen en kleinschalige bedrijvigheid mogelijk. Rondom natuurgebieden vinden ontwikkelingen plaats op vrijkomende locaties die passen in een groene omgeving. Bestaande ontwikkelingsmogelijkheden van in het gebied voorkomende functies worden gerespecteerd. Ontwikkelingen houden rekening met hun omgeving en dragen bij aan een versterking van de gebiedskwaliteiten. Dit geldt in het bijzonder voor ontwikkelingen binnen een nationaal, provinciaal of cultuurhistorisch waardevol landschap.

b. Intensieve veehouderij

De ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij zijn opgenomen in de Verordening ruimte. In de gebieden rondom woongebieden of natuur is uitbreiding uitgesloten en streeft de provincie naar sanering van intensieve veehouderijen. In het verwevingsgebied is een beperkte ontwikkeling op duurzame locaties mogelijk als er ook zorg gedragen wordt voor een goede landschappelijke inpassing. In landbouwontwikkelingsgebieden worden ruime mogelijkheden voor ontwikkeling geboden. De intensieve veehouderij levert een bijdrage aan het opwekken van biogas door de vergisting van mest en biomassa.

c. Melkveehouderij

De melkveehouderij maakt een transitie door van grondgebonden landbouw naar niet-grondgebonden. Daarbij worden koeien (vrijwel) het hele jaar in stallengehuisvest. Een toenemend aantal bedrijven krijgt daardoor de eigenschappen van de intensieve veehouderij. Zodra dit het geval is, moet het melkveebedrijf aan de voorwaarden voldoen voor de intensieve veehouderij. De grondgebonden melkveehouderij is gewenst in de de open rivierkleigebieden.

d. Glastuinbouw

Het concentratiebeleid voor glastuinbouw in Noord-Brabant wordt voortgezet. Belangrijk aandachtspunt is een verdere verduurzaming van de sector. Glastuinbouwbedrijven maken steeds meer gebruik van duurzaam opgewekte energie en restwarmte en wekken ook zelf energie op. Het streven is dat glastuinbouw (op termijn) netto meer energie oplevert dan dat zij verbruikt.

In het beleid wordt onderscheid gemaakt in vestigingsgebieden, (mogelijke) doorgroeigebieden, solitair gevestigde glastuinbouwbedrijven en ondersteunend glas. Ontwikkelingsmogelijkheden voor glastuinbouw liggen met name in de (project)vestigingsgebieden glastuinbouw. De ontwikkelingsmogelijkheden van solitaire glastuinbouwbedrijven zijn beperkt om zo concentratie van glastuinbouw te bevorderen. Bovendien streeft de provincie naar sanering van glastuinbouwbedrijven uit kwetsbare gebieden.

De nadere uitwerking van (mogelijke) doorgroeigebieden glastuinbouw wordt in beginsel voortgezet; voor deze gebieden ligt opname als primair agrarisch gebied in de rede. Voor de (mogelijke) doorgroeigebieden glastuinbouw bij Roosendaal-Heerle, Veghel, Halderberge en Woudrichem-West wordt in overleg met de gemeenten, revitaliseringscommissies en ondernemers bezien of voortzetting van het beleid gewenst is. Het oprichten van ondersteunend glas is in principe overal in gemengd landelijk gebied mogelijk. Om doorgroei naar een glastuinbouwbedrijf tegen te gaan, is het nodig een maximum aan de omvang van ondersteunende kassen te stellen. In een aantal gebieden biedt de provincie ruimere mogelijkheden voor het oprichten van teeltondersteunende kassen, mits daardoor geen doorgroei naar een solitair glastuinbouwbedrijf ontstaat.

e. Boomteelt

In Brabant is de boomteeltsector sterk vertegenwoordigd en neemt een steeds belangrijkere positie in binnen Nederland. Boomteelt concentreert zich vooral rondom Zundert, in de regio Haaren en in het Land van Cuijk. Vanwege deze belangrijke economische positie willen wij ruimte bieden aan de verdere ontwikkeling van deze

sector. De ontwikkelingsmogelijkheden voor boomteelt zijn afhankelijk van het type teelt en de landschapskwaliteiten, zoals beschreven in de gebiedspaspoorten. In een aantal boomteeltgebieden biedt de provincie verruimde mogelijkheden voor het oprichten van ondersteunende kassen. Randvoorwaarde daarbij is dat deze gebieden buiten de cultuurhistorisch waardevolle gebieden liggen. De ontwikkeling van boomteelt is niet gewenst in de open zee- en rivierkleigebieden.

f. Akkerbouw en vollegrondsgroenteteelt

Bepaalde delen van Noord-Brabant worden gekenmerkt door akkerbouw, de teelt van akkerbouwmatige groenten en intensieve vollegrondsgroenteteelt op grote percelen. Deze sectoren zijn beeldbepalend voor het landschap en zijn gebaat bij een goede infrastructuur en verkaveling. Op het bouwblok wordt voldoende ruimte geboden voor opslag en verbouwing. Door het intensieve karakter is de vollegrondsgroenteteelt enigszins vergelijkbaar met boomteelt en glastuinbouw, met name waar het gaat om gebruik van teeltondersteunende voorzieningen.

g. Teeltondersteunende voorzieningen (TOV)

Teeltondersteunende voorzieningen hebben een grote impact op de ruimtelijke beleving, het bodem- en watersysteem en natuur- en landschapswaarden. Daarom zijn permanente voorzieningen alleen mogelijk binnen agrarische bouwblokken, bijvoorbeeld op een differentiatievlak. Tijdelijke voorzieningen zijn over het algemeen goed inpasbaar buiten het bouwblok. In de cultuurhistorisch waardevolle gebieden kunnen beperkingen worden gesteld aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen.

h. Vrijkomende agrarische bebouwing

Door het beëindigen van de agrarische bedrijfsvoering komen er bedrijfslocaties vrij. Binnen het gemengd landelijk gebied is de ontwikkeling van woon-, recreatie- en werkfuncties mogelijk. Ontwikkelingen passen qua aard, schaal en functie in de omgeving en houden rekening met de omgevingskwaliteiten. De noodzaak of wens tot sanering van overtollige bedrijfsbebouwing wordt betrokken bij de toepassing van de zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit (deel A hoofdstuk 4.4). Er wordt rekening gehouden met (ontwikkelingsmogelijkheden van) omliggende bestaande functies, zoals volwaardige agrarische bedrijven, recreatiebedrijven of woonfuncties. In de primair agrarische gebieden blijft er behoefte aan locaties voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven. Het is daarom belangrijk dat de agrarische bestemming wordt gehandhaafd.

i. Bezoekersintensieve recreatieve voorzieningen

Bestaande bezoekersintensieve recreatieve voorzieningen kunnen zich in beginsel verder ontwikkelen. De nieuwvestiging van bezoekersintensieve recreatieve voorzieningen met een duidelijke gebondenheid aan het buitengebied is mogelijk op goed ontsloten locaties. Bij de ontwikkeling van verblijfsrecreatieve voorzieningen in de vorm van recreatieparken vraagt de provincie dat een bedrijfsmatige exploitatie is verzekerd. Ontwikkelingen houden rekening met (ontwikkelingsmogelijkheden van) omliggende bestaande functies, zoals volwaardige agrarische bedrijven of woonfuncties. Daarom zijn in de primair agrarische gebieden bezoekersintensieve recreatieve voorzieningen niet gewenst.

j. Wonen, werken, cultuurhistorie, recreatie, natuur en water.

Het gemengd landelijk gebied is een veelzijdige gebruiksruiimte. Ontwikkelingen, zoals wonen, werken, (historische) landgoederen, recreatie en toerisme, passen qua aard, schaal en functie bij de omgeving en houden rekening met de omgevingskwaliteiten. De ontwikkeling van functies is in beginsel alleen mogelijk op vrijkomende locaties. Er wordt rekening gehouden met (ontwikkelingsmogelijkheden van) omliggende bestaande functies, zoals volwaardige agrarische bedrijven, recreatiebedrijven of woonfuncties.

Binnen de primair agrarische gebieden is de provincie terughoudend met de (verdere) ontwikkeling van niet-agrarische functies. De land- en tuinbouw heeft in deze gebieden het primaat.

Binnen de gebieden met een medefunctie voor waterberging wordt de ontwikkeling van functies afgestemd op deze waterbergende functie. De inrichting van de gebiedendraagt bij aan de identiteit van het landschap (zie verder deel B hoofdstuk 4.4 Waterbergingsgebied).

2.2.2 Uitvoering gemengd landelijk gebied

De sturing en uitvoering die hieronder is aangegeven richt zich op het hele landelijke gebied. Bij de uitvoering en sturing op accent agrarische ontwikkeling (paragraaf 2.3.2.) is alleen de aanvullende sturing aangegeven.

Ontwikkelingen

- *Gebiedsontwikkelingen Het Groene Woud, De Bèrse, de Brabantse Wal.*
- *De provincie participeert in de ontwikkelingsmaatschappijen Ruimte voor Ruimte, Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM) en Agro&Co.*
- *De LOG-projecten en vestigingsgebieden glastuinbouw die als focusprojecten in het programma Landelijk gebied zijn benoemd.*

Juridische instrumenten

- *In de Verordening ruimtefase 1 is het beleid voor de integrale zonering voor de intensieve veehouderij, het concentratiebeleid voor glastuinbouw en de regeling ruimte voor ruimte opgenomen.*
- *De provincie neemt in de Verordening ruimtefase 2 het volgende op:*
 - *het principe van zorgvuldig ruimtegebruik en landschapsinvesteringsregel (hoofdstuk 4.4);*
 - *agrarische ontwikkelingsmogelijkheden anders dan de intensieve veehouderij en glastuinbouw;*
 - *de ontwikkeling van niet-agrarische functies zoals wonen, werken, recreatie (woningen), landgoederen en niet-agrarische bedrijven in het landelijk gebied (AMvB);*
 - *een regeling voor bestaande complexen van cultuurhistorisch belang in het buitengebied (historische landgoederen, kloosters, industrieel erfgoed, e.d.) wordt opgenomen. In het belang van het behoud van dergelijke complexen worden bepaalde vormen van stedelijke ontwikkeling in die complexen mogelijk (onder voorwaarden na ontheffing);*
 - *de ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische functies in agrarisch ontwikkelingsgebieden wordt beperkt;*
 - *het beleid voor teeltondersteunende voorzieningen;*
 - *de begrenzing van de nationale landschappen Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie met een uitwerking van de kernkwaliteiten en het gewenste planologische beleid (AMvB).*

Subsidies

- Saneringsregeling glastuinbouw in kwetsbare gebieden; om de concentratie te bevorderen wil de provincie 75 bedrijven saneren (en eventueel verplaatsen) uit kwetsbare gebieden.
- Stimuleringskader groenblauwe diensten en subsidie soortenbescherming.
- Duurzaamheidsimpulslandbouw met de modules: luchtwassers, verduurzaming, biologisch en verbreding.
- Investeringsbudget Landelijk Gebied van het Rijk (ILG).
- Ondersteuning van het Landbouw InnovatieBureau (LIB).
- Verplaatsingsregeling intensieve veehouderijen (VIV) en Beëindigingsregeling intensieve veehouderijen (BIV).

Overleg en bestuurlijke afspraken

- De bestuursovereenkomst revitalisering (2005): In deze overeenkomst hebben provincie en gemeenten de afspraken neergelegd die samenhangen met de uitvoering van het Programma Landelijk gebied.
- De provincie coördineert en participeert in regionale projecten en samenwerkingsverbanden zoals het nationale landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie en de gebiedsontwikkeling van de Maashorst.
- De provincie bevordert - in samenwerking met gemeenten - de afwaartse beweging van intensieve veehouderijen rondom natuur- en woongebieden.
- De provincie maakt afspraken met de gebieds- en reconstructiecommissies over de realisering van de 53 focusprojecten die in het Programma Landelijk gebied zijn benoemd.
- 2e bestuursovereenkomst Water tussen provincie en waterschappen, deze loopt tot 2013. Hierin zijn afspraken gemaakt tussen waterschappen en provincie over realisering en financiering van onder andere regionale waterbergingsgebieden.
- de provincie overlegt binnen het Platform duurzame glastuinbouw met betrokken partijen om tot een samenhangende aanpak te komen van duurzaamheid voor de sector.
- De provincie bespreekt de status van de (mogelijke) doorgroei gebieden Roosendaal-Heerle en Veghel, Halderberge en Woudrichem-West met de betrokken gemeenten, revitaliseringscommissie en belanghebbenden. Dit proces is uiterlijk in 2011 afgerond.
- In overleg met de betrokken gemeenten en belanghebbenden wordt bezien welke positie de provincie inneemt om de verdere ontwikkeling van de Eftelingen Bakse Bergen te ondersteunen.
- Stuurgroep LIB (provincie en de ZLTO) richt zich op een verduurzaming van de landbouw door innovaties.

Communicatieve instrumenten

- De provincie ondersteunt gemeenten bij communicatieopgaven rondom LOG's en afwaartse beweging.
- De provincie maakt - in het kader van de provinciale Monitor Ruimtelijke kwaliteit - in 2010-2011 een Nulmeting Landschap samen ten en ontwikkelt een monitoring onderdeel Landschap die gebaseerd wordt op de kenmerkende landschapsstructuren en elementen.
- Om ontwikkelingsmogelijkheden aan de glastuinbouwsector te bieden streeft de provincie naar een groei van het areaal glastuinbouw in 2020 tot circa 1800 hectare (exclusief ondersteunend glas), onder andere door de ingebruikname van de projectvestigingsgebieden bij Daurne en Dinteloord. In 2015 is het streven erop gericht dat 75 % van het totaal areaal glas in een concentratiegebied voor glastuinbouw is gevestigd. De provincie monitort 2-jaarlijks de toename van het glasareaal om een ongecontroleerde groei te voorkomen.

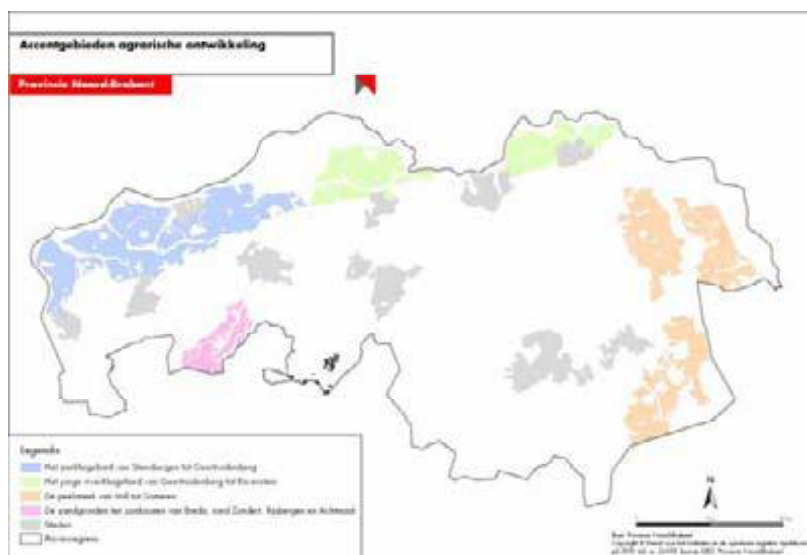
- De provincie geeft informatie (o.a. via rapportages en de provinciale website) en advies over de beoogde landschappelijke doelen en de waarden van provinciaal belang op het vlak van bodem, water, cultuurhistorie, ecologie en ruimtelijke kwaliteit, zoals de Bodemwijzer, de Aardkundige waardenkaart, de Cultuurhistorische waardenkaart, de Wateratlas en het Natuurbeheerplan voor de EHS in Noord-Brabant.

2.3 Accentgebied agrarische ontwikkeling

2.3.1 Perspectief accentgebied agrarische ontwikkeling

Beschrijving

Vanuit provinciaal perspectief zijn op de structurenkaart gebieden aangegeven waar de provincie ruimte en kansen ziet om de agrarische productiestructuur te verduurzamen en te versterken, de accentgebieden agrarische ontwikkeling. Dit zijn:

Kaart 17. Accentgebieden agrarische ontwikkeling

- 1 de peeltreek van Mill tot Someren: dit is een jonge ontginning met een modern en grootschalig landschap met een sterke positie voor intensieve veehouderij en glastuinbouw. Het is een open gebied, omgeven door grote natuurgebieden waarvan enkele Natura2000 gebieden. Midden in het gebied liggen enkele grote bosgebieden en landgoederen.
- 2 het zeekleigebied van Steenbergen tot Geertruidenberg: dit is een open gebied met grootschalige landbouw. Grondgebonden veehouderij, akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt en glastuinbouw zijn hier de dominante sectoren.

- 3 het jonge rivierkleigebied van Geertruidenberg tot Ravenstein: dit gebied heeft ook een open karakter. De dominante agrarische sectoren hier zijn de akkerbouw en de (grondgebonden) rundveehouderij.
- 4 de zandgronden ten zuidwesten van Breda, rond Zundert, Rijsbergen en Achtmaal: dit is een belangrijk grootschalig boomteeltgebied dat tot de top van Europa wordt gerekend. Ook worden hier veel vollegrondsgroenten geteelt, zoals bijvoorbeeld aardbei.

Het accentgebied agrarische ontwikkeling is juist hier aangegeven omdat deze gebieden worden gekenmerkt door mogelijkheden voor een meer dominante positie van de hier aanwezige landbouwsectoren. In deze gebieden ziet de provincie niet alleen ontwikkelingsmogelijkheden voor de aanwezige sector maar ook voor activiteiten die gelieerd zijn aan de in het gebied voorkomende agrarische sector mits daarmee een bijdrage wordt geleverd aan de duurzaamheidsdoelen. Het gaat daarbij onder andere om mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van energie, mestverwerking, opslag en transport, voorbewerking van producten en het centraliseren van kennis (ontwikkeling).

Beleid

a. Algemeen

Binnen het accentgebied agrarische ontwikkeling geldt het beleid zoals beschreven in paragraaf 2.2.1 Gemengd landelijk gebied. In aanvulling daarop wil de provincie optimale ontwikkelingsmogelijkheden bieden voor het verbeteren van de agrarische productiestructuur. De landbouw levert met de verduurzaming van de productie een goede kwaliteit van water, bodem, lucht en natuur en een (vernieuwd) robuust landschap. De maat en schaal van de omgeving en de draagkracht van het gebied inclusief aspecten van volksgezondheid, zijn sturend voor de groei van agrarische activiteiten. De ruimere mogelijkheden gelden alleen in gebieden waar de land- en tuinbouw een voorkeurspositie inneemt, de primair agrarische gebieden. Binnen de verschillende deelgebieden wordt clustering en samenwerking collectieven van gelijkgeaarde bedrijven, aansluitend op de bestaande, sterk vertegenwoordigde sector in het gebied, nagestreefd. Dit betekent dat:

- 1 aansluitend bij de karakteristiek van de aanwezige bedrijven (sector) is er ruimte, maar niet elk bedrijf kan zich op elke plek ontwikkelen;
- 2 er ruimte is voor aan de sector gelieerde en/of ondersteunende activiteiten zoals voor verwerking, opslag, logistiek en duurzame energieopwekking op de locatie;
- 3 de infrastructuur past bij grootschalige landbouw;
- 4 duurzaamheid door samenwerking en uitbouw van kringlopen wordt ruimtelijk ondersteund.

Bij het uitwerken van de ruimere ontwikkelingsmogelijkheden worden de aanbevelingen voor verduurzaming van de agrofood sector betrokken.

b. Windenergie

In het open zeeleigebied van West-Brabant is ruimte voor de ontwikkeling van windenergie. Om de openheid te behouden wil de provincie versnippering van initiatieven voorkomen. Om de grootschaligheid van het landschap te benadrukken gaat de provincie uit van geclusterde opstellingen.

c. Glastuinbouw

Als er behoefte bestaat aan nieuwe concentratiegebieden voor glastuinbouw wordt er in of aansluitend bij de bestaande vestigingsgebieden glastuinbouw gezocht naar uitbreidingsruimte. De ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwclusters (vanaf 50 ha netto glas) is alleen mogelijk binnen accentgebied agrarische ontwikkeling. Vanwege het open karakter van het jonge rivierkleigebied is de ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwclusters daar niet gewenst.

2.3.2 Uitvoering accentgebied agrarische ontwikkeling

De sturing is aanvullend op de sturing voor het gemengd landelijk gebied (paragraaf 2.2.2). Hier zijn alleen elementen opgenomen die specifiek gelden voor het accent agrarische ontwikkeling.

Ontwikkelen

- *Gebiedsontwikkeling De Pethorst, Waterpoort.*
- *'AFC Nieuw Prinsenland': De provincie participeert in de ontwikkeling van een nieuw glastuinbouwconcentratiegebied van circa 220 hectare netto glas op de locatie 'Oud Prinslandse Polder'. Dit in combinatie met een agro- en food gebied bedrijventerrein en herontwikkeling op het bestaande terrein van de suikerfabriek ten behoeve van de autonome ontwikkeling van de suikerfabriek ('AFC Nieuw Prinsenland'). De provincie zet in op een koppeling van de reeds aanwezige suikerfabriek, glastuinbouwbedrijven en andere bedrijven.*

Juridische instrumenten

- De provincie regelt aanvullend in de Verordening ruimte:
 - de ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwclusters (van minimaal 50 ha netto glas) binnen het accentgebied agrarische ontwikkeling;
 - het zoekgebied voor de ontwikkeling van windenergie in geclusterde opstellingen.
- De provincie beziet of de aanbevelingen voor verduurzaming van de agrofood sector aanleiding geeft om de Verordening ruimte aan te passen.

Subsidies

N.v.t.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- *De provincie biedt financiële ondersteuning aan de ontwikkeling van Treport Zundert voor het ontwikkelingsproces en de projectorganisatie Treport Zundert. Financiële steun voor de uitvoering van projecten in de periode 2011-2013 (project Treport Zundert) wordt nog nader afgevoegd.*

Communicatieve instrumenten

N.v.t.

2.4 Zoekgebied Verstedelijking

2.4.1 Perspectief zoekgebied verstedelijking

Beschrijving

Op de structurenkaart zijn de zoekgebieden verstedelijking aangegeven. Zolang binnen deze gebieden nog geen verstedelijking heeft plaatsgevonden, is daar feitelijk het perspectief van gemengd landelijk gebied aanwezig.

Beleid

Binnen de zoekgebieden verstedelijking geldt het beleid zoals opgenomen binnen paragraaf 2.2.1. Extra aandacht wordt gevraagd voor het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan functies die een toekomstige stedelijke ontwikkeling kunnen bemoeilijken. Voor het verstedelijkingsbeleid wordt verwezen naar deel B hoofdstuk 3 Stedelijke structuur.

2.4.2 Uitvoering Zoekgebied verstedelijking

De sturing op het Zoekgebied verstedelijking is opgenomen in paragraaf 2.2.2 en in hoofdstuk 3 Stedelijke structuur.

3 Stedelijke structuur

3.1 Ambitie stedelijke structuur

3.1.1 Wat is de stedelijke structuur?

De stedelijke structuur bestaat uit de steden en dorpen in Noord-Brabant. De verschillen tussen de (middel)grote steden, suburbane kernen, dorpen en plattelandskernen, zowel in ruimtelijk, sociaal als economisch opzicht, zijn een belangrijke kwaliteit van Brabant.

De vijf grote steden Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Helmond, zijn met de omliggende suburbane gebieden uitgegroeid tot de brandpunten van de verstedelijking in Noord-Brabant. Hier wordt het merendeel van de verstedelijkingsopgaven opgevangen. Samen vormen zij het stedelijk netwerk BrabantStad.

De groene geleidingszones tussen de steden en (suburbane) kernen verbinden de steden met het omliggende landelijke gebied en vervullen een belangrijke rol als stedelijk uitloophoofdstad. Ook dat is een belangrijke kwaliteit van de stedelijke structuur in Brabant.

3.1.2 Wat wil de provincie bereiken?

- 1 Concentratie van verstedelijking
- 2 Zorgvuldig ruimtegebruik
- 3 Meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit
- 4 Betere verknoping van stedelijke ontwikkelingen aan de infrastructuur
- 5 Versterking van de economische kennisclusters

Concentratie van verstedelijking

De provincie vindt het belangrijk dat er in Noord-Brabant verschil blijft tussen de steden en de kernen in het landelijk gebied. De provincie wil dat er verschillende kwaliteiten worden ontwikkeld voor wonen en werken rond de steden en in het landelijk gebied. Om zo bij te dragen aan een onderscheidend leef- en vestigingsklimaat ter versterking van de kenniseconomie in Brabant. Bij de opgave voor wonen en werken wordt het accent sterker verlegd naar de te ontwikkelen kwaliteiten, de inzet op herstructurering en het beheer van het bestaand stedelijk gebied.

Rond de steden is de schaal van de verstedelijkingsopgave van een andere orde, dan in de gebieden aan de randen van Brabant. Door de verstedelijking te concentreren zijn er meer mogelijkheden om een hoog voorzieningsniveau in stand te houden en verder te ontwikkelen. Dat gebeurt rond goed ontsloten gebieden, zoals in dynamische stadscentra en op knooppunten van infrastructuur.

De concentratie van verstedelijking vindt plaats in het zogenaamde 'kralensnoer' van steden (met omliggende kleinere kernen) op de overgang van zand naar klei (van Bergen op Zoom tot aan Oss) en rond de steden op het zand (Eindhoven – Helmond, Tilburg en Uden – Veghel). Hier wordt de bovenlokale groei van de verstedelijking opgevangen.

In het landelijk gebied bieden vitale kernen landelijke en meer kleinschalig woon- en werkmilieus. Ontwikkelingen voor wonen, werken en voorzieningen zijn gericht op de eigen behoefte. Voor de opvang van de woningbouwbehoefte geldt het principe van bouwen voor migratiesaldo-nul. Om de leefomgeving aantrekkelijk te houden, verplaatsen bedrijven die hier qua aard, schaal en functie niet meer bij passen naar werklocaties rond de steden. De leefbaarheid is een belangrijke aandachtspunt. Samen met

de bewoners wordt gezocht naar mogelijkheden om gemeenschappelijke voorzieningen voor de kernen te behouden.

Zorgvuldig ruimtegebruik

De provincie wil dat de kansen voor functiemenging, inbreiding, herstructurering en zo nodig transformatie in het stedelijk gebied goed worden benut, inclusief de mogelijkheden voor intensivering en meervoudig ruimtegebruik. Hierdoor is minder ruimte nodig voor stedelijke uitbreidingen. Het 'aansnijden van nieuwe ruimte' voor verstedelijking wordt in samenhang gezien met deze mogelijkheden. Zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte betekent ook dat er aandacht is voor de kwalitatieve vraag naar woon- en werklocaties; het is soms nodig nieuwe ruimte aan te snijden om in de kwalitatieve vraag te voorzien. Door meer aandacht te schenken aan beheer en onderhoud van het bestaand stedelijk gebied worden in de toekomst ingrijpende herstructureringen voorkomen.

Meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit

Karakteristieke verschillen tussen dorpen en steden vervagen. Uitbreidingswijken en werklocaties in steden en dorpen gaan steeds meer op elkaar lijken. De provincie wil dat nieuwe ontwikkelingen meer inspelen op het karakter en de kwaliteit van de plek. Door bij stedelijke ontwikkelingen uit te gaan van het verschil in omvang en karakter van de verschillende kernen, wordt het contrast tussen stad en dorp behouden. Dit versterkt de identiteit en aantrekkelijkheid van kernen en hun relatie met het omliggende landschap. In de gebiedspaspoorten is aangegeven welke regionale kwaliteiten de provincie belangrijk vindt.

Daarnaast is het van belang dat er meer regie komt op stedelijke functies en de inrichting langs grote infrastructuur van weg, spoor en water. Dit om de groei van verstedelijking langs deze infrastructuur beter op elkaar af te stemmen en in te passen in het landschap. De provincie maakt onderscheid in de manier van verstedelijking langs infrastructuur in de steden en daarbuiten. Zo wordt de identiteit van Noord-Brabant, als provincie met sterke steden én een landelijk groen karakter versterkt.

Betere verknoping van stedelijke ontwikkelingen aan de infrastructuur

Een betere verknoping van stedelijke ontwikkelingen aan infrastructuur draagt bij aan een goede bereikbaarheid daarmee aan het (inter)nationale vestigingsklimaat van Noord-Brabant. Verstedelijkingen infrastructuur worden in onderlinge samenhang ontwikkeld. Daarbij wordt bestaande infrastructuur optimaal benut en infrastructuur uitgebouwd als dat noodzakelijk is. Nieuwe doorsnijdingen van het buitengebied wil de provincie zoveel mogelijk voorkomen. Ook wil de provincie de ontwikkeling van bezoekersintensieve voorzieningen, kantorenlocaties, werklocaties en grootschalige recreatieve voorzieningen concentreren op goed ontsloten, multimodale plekken.

Versterking van de economische kennisclusters

De provincie onderscheidt vier economische kennisclusters:

- In Zuidoost: Brainport met high tech, life sciences & medische technologie, food & nutrition.
- Noordoost: life sciences & medische technologie, food & nutrition en high tech.
- Midden-Brabant met logistiek, maintenance, bio-energie en toerisme en sociale innovatie.

- West-Brabant: logistiek, maintenance, bio-energie en toerisme.

Door een vestigingsklimaat te bieden dat de uitwisseling van kennis tussen bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen stimuleert, wordt de positie van de kennisclusters versterkt. Dit zorgt voor een sterkere positie in (inter)nationaal verband.

Daarnaast stimuleert de provincie nieuwe ruimtelijke concepten op het gebied van de kennisinnovatieve economie (campussen, broedplaatsen).

Als gevolg van de verdienstelijking van de economie en het thematiseren van werklocaties ontstaat er steeds meer menging van verschillende soorten bedrijven en functies. Hierdoor wordt het onderscheid tussen de verschillende soorten werklocaties diffuseren ontstaan er nieuwe soorten werklocaties. Deze menging heeft niet alleen positieve gevolgen. De provincie wil de negatieve effecten van deze menging tegen gaan door voldoende ontwikkelruimte te bieden aan bedrijven met een hinder- en risicoprofiel die zich niet laten mengen met ander soortige bedrijven en functies.

3.1.3 Hoe wil de provincie dit bereiken?

Twee perspectieven

De provincie onderscheidt binnen de stedelijke structuur twee ontwikkelingsperspectieven: stedelijk concentratiegebied en kernen in het landelijk gebied.

In het stedelijk concentratiegebied, inclusief de bijbehorende zoekgebieden voor verstedelijking, wordt de bovenlokale verstedelijkingsbehoefte opgevangen. Ze liggen in en rond Eindhoven-Helmond, Waalwijk, 's-Hertogenbosch, Oss, Tilburg, Breda, Oosterhout, Etten-Leur, Uden, Veghel, Bergen op Zoom en Roosendaal. Binnen het stedelijk concentratiegebied is een aantal specifieke aanduidingen opgenomen die richting geven aan stedelijke ontwikkelingen, in relatie tot de infrastructuur.

De kernen in het landelijk gebied, met de bijbehorende zoekgebieden voor verstedelijking, voorzien in de opvang van de lokale verstedelijkingsbehoefte (wonen, werken, voorzieningen).

SER-ladder

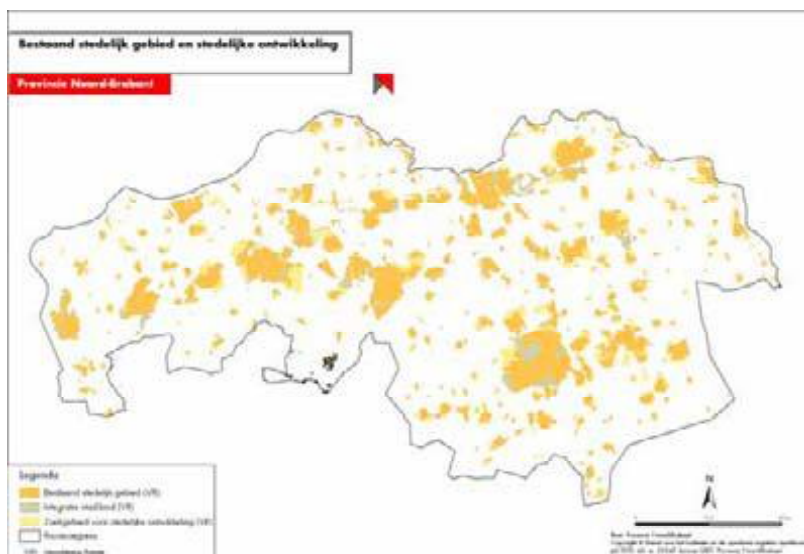
Om het aansnijden van nieuwe ruimte in directe samenhang te bezien met de mogelijkheden voor inbreiden en herstructurering, wil de provincie dat de zogenoemde SER-ladder wordt gehanteerd. Dit geldt zowel op strategisch niveau (programmering en locatieafweging) als op operationeel niveau, zoals bij ruimtelijke besluiten en uitgifte.

Voor die gevallen waar het hanteren van de SER-ladder leidt tot de keuze voor uitbreiding van verstedelijkingsruimte zijn in de Verordening ruimte zoekgebieden voor verstedelijking aangegeven.

Zoekgebieden voor verstedelijking

De zoekgebieden voor verstedelijking zijn vastgelegd in de Verordening ruimte Noord-Brabant. De keuze voor de zoekgebieden verstedelijking is tot stand gekomen na een integrale afweging vanuit de gebiedskwaliteiten (hanteren lagen benadering) samen met gemeenten en waterschappen. Dit proces heeft plaatsgevonden in het kader van de opstelling van de uitwerkingsplannen van het streekplan van 2002.

Kaart 18. Bestaand stedelijk gebied en zoekgebieden verstedelijking

De aanduiding zoekgebied verstedelijking geeft aan dat het transformeren van buitengebied naar stedelijk gebied (wonen, werken, voorzieningen, stedelijk groen) afweegbaar is als dat nodig is om in de stedelijke ruimtebehoefte te voorzien.

Regionale afstemming

Gemeenten en provincie voeren regionaal overleg om een goede afstemming van de stedelijke ontwikkelingen (wonen, werken en voorzieningen) binnen een regio te bevorderen. In het regionaal ruimtelijk overleg zet de provincie in op het intensiveren van ruimtegebruik rondom hoogstedelijke zones, stedelijke en goederen-knooppunten om zo de verknoping van stedelijke ontwikkelingen en infrastructuur te bereiken. In de regionale agenda wordt de relatie met de MIRT Gebiedsagenda Brabant gelegd en worden de afspraken uit de regionale agenda's voor wonen en werken betrokken.

Regionale Agenda Wonen

In regionaal verband worden jaarlijks regionale agenda's voor wonen opgesteld. Belangrijk doel hiervan is dat er steeds een actueel beeld bestaat van wat er speelt op de regionale woningmarkt, waar knelpunten zijn of dreigen en welke strategieën moeten worden ingezet om adequaat in te kunnen spelen op de dynamiek van de woningmarkt.

In de regionale agenda's voor wonen staan vanuit provinciaal belang:

- de regionale afspraken over de gemeentelijke woningbouwprogramma's centraal, evenals de regionale afstemming van de plancapaciteiten voor woningbouw, zowel kwantitatief als kwalitatief. In kwalitatieve zin wordt daarbij bijvoorbeeld ingegaan op thema's als:
 - de aansluiting van vraag en aanbod;
 - de betaalbaarheid van het wonen en
 - de regionale opgaven op het vlak van wonen met zorg en welzijn;
- de herstructureeringsopgave binnen de bestaande woningvoorraad;
- het omgaan met (aanstaande) situaties van de bevolkingskrimp.

In de regionale ruimtelijke overleggen worden op basis van de regionale agenda's voor wonen afspraken gemaakt.

Regionale Agenda Werken

In regionaal verband worden regionale agenda's voor werken opgesteld waarin gemeenten onderling de ontwikkeling van werklocaties kwantitatief en kwalitatief afstemmen. Het is een continu proces waarin per periode wordt bepaald op welke thema's de focus ligt. In de regionale agenda's voor werken worden vanuit provinciaal belang in ieder geval de volgende aspecten opgenomen:

- vraaggestuurde regionale planning;
- herstructurering van verouderde werklocaties en de mogelijkheden voor (regionale) verevening;
- beheer en onderhoud van bestaand terrein;
- reserveringen van werklocaties waarbij een multimodale ontsluiting wordt nagestreefd;
- zorgvuldig ruimtegebruik, de SER-ladder, alsmede de uitgifte van nieuwe bedrijfskavels (gronduitgifteprotocollen);
- benoemen van locaties waar voldoende ruimte is of wordt geboden aan de ontwikkeling van bedrijven met een hinder- en risico-profiel en/of bedrijven met specifieke vestigingseisen;
- duurzame energie op werklocaties;
- de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar kantoorruimte.

In de regionale ruimtelijke overleggen worden op basis van deze regionale agenda's voor werken afspraken gemaakt.

3.2 Stedelijk concentratiegebied

3.2.1 Perspectief stedelijk concentratiegebied

1. Beschrijving

In het stedelijk concentratiegebied met de bijhorende zoekgebieden voor verstedelijking wordt het merendeel van de verstedelijkingsopgave opgevangen.

Het stedelijkconcentratiegebied bestaat uit:

- het 'kralensnoer' van steden en kernen afgewisseld door groene geleidingszones op de overgang van zand- naar kleigebied van Bergen op Zoom, via Roosendaal, Etten-Leur, Breda, Oosterhout, Waalwijk, 's-Hertogenbosch tot Oss;
- twee stedelijke agglomeraties op het zand: Tilburg en Eindhoven-Helmond. De groene geleidingszones tussen de steden hebben een belangrijke functie in het verbinden van de stedelijke gebieden met Het Groene Woud en het overige landelijke gebied;
- Uden-Veghel: Deze steden met omliggende kernen liggen 'los' van het overige stedelijkconcentratiegebied. Het zijn voormalige dorpen die de laatste decennia sterk zijn gegroeid waardoor het suburbane en industriële karakter is toegenomen.

Het stedelijk netwerk BrabantStad, bestaande uit de steden Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en Breda, vervult een voortrekkersrol bij de ruimtelijke economische ontwikkeling van Noord-Brabant. Het biedt een (hoogwaardige) stedelijke omgeving voor wonen, werken en voorzieningen.

Het stedelijk netwerk BrabantStad is verbonden met omliggende stedelijke netwerken via (inter)nationale economische assen: de noord-zuid verbindingen A2, A4 en A16 en de oost-west verbindingen A58 en A67.

Naar huidige inzichten – met het perspectief tot 2025 en een doorkijk naar 2040 – is in het stedelijkconcentratiegebied (inclusief de zoekgebieden voor verstedelijking) voldoende ruimte om in de verstedelijkingsbehoefte (wonen, werken en voorzieningen) te voorzien. Hier is ruimte voor een grote verscheidenheid aan woon- en werkmilieus, of een menging daarvan, in uiteenlopende dichtheden.

Het internationale vestigingsklimaat van Noord-Brabant is gebaat bij sterke steden met een hoog voorzieningenniveau. Om de voorzieningen in de steden op peil te (kunnen) houden is draagvlak nodig. Daarom kiest de provincie er voor om (boven)regionale en bezoekersintensieve voorzieningen te concentreren op goed ontsloten plekken nabij het stedelijkconcentratiegebied. Dit leidt tot de keuze voor drie aanduidingen voor de ontwikkeling van dergelijke stedelijke functies. Dit zijn:

- hoogstedelijke zones: deze liggen in BrabantStad, langs infrastructuurassen (weg, spoor en/of water) en in de stationsgebieden. Deze plekken zijn bij uitstek geschikt voor de ontwikkeling van bovenregionale stedelijke functies;
- stedelijke knooppunten: deze knooppunten hebben door hun goede autobereikbaarheid en de ontsluiting met hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) potenties voor (bezoekers)intensieve stedelijke ontwikkelingen;
- goederenknopunten: deze knooppunten hebben (in potentie) een multimodale ontsluiting (bimodaal of meer). Het betreft (mogelijke) locaties voor werklocaties die bereikbaar zijn over weg, spoor, water en/of per buisleiding.

2. Beleid

Het stedelijkconcentratiegebied heeft een bovenlokale opvangtaak voor verstedelijking. De gemeenten maken in regionaal verband en met de provincie afspraken over de verdeling van het verstedelijkingsprogramma in de regionale ruimtelijke overleggen (RRO's). Zorgvuldig ruimtegebruiken toepassing van de SER-ladder zijn voorwaarden bij het maken van regionale afspraken.

a. Hoogstedelijke zones

De vijf grote steden van Brabant (Eindhoven, Helmond, Den Bosch, Tilburg en Breda) ontwikkelen zich tot (hoog)stedelijke centra voor wonen, werken en voorzieningen. Dit komt in het bijzonder tot uitdrukking in de intensivering van verstedelijking in de zones langs infrastructuurassen en in de stationsgebieden. De gemeenten pakken de ontwikkeling van deze hoogstedelijke zones op als integrale opgaven waarbij de provincie extra aandacht vraagt voor:

- de vormgeving van de entree van de stad;
- het versterken van de identiteit van de stad ten opzichte van de andere Brabantse steden;
- de positionering van de stedelijke functiesten opzichte van de infrastructuur.

De provincie wil grootschalige stedelijke ontwikkelingen met een bovenregionaal karakter concentreren in de vijf grote Brabantse steden. Daarom wordt de zoekruimte voor nieuwe grootschalige, bezoekersintensieve voorzieningen met een bovenregionaal en stedelijk karakter, beperkt tot de hoogstedelijke zones.

De provincie stimuleert de herontwikkeling van een aantal gebieden langs spoor- en snelwegen en kanaalzones in de hoogstedelijke zones. De inzet richt zich met name op het versnellen van de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

b. Stedelijke knooppunten

De ontwikkeling van stedelijke knooppunten draagt bij aan een hoogwaardig vestigingsklimaat in het stedelijk concentratiegebied. De provincie wil daarom dat nieuwe, bezoekersintensieve stedelijke voorzieningen, met een bovenlokaal verzorgingsgebied, op stedelijke knooppunten tot ontwikkeling komen. Stedelijke knooppunten zijn of worden goed ontsloten en ook per openbaar vervoer en fiets goed bereikbaar.

c. Goederenknooppunten

Goederenknooppunten zijn locaties die multimodaal en minstens bimodaal zijn (of kunnen worden) ontsloten, die geschikt zijn voor bedrijven die afhankelijk zijn van een multimodale ontsluiting en die gericht zijn op de overslag van goederen. Om een verschuiving van de vervoersmodaliteit weg naar een andere (spoor en/of water) te bevorderen (modal shift) wil de provincie de ruimte rond deze knooppunten vooral reserveren voor bedrijven die daarvan afhankelijk zijn. Zo ontstaat een betere transportefficiëntie, een betere benutting van de infrastructuur en kunnen goederenstromen beter gebundeld worden (logistieke clustering).

d. Wonen

Het stedelijk concentratiegebied vangt per saldo het migratieoverschot van de hele provincie op. Regionale afstemming vindt plaats in de regionale agenda's voor wonen.

e. Werken

Het merendeel van de ruimtebehoefte van bedrijven wordt opgevangen in het stedelijk concentratiegebied, op het bovenregionale bedrijventerrein Moerdijk en op het toekomstige Logistiek Park Moerdijk. Het stedelijk concentratiegebied biedt ruimte voor de groei van de eigen bedrijvigheid, voor de vestiging van bedrijven van buiten Noord-Brabant en voor bedrijven die vanwege hun aard, schaal of functie niet (langer) passen in

de kernen in het landelijk gebied. Regionale afstemming vindt plaats via de regionale agenda's voor werken.

De provincie vindt het belangrijk dat er voldoende aanbod is voor bedrijven die hinder kunnen veroorzaken naar hun omgeving in de vorm van geluid-, stof-, geur- of verkeershinderen voor bedrijven met een extern veiligheidsrisico. De provincie vindt het belangrijk dat er voldoende terreinen geschikt blijven of geschikt worden gemaakt voor de vestiging van dit soort bedrijven. Hierbij wordt expliciet rekening gehouden met de (toekomstige) ruimtevraag van deze bedrijven. Per locatie wordt de hoeveelheid ruimte met de daarbij horende inrichtingseisen, het uitgifteprotocol en de manier waarop dit wordt veilig gesteld vastgelegd om conflicterende situaties te voorkomen.

De provincie wil latente saneringssituaties bij provinciale inrichtingen oplossen, zoals in haar beleidsvisie Externe Veiligheid is opgenomen.

f. Voorzieningen

De provincie streeft naar een robuuste, dat wil zeggen economisch levensvatbare, voorzieningenstructuur. Vanwege de verwachte geringe groei van de bevolking is er een beperkte ruimte voor de uitbreiding van detailhandelsvoorzieningen. Daarom is het belangrijk zorgvuldig om te gaan met de bestaande winkelcentra. Dit is een primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten.

De provincie stuurt op grootschalige, bezoekersintensieve ontwikkelingen met een regionaal en bovenregionaal karakter. Deze ontwikkelingen kunnen de economische en toeristische aantrekkingskracht van het stedelijk concentratiegebied en Noord-Brabant als geheel vergroten. Ontwikkelingen zijn mogelijk als deze het bestaande voorzieningenniveau versterken en de ruimtelijke effecten inpasbaar zijn in de omgeving. Ontwikkelingen van bovenregionale voorzieningen zijn alleen mogelijk in of nabij hoogstedelijke zones en na afstemming in regionaal ruimtelijk overleg en Brabantstad.. Dit geldt niet voor dit soort voorzieningen met een extensief ruimtegebruik. Deze zijn mogelijk op goed ontsloten plekken in de zoekruimte voor verstedelijking. Ontwikkelingen van voorzieningen met een bovenlokaal verzorgingsgebied zijn mogelijk na afstemming in het regionaal ruimtelijk overleg. Bezoekersintensieve bovenlokale voorzieningen zijn bovendien alleen mogelijk in de hoogstedelijke zones of bij de stedelijke knooppunten.

g. Windturbines

Op of aansluitend op de grootschalige bedrijventerreinen in het stedelijk concentratiegebied ziet de provincie mogelijkheden voor de ontwikkeling van windenergie. Om aan te sluiten op het grootschalige karakter van deze terreinen en om versnippering met meerdere kleinschalige initiatieven te voorkomen, gaat de provincie uit van clustering.

3.2.2 Uitvoering stedelijk concentratiegebied

1 Ontwikkelen

- Gebiedsontwikkelingen Brainport Oost, Grenscorridor/ N69, Groene Woud, Waterpoort.
- De provincie participeert en investeert in een selectief aantal gevallen in de ontwikkeling van hoogstedelijke zones en stedelijke knooppunten om daar hoogwaardige functies gerealiseerd te krijgen.
- De provincie zorgt voor ruimte voor de opvang van grootschalige logistieke bedrijven door de ontwikkelingen realisatie van Logistiek Park Moerdijk (ca. 150 hectare conform de afspraken uit de bestuursovereenkomst 'Realisatie gebiedsontwikkeling Moerdijk'.
- De provincie participeert samen met de BOM in de Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen BV (BHB). De ambitie van de provincie is om tot en met 2015 in totaal 1.795 ha. bruto verouderde werklocaties herstructureerd te hebben.

2 Juridische instrumenten

- In de Verordening ruimtefase 1 wordt concentratie van verstedelijking geregeld door de bovenlokale verstedelijkingsvraag voor de hele provincie toe te rekenen aan het stedelijk concentratiegebied (AMvB).
- In de Verordening ruimtefase 1 is de toepassing van de SER-ladder opgenomen voor de planning van nieuwwonen- en werklocaties (AMvB).
- In de Verordening ruimtefase 1 is het principe van zorgvuldig ruimtegebruik op zware bedrijventerreinen opgenomen. Bedrijven in milieucategorieën 1 en 2 passen in beginsel in woon- en gemengde gebieden (AMvB).
- De provincie regelt aanvullend in de Verordening ruimtefase 2:
 - de ontwikkeling van locaties voor (boven)regionale, grootschalige voorzieningen en het uitsluiten van solitaire detailhandelsvestigingen in het landelijk gebied (AMvB);
 - de ontwikkeling van windenergie op of aansluitend op de grootschalige bedrijventerreinen in gedusterde opstelling.

3 Subsidies

- De provincie ondersteunt gemeenten bij de kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad en woonomgevingen stelt diverse subsidies beschikbaar voor de realisering van specifieke verstedelijkingsdoelen.
- De provincie stimuleert stedelijke vernieuwing en zal een nieuw beleidskader voor het verstrekken van Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwingsubsidies ontwikkelen. Met deze subsidies voor stedelijke vernieuwing worden naast ruimtelijke, ook ecologische en sociale doelen nagestreefd.
- De provincie stimuleert energie-efficiency en de productie van duurzame energie. Het lange termijn energiebeleid en ambitieniveau worden vastgelegd in een masterplan energie. Ten behoeve van de uitvoer van het masterplan worden subsidies en andere vormen van ondersteunende regelingen opgesteld.

4 Overleg en bestuurlijke afspraken

- De provincie stimuleert dat de gemeenten in het regionaal ruimtelijk overleg afspraken maken over de stedelijke ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken en voorzieningen. De provincie wil het evenwicht tussen vraag en aanbod op de woningmarkt bevorderen. De opstelling van regionale agenda's voor wonen en werken is daarbij de basis.
- De provincie stimuleert dat BrabantStad afspraken maakt over ontwikkelingen op het gebied van bovenregionale voorzieningen.

- De provincie ontwikkelt samen met de gemeenten in BrabantStad-verband een ruimtelijk programma voor intensivering van hoogstedelijke zones. Provinciale investeringen binnen hoogstedelijke zones worden gekoppeld aan de voorwaarde dat de vestiging van nader te bepalen niet passende functies door de gemeente wordt voorkomen.
- De provincie maakt samen met gemeenten afspraken over de concentratie van verstedelijking (woningbouw, voorzieningen, diensten e.d.) rond stedelijke knooppunten (met name hoogwaardige openbaar vervoersassen en hoogwaardige (nieuwe) openbaar vervoersknooppunten). Provinciale investeringen in knooppunten worden gekoppeld aan kwaliteitsuitgangspunten voor het ruimtelijk programma rondom die knooppunten, zoals het voorkomen van laagwaardige functies.
- In overleg met gemeenten en marktpartijen zoals verladers, vervoerders, terminalbeheerders worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling en een optimaal gebruik van het huidige netwerk van goederenknooppunten.
- De provincie stimuleert intensivering, heruitgifte en herontwikkeling van het bestaande bovenregionale bedrijventerrein Moerdijk ten behoeve van zware en grootschalige bedrijven. Op Moerdijk wordt ruimte geboden aan bedrijven die – getoet op hun omvang, milieuhinder of hun behoefte aan diep vaarwater – bijzondere vestigingsisen stellen waaraan elders in het stedelijk concentratiegebied en op de drie regionale bedrijventerreinen in het landelijk gebied niet tegemoet kan worden gekomen.

5 Communicatieve instrumenten

- De provincie stelt periodiek regionale bevolkings- en woningbehoefteprognoses vast, met daarin een differentiatie op regionaal niveau tussen het stedelijk concentratiegebied en het overige stedelijk gebied. Voor het stedelijk concentratiegebied met een bovenlokale opvangtaak zijn deze woningbouw aantallen taakstellend. De provincie monitort de voortgang van de woningbouw, ook in kwalitatieve zin en stelt hiervoor voortgangsrapportages op.
- De provincie stelt periodiek regionale prognoses voor werklocaties vast, met daarin een differentiatie op regionaal niveau tussen het stedelijk concentratiegebied en de kernen in het landelijk gebied. De provincie brengt ook de herstructureringsopgave (nader) in beeld. Periodieke analyse en monitoring van de kwalitatieve ruimteraag is noodzakelijk (kwaliteitsonderzoeken).
- De provincie monitort regelmatig de trends en ontwikkelingen op het gebied van voorzieningen. Deze informatie is ten behoeve van de besluitvorming in de regionale overleggen. Recent is een onderzoek afgerond naar de detailhandels structuur in Noord-Brabant.
- De provincie geeft informatie (o.a. via rapportages en de provinciale website) en advies over de beoogde landschappelijke doelen en de waarden van provinciaal belang op het vlak van bodem, water, cultuurhistorie, ecologie en ruimtelijke kwaliteit, zoals de Bodemwijzer, de Aardkundige waardenkaart, de Cultuurhistorische waardenkaart, de Wateratlas en het Natuurbeheerplan voor de EHS in Noord-Brabant. De menukaart duurzame bedrijventerreinen 2004 geeft informatie voor de inrichting van werklocaties.

3.3 Kernen in het landelijk gebied

3.3.1 Perspectief kernen in het landelijk gebied

1. Beschrijving

Noord-Brabant is naast een provincie met grote steden, een provincie met veel (verschillende) kernen waar het aantrekkelijk is om te wonen en te werken. De kernen in Noord-Brabant hebben elk hun eigen karakter en relatie met het Brabantse landschap. De grotere kernen hebbend door hun grotere regionale betekenis meer groei doorgemaakt.

In het Land van Cuijk hebben kernen als Cuijk of Boxmeer door hun omvang en positie een andere betekenis in hun regio dan Beers of Beugen. Deze kernen hebben hun dorps karakter grotendeels verloren en hebben een suburbaan karakter ontwikkeld. De kleinere kernen maken meer deel uit van het omliggende landschap en hebben nog een natuurlijke overgang richting het landschap. Dit verschil in ontwikkeling heeft geleid tot de meer suburbane kernen, de dorpen en de plattelandskernen.

2. Beleid

a. Algemeen

In de kernen in het landelijk gebied met de bijbehorende zoekgebieden voor verstedelijking wordt de lokale behoefte voor verstedelijking opgevangen (wonen, werken en voorzieningen). De provincie vraagt gemeenten om in regionaal verband afspraken te maken over de verdeling van het programma voor wonen en werken. Het stedelijk gebied 'aan de randen' van de provincie, krijgt te maken met een afnemende groei van de woningbehoefte en op termijn zelfs (een beperkte mate van) krimp. Daarom is het belangrijk om concurrentie tussen gemeenten en regio's, overproductie en leegstand te voorkomen. Het belang van regionale afspraken neemt daardoor toe. In overleg met de gemeenten worden de regionale verbanden voor wonen en werken bepaald. Die passen in ieder geval binnen de vier regio's die de provincie in hoofdstuk vier onderscheidt, kunnen verschillend van omvang zijn voor de thema's wonen, werken en voorzieningen. Bij het zoeken naar ruimte voor nieuwe verstedelijking is zorgvuldig ruimtegebruik (toepassing SER-ladder) voorwaarde.

b. Ruimtelijke kwaliteit

De provincie vindt het belangrijk dat gemeenten in hun structuurvisie aandacht geven aan de wijze waarop stedelijke ontwikkelingen het eigen karakter van de kernen en de relatie met het landschap kunnen versterken. De stedelijke ontwikkelingen passen qua maat en schaal bij de kern. De ontwerp-opgave hangt daarnaast samen met de historische gegroeide identiteit van de kern en omliggend landschap met de fase van verstedelijking van de kern (suburbaan, dorps of plattelandskern):

1 Suburbane kernen

In de meer suburbane kernen van Brabant vragen de volgende opgaven aandacht:

- herstructureringsopgave van verouderde woonwijken en bedrijventerreinen.
- realiseren van goede verbindingen van de stedelijke groenstructuur met het omliggende landelijk gebied;
- benutten van oude linten en ontginningsstructuren als multifunctionele zones en dragers van het stedelijk gebied;
- verbeteren van de relatie van stedelijke uitbreidingen met het omliggende landschap.

2 Dorpen

Voor de kernen die meer geleidelijk zijn gegroeid en hun dorps karakter nog hebben behouden vraagt de provincie aandacht voor een goede ruimtelijke inpassing van nieuwe werklocaties in het dorp en het omliggende landschap. De provincie vindt het daarnaast van belang dat in het regionale overleg gezocht wordt naar mogelijkheden voor de opvang van de behoefte aan werklocaties bij de meer suburbane kernen in de regio of op regionale bedrijventerreinen.

3 Plattelandskernen

De kernen die de afgelopen decennia weinig zijn veranderd hebben hun historische karakter en oorspronkelijke relatie met het landschap behouden. In deze plattelandskernen hebben weinig en soms zelfs geen planmatige ontwikkelingen in de vorm van woonwijken of werklocaties plaatsgevonden. Vanwege het behouden van de eigen identiteit en contrasten vindt de provincie het belangrijk dat er bij de ontwikkeling van deze kernen aandacht is voor het verweven van functies binnen de dorps structuur.

c. De relatie tot de hoofdinfrastructuur

De infrastructuur is belangrijk voor de beleving van de openbare ruimte van Noord-Brabant. De provincie vindt het daarom belangrijk dat gemeenten in hun structuurvisies aandacht geven aan de ontwikkelingen langs het hoofdwegennet en hoe die bijdragen aan de identiteiten de kwaliteit van Noord-Brabant.

De provincie wil buiten het stedelijk concentratiegebied geen verdere groei van verstedelijking langs hoofdwegen. Daar is het doel juist de identiteit van het landschap dat de (hoofd)weg doorsnijdt optimaal beleefbaar te maken. Het gaat daarbij zowel om de inrichting van de (hoofd)weg zelf als het landschap dat aan de (hoofd)weg grenst.

d. Wonen

De kernen in het landelijk gebied bouwen voor de eigen woningbehoefte volgens het principe van 'migratiesaldo-nul'. Er is ruimte beschikbaar voor specifieke verbeterprojecten van enige omvang. Het gaat om kwalitatieve verbeteringen in bestaand stedelijk gebied zoals het saneren van milieuhinderlijke bedrijvigheid in de kern en het behouden van vrijkomende cultuurhistorisch waardevolle complexen.

Regionale afstemming vindt plaats in de regionale agenda's voor wonen.

e. Werken

In de kernen in het landelijk gebied hanteert de provincie als uitgangspunt dat alleen bedrijven worden gevestigd die qua aard, schaal en functie in de omgeving passen. Gemeenten hebben ruimte voor vestiging van kleinschalige en middelgrote bedrijvigheid. Als doorgroei van bedrijven er toe leidt dat deze qua aard, schaal of functie niet meer passen in de omgeving, wil de provincie dat deze worden opgevangen op een daarvoor geschikt terrein in het stedelijk concentratiegebied. Hierbij wordt een uitzondering gemaakt voor de regio's Land van Heusden en Altena, De Kempen en Land van Cuijk. Vanwege de grote afstand tot het stedelijk concentratiegebied wordt aan de ruimtebehoefte van bedrijven uit deze regio's tegemoet gekomen op een nieuw te ontwikkelen regionaal bedrijventerrein.

Op enkele plaatsen liggen kansen voor de ontwikkeling van specifieke werklocaties. Deze zijn vaak vanuit de historie gegroeid op plekken die vanuit huidige inzichten als niet geschikt beoordeeld zouden worden, vanwege hun ligging buiten het stedelijk concentratiegebied. De provincie wil de kwaliteiten van deze locaties benutten en in relatie met de omgeving verder ontwikkelen. Het gaat concreet om het Duurzaam Industriepark Cranendonck, (het bedrijventerrein als onderdeel van) het 'AFC Nieuw Prinsenland' en Maintenance Valley/Aviolanda.

Regionale afstemming vindt plaats via de regionale agenda's voor werken. Hierbij is specifieke aandacht voor de problematiek van het ruimtegebrek voor bedrijven met een

hinder- en risicoprofielen de opvangtaak voor grootschalige bedrijven in het stedelijk concentratiegebied en op de regionale en specifieke bedrijventerreinen.

De provincie wil latente saneringssituaties bij provinciale inrichtingen oplossen, zoals in haar beleidsvisie Externe Veiligheid is opgenomen.

f. Voorzieningen

In de kernen in het landelijk gebied hanteert de provincie als uitgangspunt dat er alleen voorzieningen worden gevestigd die qua aard, schaal en functie passen. Dit zijn voorzieningen met een lokaal verzorgingsgebied.

3.3.2 Uitvoering kernen in het landelijk gebied

De provincie stuurt op een concentratie van verstedelijkking. De sturing op de kernen in het landelijk gebied sluit daarom aan op de sturing voor stedelijke concentratiegebieden. Hier zijn alleen elementen opgenomen in aanvulling/afwijking op teksten van het stedelijk concentratiegebied.

1 Ontwikkelingsgericht

- *Gebiedsontwikkelingen Waterpoort, Levende Bèrre, Groene Woud, Brabantse Wal, As N65*
- *De provincie participeert in de ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein voor bedrijven uit- en gekleerd aan de agro- en foodsector op de locatie 'Oud Prinslandse Polder'. Dit in combinatie met 220 hectare netto glastuinbouw en maximaal 30-40 hectare bruto herontwikkeling op het bestaande terrein van de suikerfabriek ten behoeve van de autonome ontwikkeling van de suikerfabriek ('AFC Nieuw Prinsland'). De provincie wil enerzijds ruimtescheppen voor een winstgevende symbiose en samenwerking tussen de bestaande suikerfabriek, glastuinbouwbedrijven en bedrijven uit en gekleerd aan de agro- en voedingsmiddelenindustrie, anderzijds tussen de bedrijven onderling.*

2 Juridische instrumenten

- *In de Verordening ruimte is een regeling opgenomen voor uitbreiding van bedrijven die qua aard, schaal en fundieschaal niet passen in hun omgeving.*
- *De provincie regelt aanvullend in de Verordening ruimte dat:*
 - *een regeling voor bestaande complexen van cultuurhistorisch belang in het buitengebied (landgoederen, kloosters en industrieel erfgoed e.d.) wordt opgenomen. In het belang van het behoud van dergelijke complexen worden bepaalde vormen van stedelijke ontwikkeling in die complexen mogelijk (onder voorwaarden na ontheffing).*

3 Subsidies

N.v.t.

4 Overleg en bestuurlijke afspraken

- *De provincie onderzoekt de mogelijkheden voor een clustering van landingsbaan-gebonden bedrijven met bijbehorende instellingen, die actief zijn in het onderhoud van vliegtuigen bij vliegveld Woensdrecht (Maintenance Valley/ Avioland).*
- *De provincie ondersteunt de (her)ontwikkeling van het Duurzaam Industriepark Cranendonck, in combinatie met de versterking van de omringende natuurstructuren.*
- *In drie delen van het landelijke gebied stimuleert de provincie dat er bestuurlijke afspraken worden gemaakt door betrokken gemeenten over de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen voor de opvang van grootschalige bedrijven. Het gaat om het Land van Heusden en Altena, De Kempen en het Land van Cuijk.*

5 Communicatieve instrumenten

- *De provincie stelt periodiek regionale bevolkings- en woningbehoefteprognoses vast. In de kernen in het landelijk gebied geldt het uitgangspunt dat er ten hoogste zoveel woningen mogen worden gebouwd als nodig is voor de opvang van de eigen woningbehoefte volgens het principe van 'migratiesaldo-nul'.*
- *De provincie stelt periodiek regionale prognoses voor werklocaties vast, met daarin een differentiatie op regionaal niveau tussen het stedelijk concentratiegebied en de kernen in het landelijk gebied. De provincie brengt ook de herstructureringsopgave (nader) in beeld. Periodieke analyse en monitoring van de kwalitatieve ruimteraag is noodzakelijk (kwaliteitsonderzoeken).*

4 Infrastructuur

4.1 Ambitie infrastructuur

4.1.1 Wat is de infrastructuur?

Het infrastructuurnetwerk van de provincie Noord-Brabant bestaat uit een fijnmazig en samenhangend netwerk van wegen, spoorlijnen, vaarwegen, luchthavens en buisleidingen. De Brabantse infrastructuur maakt deel uit van het internationale netwerk van infrastructuur in Noordwest Europa. Vanwege de ligging tussen de grote stedelijke netwerken in Noordwest Europa, heeft het Brabantse infrastructuurnetwerk een belangrijke functie in het (inter)nationale goederenvervoer, bijvoorbeeld van Rotterdam richting het Ruhrgebied en van Rotterdam naar Antwerpen.

De internationale bereikbaarheid is in toenemende mate een concurrentiefactor tussen economische regio's. Het gewicht hiervan neemt toe omdat Brabant als economische regio concurreert met economische regio's in de hele wereld.

Een sterk OV-netwerk Brabantstad is hierbij belangrijk. De komende periode zal de druk op het infrastructuurnetwerk nog sterk toenemen: tot 2030 verwacht de provincie dat de mobiliteit groeit met 40%. Het goederenvervoer kan, als de huidige trend zich doorzet, in deze periode zelfs verdubbelen. Dit betekent dat de provincie de komende periode nog sterk zal moeten inzetten op verbetering van de bereikbaarheid. De ligging van de stedelijke concentratiegebieden aan internationale assen en de verbinding tussen de verschillende stedelijke concentratiegebieden (door de regionale assen) zijn cruciaal voor het economisch functioneren van Brabant.

4.1.2 Wat wil de provincie bereiken?

- 1 Betere verknoping van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen;
- 2 Bevorderen bereikbaarheid.

Betere verknoping infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen

De provincie streeft naar een betere verknoping van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen (zie ook deel B hoofdstuk 3). De opgave is om de (inter)nationale concurrentiepositie van Brabant te versterken door economische kerngebieden, waaronder hoogstedelijke zones en stedelijke knooppunten, te ontwikkelen.

De provincie wil dat het landschap meer aandacht krijgt bij uitbreidingen aanleg van infrastructuur, omdat een goede afstemming van de vormgeving van wegen met de omgeving bijdraagt aan de kwaliteit van Brabant.

Bereikbaarheid

De provincie streeft naar een verbetering van de bereikbaarheid van Brabant. De ambitie is om Brabant aan te sluiten op het internationale netwerk van hogesnelheidslijnen naar Vlaamse Ruit (via Breda) en naar Ruhrgebied (via Eindhoven). Investerings in de bereikbaarheid van de luchthaven Eindhoven dragen bij aan het vestigingsklimaat van Brainport Zuidoost-Brabant.

De provincie wil de bereikbaarheid tussen steden, en tussen steden en omliggende regio's verbeteren. Daarbij wordt bestaande weginfrastructuur optimaal benut en infrastructuur uitgebouwd als dat noodzakelijk is. Nieuwe doorsnijdingen van het buitengebied door infrastructuur wil de provincie zoveel mogelijk voorkomen.

Daarnaast wil de provincie de bereikbaarheid over water en per spoor verbeteren. Dit is belangrijk om de economie van Brabant concurrerend te houden ten opzichte van andere regio's. Een optimale bereikbaarheid per spoor draagt ook bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. Daarom wil de provincie het vervoer van gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk over speciaal daarvoor geschikt gemaakte spoorinfrastructuur laten plaatsvinden ('goederenruit'), op afstand van bevolkingsconcentraties.

In de *beleidsvisie Externe Veiligheid* heeft de provincie een aantal ambities vastgelegd rond het transport van gevaarlijke stoffen. Zo streeft de provincie naar een duurzaam veiligheidsniveau op en langs infrastructuur. Daarom wordt ingezet op het ruimtelijk scheiden van transportroutes gevaarlijke stoffen en kwetsbare functies.

Het Rijk werkt aan de ontwikkeling van basisnetten voor weg, water en spoor. Het basisnet weg en basisnet water vormen een adequate uitwerking van de ambities voor het transport van gevaarlijke stoffen. Voor spoor is het basisnet een geschikte middellange termijn oplossing. De Goederenruit Zuid-Nederland blijft echter het streefbeeld voor de lange termijn.

Om het goederenvervoer over water te stimuleren zet de provincie in op verbetering van de vaarweginfrastructuur. Maar de provincie wil ook de mogelijkheden van transport door buisleidingen optimaal benutten. Dit alles leidt tot vermindering van congestie op de weg.

4.1.3 Hoe wil de provincie dit bereiken?

OV-netwerk Brabantstad

Samen met gemeenten werkt de provincie in het kader van Brabantstad aan een versterking van het regionaal openbaar vervoer. Openbaar vervoer voorziet in een mobiliteitsbehoefte, en heeft minder nadelige effecten dan autogebruik (zoals luchtverontreiniging, energieverbruiken ruimtebeslag). (Regionaal) openbaar vervoer en ruimtelijke ontwikkeling kunnen elkaar wederzijds versterken als daar bij de aanleg en inrichting tijdig rekening mee wordt gehouden.

Routeontwerp

De provincie vindt het van groot belang dat bij de trajectkeuze en vormgeving van wegen een goede relatie gelegd wordt met de omliggende stedelijke gebieden en het landschap. Het doel is dat elke nieuwe ingreep bijdraagt aan het behoud of de versterking van de kenmerken van het gebied.

Bij routeontwerp gaat het niet alleen om een zorgvuldige inpassing van infrastructuur in het landschap, maar ook om het herkenbaar en beleefbaar maken van het landschap en het accentueren van kwaliteiten. Daarbij is aandacht nodig voor:

- 1 de wijze waarop de weg bijdraagt aan de herkenbaarheid van de landschaps- en ontginningsstructuur;
- 2 de beleving van openheid versus beslotenheid zoals panorama's, zichtrelaties, bijzondere landschappen en/of dorps- en stadgezichten;
- 3 de vormgeving van weg en directe omgeving (berm, bermsloot, kruisingen, afslagen, rotondes e.d.) in aansluiting op de gebiedskenmerken.

De provincie betreft deze opgaven bij het benoemen van de provinciale gebiedsontwikkelingen (deel A hoofdstuk 4.2.3).

4.2 (Hoofd)wegennet

4.2.1 Perspectief (hoofd)wegennet

Beschrijving

Kenmerkend voor de provincie Noord-Brabant is de aanwezigheid van een samenhangend wegennet met lokale en regionale verbindingen naast (inter)nationale wegen die de Brabantse steden onderling verbinden en ook Brabant verbinden met omliggende gebieden zoals de Randstad, het Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit. Belangrijke oost-west verbindingen zijn de A59 in het noorden van de provincie, en de A58-A67 langs de zuidrand van enkele grote Brabantse steden. Belangrijke noord-zuid assen zijn de A2 en de N279 in het oosten en de A16 en de A27 in het westelijke deel van de provincie.

Beleid

De provincie streeft naar een verbetering van de internationale bereikbaarheid van BrabantStad met omliggende stedelijke netwerken over de weg. Ook de regionale bereikbaarheid over de weg tussen en in de steden moet verbeteren. Om dit te bereiken zet de provincie in op aanpak van het hoofdwegennet: op verbetering, cq. verbreding van de A2, A67, A27, A58, A59, N65 en N69 en op het doortrekken van de A4. Ook het onderliggend wegennet pakt de provincie aan. Het gaat om de noordoost corridor inclusief N279 (voltooiing 'ruit' om Eindhoven-Helmond) en de N261. In het kader van het PVVP en de Netwerkanalyse BrabantStad werkt de provincie dit, in samenwerking met de BrabantStad-partners, uit. Doel is acceptabele voorspelbare reistijden van 'deur tot deur' op de relaties tussen de belangrijkste woongebieden en de economische kerngebieden van BrabantStad.

4.2.2 Uitvoering (hoofd)wegennet

Ontwikkelen

- *Gebiedsontwikkelingen Brainport-Oost, Grens corridor/ N69, Oostelijke Langstraat en A58*
- *De provincie stelt in een partiële herziening van de structuurvisie na overleg met de regio het voorkursalternatief vast voor de Noordoostcorridor (opwaarderen N279 tussen Veghel en A67 en de aanleg van een oost-westverbinding tussen A58/ A50 en N279, ook wel voltooiing van de 'ruit' om Eindhoven-Helmond) en de Grens corridor (N69).*
- *Voor het onderliggende regionale wegennet ligt de prioriteit verder bij de N261. De provincie bouwt deze om tot ongelijkvloerse autoweg.*
- *De provincie is verantwoordelijk voor de reconstructie N279 's-Hertogenbosch – Veghel' en stelt daarvoor het inpassingsplan op.*

Juridische instrumenten

- *De provincie stelt regels in de Verordening ruimte met betrekking tot de aanleg van nieuwe infrastructuur.*

Subsidies

N.v.t.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- In overleg met de regio wordt bezien of de provincie bevoegd gezag wordt voor de planologische inpassing van de Noordboortcorridor.
- De provincie werkt op basis van de MIRT-verkenning Zuidoostvleugel Brabantstad, samen met regionale partners, aan een integrale oplossing voor de leefbaarheids- en bereikbaarheidsproblemen als gevolg van de N69 in de Grensregio in het zuidelijke deel van de Zuidoostvleugel Brabantstad. De planologische inpassing van de grensridor N69 zal plaatsvinden via een herziening van de Structuurvisie. Daarvoor is de Plan-MER procedure reeds gestart. In overleg met de regio wordt bezien of de provincie bevoegd gezag wordt voor de planologische inpassing van de grensridor N69.
- De resultaten uit de MIRT-Verkenning Antwerpen-Rotterdam worden opgenomen in de landselijke MIRT Gebiedsagenda Brabant en betrokken bij de Regionale Agenda's.
- Bij uitbreidingen en nieuwe aanleg van het Rijkswegennet geeft de provincie aan het rijk aandachtspunten mee voor het routeontwerp, gebaseerd op de gebiedsaspecten. Er worden afspraken gemaakt over de versterking van de beleving van het landschap in de snelwegomgeving.
- De provincie vraagt aandacht voor externe veiligheidsaspecten bij ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving van het basisset weg in ontwikkeling en langs provinciale wegen waarover vervoer gevaarlijke stoffen plaatsvindt (zoals de ontsluiting van (middel)zware bedrijventerreinen).

Communicatieve instrumenten

- De provincie stelt gebiedsprofielen op die gemeenten als beleidsondersteunend instrument kunnen betrekken in hun afweging om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen infrastructuur en bereikbaarheid beter te betrekken. Met de gebiedsprofielen worden bevestigde afwegingen en keuzes gemaakt, onder andere bij het opstellen of actualiseren van infrastructuurnetwerken (voor auto, fiets, openbaar vervoer en goederen) op regionale schaal.

4.3 Spoorwegennet

4.3.1 Perspectief spoorwegennet

Beschrijving

Het Brabantse spoorwegennetwerk bestaat uit een netwerk dat de grote steden van Brabant met elkaar verbindt en dat Brabant met de omliggende stedelijke gebieden verbindt. Daarbij zijn met name de verbindingen met de Randstad, Nijmegen-Arnhem, Antwerpen, Middelburg/Vlissingen en Venlo-Maastricht van belang. Alle Brabantse spoorlijnen hebben zowel een functie voor goederen als personenvervoer. Een uitzondering hierop is de Maasroute (de route langs Cuijk-Boxmeer) en de HSL Brussel/Antwerpen-Amsterdam. Deze lijnen hebben alleen een functie voor personenvervoer.

Beleid

a. Spoorwegen (verbindingen)

De provincie wil de bereikbaarheid per spoor verbeteren. Dit betekent dat de provincie inzet op meer stoptreinen en intercity's van Eindhoven naar de Randstad, zowel via 's-Hertogenbosch als via Tilburg en Breda. Ook op de lijn 's-Hertogenbosch-Nijmegen streeft de provincie naar meer stoptreinen. Deze ambities werkt de provincie uit in het Programma Hoogfrequent Spoor. Een betere bereikbaarheid per spoor is van belang om

de economie van BrabantStad en Brainport Zuidoost-Brabant concurrerend te houden ten opzichte van andere kennisintensieve economische regio's. Het draagt ook bij aan het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving.

b. (inter)nationaal spoor

De provincie wil de internationale bereikbaarheid van BrabantStad en Brainport Zuidoost-Brabant van en naar omliggende stedelijke netwerken verbeteren via meerdere modaliteiten, waaronder het spoor. Het gaat concreet om het realiseren van een goede aansluiting via HSL-shuttles op het HSL-netwerk (Rotterdam en Antwerpen), en via intercity-verbindingen naar Duitsland (Düsseldorf en Aken). De knooppunten met een (inter)nationaal belang worden aangesloten op het internationale spoornetwerk. Synergie wordt verkregen door de ontwikkeling van het OV-netwerk Brabantstad te koppelen aan de (te ontwikkelen) hoogstedelijke zones en stedelijke knooppunten (deel B hoofdstuk 3) op BrabantStad-niveau.

c. Goederenruit Zuid-Nederland

De provincie vindt de ontwikkeling van de Goederenruit Zuid-Nederland van groot belang voor het woon- en leefklimaat (externe veiligheid) van de Brabantse steden enerzijds en het faciliteren van de groei van het goederenverkeer over het spoor anderzijds. De te ontwikkelen ruit bestaat uit de Betuweroute die verbonden wordt met de te herontwikkelen 'IJzeren Rijn' door België en Limburg. In het westen zal die verbinding bestaan uit een nieuwe goederenspoorverbinding tussen Rotterdam en Antwerpen (RoBel), gebundeld met de A17. In het oosten zal de ruit voltooid moeten worden met een nog nader te bepalen nieuwe, dan wel bestaande spoorverbinding (Zuidtak Betuweroute). Door realisering van de Goederenruit komt meer ruimte vrij op de Brabantroute voor personenvervoer en regionaal goederenvervoer.

d. OV-netwerk BrabantStad (HOV-assen en OV-knooppunten zoals centrale stations en stadsrandstations).

Samen met de BrabantStad-partners realiseert de provincie het OV-netwerk BrabantStad. Dit OV-netwerk is een noodzakelijk onderdeel van de duurzame bereikbaarheid van vitale economische centra. Het programma OV-netwerk BrabantStad kent drie zwaartepunten: spoor, knooppunten en Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) zoals snelle busverbindingen. Om een goede doorstroming te garanderen wordt HOV vaak uitgevoerd op vrije infrastructuur voor de bus op die verbindingen waar congestie (in de toekomst) optreedt.

4.3.2 Uitvoering spoorwegen en net

Ontwikkelen

N.v.t.

Juridische instrumenten

N.v.t.

Subsidies

N.v.t.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- De provincie brengt de Brabantse belangen in bij het Rijk met betrekking tot het HSL-netwerk. Twee projecten zijn van belang:
 - HSL-shuttle: de provincie ondersteunt het ministerie van V&W bij de realisatie
 - ROCK-project (Regions of connected knowledge): de provincie participeert in dit traject.
- In samenwerking met BrabantStadpartners, NS en ProRail werkt de provincie aan de (verdere) ontwikkeling van het spoorwegennet in Brabant. Hierbij streeft de provincie in BrabantStad-verband naar de realisatie van een aantal stadsrandstations.
- De provincie wil met betrokken gemeenten komen tot een realisatieprogramma om de gezamenlijke ambitie voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer te realiseren.
- De provincie zet zich samen met partners in voor de realisering van de Goederenruit Zuid-Nederland, met als belangrijk onderdeel daarvan de aanleg van de RoBel-lijn.
- De provincie vraagt aandacht voor externe veiligheidsaspecten bij ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving van het basisnet spoor (in ontwikkeling).
- De provincie neemt het initiatief om gezamenlijk met de betrokken partijen de mogelijkheden voor toekomstige realisering van de spoorverbinding Breda-Utrecht veilig te stellen. Hiervoor wordt een onderzoek uitgevoerd.

Communicatieve instrumenten

N.v.t.

4.4 Vaarwegennet

4.4.1 Perspectief vaarwegennet

Beschrijving

Het vaarwegennet van Brabant bestaat uit de waterwegen de Maas, de Zuid-Willemsvaart, het Wilhelminakanaal, het Beatrixkanaal en het Mark/Markvlietkanaal. Een deel van deze vaarwegen heeft vaarwegklasse vier. Deze kanalen hebben een belangrijke functie voor het vervoer van goederen over het water. De Brabantse kanalen sluiten aan op de zogenaamde Internationale ruit van vaarwegen, die gevormd wordt door het Schelde-Rijnkanaal, de Maas, de Waal, het Maas-Waalkanaal en het Albertkanaal in België. Ze verbinden Brabant met omliggende regio's zoals de mainport Rotterdam, havens in Limburg, België en in het Ruhrgebied (m.n. Duisburg).

Beleid

De provincie wil het goederenvervoer over water stimuleren. Dit betekent dat de provincie inzet op verruiming van de vaarwegcapaciteit van delen van de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal naar vaarwegklasse vier. Meer goederenvervoer over water leidt tot een ontlasting van de wegen, zodat de bereikbaarheid van Brabant(Stad) voor goederen- en personenvervoer verbetert. De provincie ziet kanalen ook als belangrijke structuurdragers. In het stedelijk gebied zijn kanaalzones interessante (her)ontwikkellocaties voor wonen, werken of recreëren aan het water. Daarom maken de meeste kanaalzones in het stedelijk gebied deel uit van hoogstedelijke zones. Kanalen verbinden daarnaast de stad met het omliggende buitengebied. De provincie wil daarom het recreatieve verkeer op en langs deze kanalen

stimuleren. Daarbij dient voorkomen te worden dat knelpunten met het beroepsgoederenvervoer ontstaan.

4.4.2 Uitvoering vaarwegennet

Ontwikkelen

- *De provincie participeert samen met andere overheden in projecten gericht op verruiming van de vaarwegcapaciteit, zoals de omleiding van de Zuid-Willemsvaart, nieuwe sluisen in Zuid-Willemsvaart en opwaardering van delen van het Wilhelminakanaal en Zuid-Willemsvaart. Hieronder valt ook de verbetering van de infrastructuur van binnenhavens (quick wins) en de stimulering/vergroting van het oppervlak 'natte' bedrijventerreinen (zie ook hoofdstuk 7).*

Juridische instrumenten

N.v.t.

Subsidies

- *De provincie draagt financieel bij aan projecten van gemeenten gericht op verbetering van binnenhaveninfrastructuur (quick wins), vaak in relatie tot 'natte' bedrijventerreinen.*
- *De provincie ondersteunt financieel via het Investeringsbudget Landelijk Gebied het oplossen van knelpunten in het basisoevernet en recreatie*

Overleg en bestuurlijke afspraken

- *De provincie vraagt aandacht voor externe veiligheidsaspecten bij ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving van het basisnet vaarwegen in ontwikkeling.*
- *De provincie vraagt aandacht voor de kwaliteiten en mogelijkheden van de kanaalzones bij de ontwikkeling van hoogstedelijke zones.*

Communicatieve instrumenten

N.v.t.

4.5 Luchthavens

4.5.1 Perspectief luchthavens

Beschrijving

In Noord-Brabant liggen diverse burger- en militaire luchthavens: Seppe en Budel met een burgerluchtvaartfunctie en Volkel, Gilze-Rijen en Woensdrecht met een militaire functie.

De vliegbasis Eindhoven/Eindhoven Airport ligt aan de westkant van Eindhoven tussen Best en Veldhoven. Van oorsprong is het een civiel vliegveld dat na de oorlog als vliegbasis is overgegaan in handen van de Koninklijke Luchtmacht. Het vliegveld is een militaire basis met medegebruik voor burgerluchtvaart. Met 1,6 miljoen passagiers in 2008 is Eindhoven het grootste regionale vliegveld in Nederland.

Beleid

De provincie wil de bereikbaarheid van Eindhoven Airport verbeteren. De luchthaven draagt bij aan het vestigingsklimaat van Brainport Zuidoost-Brabant. De luchthaven heeft in de toekomst een belangrijke rol in het verbeteren van de internationale bereikbaarheid van BrabantStad met omliggende stedelijke netwerken. Het gaat erom BrabantStad en Brainport concurrerend te houden ten opzichte van andere economische regio's met een kennisintensief karakter. Eindhoven Airport kan tot 2020 extra vliegbewegingen uitvoeren, als een stevig pakket aan maatregelen voor hinderbeperkingen verduurzaming van de luchthaven wordt gerealiseerd.

Bij de burgerluchthavens van Budel en Seppe zijn momenteel geen ontwikkelingen voorzien die ruimtelijke consequenties hebben. Bij Woensdrecht is er sprake van ontwikkelingen in verband met Maintenance Valley (zie deel B hoofdstuk 3.3).

De provincie vindt een verbeterde bereikbaarheid van Eindhoven Airport over weg en per spoor (station Eindhoven-Acht) belangrijk.

4.5.2 Uitvoering luchthavens

Ontwikkelen

N.v.t.

Juridische instrumenten

- *De provincie stelt op grond van de Regeling Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML) voor regionale burgerluchthavens luchthavenbesluiten of -regelingen vast.*

Subsidies

N.v.t.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- *De provincie overlegt en maakt afspraken met partners over de functie en (inter)nationale bereikbaarheid van Eindhoven Airport in het infrastructuurnetwerk. De overlegtafel Alders is daarvoor het bestuurlijk Platform.*
- *De provincie verkent binnen de stedelijke regio's in overleg met betrokken gemeenten de mogelijkheden voor de realisering van heliophthavens.*

Communicatieve instrumenten

N.v.t.

4.6 Buisleidingennet

4.6.1 Perceptief buisleidingennet

Beschrijving

Het buisleidingennet bestaat uit een stelsel van buizen voor (ondergronds) transport van goederen zoals vloeibare gassen en oliën.

Beleid

De provincie wil mindervervoer van gevaarlijke stoffen over de weg en het spoor, en geeft de voorkeur aan vervoer per buis of over het water. Vanuit het oogpunt van veiligheid draagt dit bij aan een beperking van het vervoer van gevaarlijke stoffen door bestaand stedelijk gebied. De provincie wil ook een ruimtelijke scheiding tussen transportroutes voor gevaarlijke stoffen en kwetsbare functies.

4.6.2 Uitvoering buisleidingennet

Ontwikkelen

N.v.t.

Juridische instrumenten

N.v.t.

Subsidies

N.v.t.

Overleg en bestuurlijke afspraken

- *De provincie participeert in het opstellen van een Rijksstructuurvisie Buisleidingen.*
- *In het kader van de Brabantse Strategische Visie Goederenvervoer (BSVG) vindt een verkenning plaats naar de gebruiksmogelijkheden van het buisleidingennet. Hierbij wordt het gebruik van buisleidingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen vanuit externe veiligheid betrokken. De verkenning maakt gebruik van bestaande kennis en de inventarisatie van het Rijk voor bovengenoemde structuurvisie*

Communicatieve instrumenten

N.v.t.

Bijlagen

Bijlage 1. Begrippen- en afkortingenlijst

A-Z

Aardkundige waarden

delen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van het gebied. Voorbeelden hiervan zijn stuifzandgebieden, dekzandruggen, hoogveengebieden en stuwwallen.

Aardkundig waardevolle gebieden

gebieden, aangegeven op de aardkundig waardevolle gebiedenkaart van de provincie Noord-Brabant, waar de natuurlijke ontstaanswijze al dan niet mede teweeggebracht door menselijk handelen herkenbaar is, doordat aardkundige verschijnselen er nog een gave vorm hebben en/of in onderlinge samenhang voorkomen. De aardkunde heeft de - vaak trage en grootschalige - werking van de niet levende natuur als onderwerp en omvat de geologische, geomorfologische, bodemkundige en (geo)hydrologische verschijnselen en processen. Aardkundige verschijnselen maken samen met natuurlijke, cultuurhistorische en archeologische waarden deel uit van de natuurlijke basis en zijn medebepalend voor de landschappelijke waarden.

Agglomeratie

een ruimtelijk geheel van een centrale stad inclusief de eraan vastgegroeide suburbane kernen.

Agrarisch bedrijf

een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen of het houden van dieren.

Agrarisch bouwblok

een bestemmingsvlak (bouwblok) dat is bestemd voor agrarische doeleinden.

Agribusiness

bedrijven die goederen en diensten leveren aan land- en tuinbouwbedrijven of zorgen voor verwerking, afzet en transport van agrarische producten van de primaire land- en tuinbouwbedrijven, inclusief duurzame energieopwekking.

Agro&Co

ontwikkel- en participatiemaatschappij die samen met bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid de plattelandseconomie aanjaagt door innovaties in de agrofoodsector te stimuleren die bijdragen aan nieuw ondernemerschap en een duurzame en robuuste groene economie in Brabant.

Agro- en foodcluster Nieuw Prinsenland (AFC)

een ontwikkeling in de agro- en foodsector, gelegen in de Oud Prinslandsepolder/Willemspolder.

Akkerbouw

teelt van gewassen in de volle grond, met uitzondering van groenten en fruit.

Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

uitvoeringsbesluit van de Kroon (regering), behorende bij een wet. Het heeft een algemene strekking en een algemene werking.

Archeologisch landschap

in oorsprong samenhangend oud bewoningsareaal waar archeologische kampementen, nederzettingen, heiligdommen en grafvelden verborgen liggen onder het maaiveld.

Archeologische waarden

cultureel erfgoed, ook wel aangeduid als “ondergrondse cultuurhistorische waarden”, bestaande uit archeologische sporen en gebruiksvoorwerpen in de bodem die in samenhang nederzettingen, heiligdommen en grafvelden reflecteren.

Aviolanda

te ontwikkelen onderhoudscentrum voor de vliegtuigindustrie in Hoogerheide (gemeente Woensdrecht).

B5-steden

de vijf grote steden van Brabant, namelijk Breda, Eindhoven, Helmond, 's Hertogenbosch en Tilburg.

Bebouwingsconcentratie

een kernrandzone, bebouwingslint of bebouwingscluster.

Bebouwingslint

een lijnvormige verzameling van gebouwen langs een weg in het buitengebied, doorgaans dubbelzijdig aanwezig, met geringe afstanden tussen de bouwkavels, veelal met een historisch gegroeide menging van kleinschalige buitengebied- en niet-buitengebiedfuncties.

Bedrijven met een hinderprofiel

bedrijven als bedoeld in artikel 2.4 van het inrichtingen en vergunningenbesluit, wet milieubeheer, bedrijven die hinder kunnen veroorzaken aan hun omgeving in de vorm van bijvoorbeeld geluid-, stof-, geur-, verkeershinder of door hun omvang moeilijk te plaatsen zijn (bijvoorbeeld grote logistieke bedrijven). Deze bedrijven worden vaak aangeduid als "Nimby-bedrijven".

Bedrijven met een risico-profiel

bedrijven die risico's vormen voor hun omgeving ofwel bedrijven die van belang zijn voor externe veiligheid.

Bedrijven met specifieke vestigingseisen

bedrijven die specifieke eisen stellen aan hun omgeving of de inrichting van de kavel om hun activiteiten optimaal uit te kunnen voeren, zoals multimodale ontsluiting, voldoende milieuruimte of grote veiligheidscontouren.

Beëindigingsregeling Intensieve Veehouderijen (BIV)

provinciale subsidieregeling die beoogt de beëindiging van intensieve veehouderijen in extensiveringsgebied natuur (gelegen bij natuurgebieden) te stimuleren.

Beekstelsel

het geheel van de bron, bovenloop, midden-benedenloop van een beek tot aan de uitmonding in een groter watersysteem, inclusief het grondwater en oppervlaktewater dat de beek voedt vanaf de bron tot de uitmonding in het grotere watersysteem. De grens tussen het ene beekstelsel en het naastliggende wordt gevormd door een waterscheiding.

Beheersgebied

de door Gedeputeerde Staten begrensde gebieden in de ecologische hoofdstructuur gericht op agrarisch natuurbeheer. Op agrarische gronden wordt gewerkt aan het beheer van natuur- en landschapselementen en de kwaliteitsverbetering daarvan. Ook worden nieuwe natuur- en landschapselementen ingericht.

Bestemmingsplan

een gemeentelijk plan waarin de gemeenteraad de ruimtelijke ordening vastlegt voor (een deel van) het grondgebied van een gemeente. Het bestemmingsplan bevat een toelichting, voorschriften en een plankaart. Het is bindend voor de burgers.

Bezoekersintensieve voorziening

voorziening met veelal een groot ruimtebeslag, die frequent grote aantallen bezoekers trekt, met de daarbij behorende verkeersbewegingen.

Biodiversiteit

verscheidenheid aan gebiedseigen plant- en diersoorten en microorganismen.

Biomassavergisting

productie van biogas uit organisch afval.

Binnendijks

gebied landwaards van de waterkering waarvoor een wettelijke veiligheidsnorm is gedefinieerd.

Bodemenergie

verzamelbegrip voor warmte/koudeopslag en aardwarmte. Bij koude/warmteopslag wordt gebruik gemaakt van de bodem - tot ongeveer 80 meter diep - als opslagmedium voor koude en warmte. Bij winning van duurzame energie uit aardwarmte wordt gebruik gemaakt van warmte uit de ondergrond om huizen, kantoren of kassen te verwarmen. Deze wordt gewonnen uit het warme water dat ligt opgeslagen in watervoerende lagen in de ondergrond, op diepten waar de temperatuur hoog genoeg is om deze direct of indirect (met een warmtepomp) te benutten.

Bodemwijzer

interactieve webapplicatie die het mogelijk maakt om relevante bodemthema's op eenvoudige wijze te betrekken bij ruimtelijke plannen en processen.

Bouw blok

een in een bestemmingsplan vastgelegde ruimtelijke eenheid, waarbinnen de bebouwing en de bijbehorende voorzieningen ten behoeve van een bestemming dienen te worden geconcentreerd.

Bovenregionale voorziening

voorziening met een verzorgingsgebied met een reikwijdte van meer dan 35 km.

Brabantse Herstructurering smaatschappij voor Bedrijventerrein en (BHB)

BV, opgericht door de provincie Noord-Brabant en de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) om herstructureeringsplannen voor bedrijventerreinen tot uitvoering te brengen.

Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM)

NV, opgericht door de Provincie Noord-Brabant en het Ministerie van Economische Zaken met als doel de economische groei- en innovatiekracht van Brabant te versterken. De BOM ondersteunt bedrijven, participeert in ontwikkelingen en deelt kennis en ervaring met gemeenten en andere organisaties. Haar afdeling bedrijventerreinen houdt zich bezig met de herstructurering van bedrijventerreinen in Brabant.

BrabantStad

stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant. Zij behartigen gezamenlijk hun belangen regionaal en bij het Rijk, werken samen met andere Europese stedelijke netwerken en stellen eens per vier jaar een meerjarenprogramma op met investeringen in concrete projecten.

Brainport

de regio Zuidoost-Brabant van 21 gemeenten met toptechnologie in de kennisindustrie. Eindhoven is het centrum. De regio bevat de complete keten van fundamentele research tot ontwikkeling, productie en het vermarkten van innovatieve producten. Samen met Leuven en Aken vormt Brainport de kennisdriehoek 'ELAt', een Europees netwerk van organisaties, bedrijven en kennisinstellingen.

Buffer(zone)

gebied rondom de Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000 gebieden dat als doel heeft omgevings- en klimaatinvloeden op de natuur en het waterbeheer in de Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000 gebieden te beperken. De buffer(zone) is essentieel voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden in Brabant.

Buitendijks

gebied aan de zee- of rivierzijde van de waterkering waarvoor geen wettelijke veiligheidsnorm is gedefinieerd.

Buitengebied

het gebied dat buiten het bestaand stedelijk gebied ligt zoals begrepen in de Verordening ruimte.

Cultuurlandschap

een landschap waarop de mens zijn stempel heeft gedrukt door het in gebruik te nemen als agrarisch, industrieel, of stedelijk productie- en woongebied.

Cultuurhistorische landschappen

gebieden waar de vroegere ontginnings- en bewoningsgeschiedenis nog goed afleesbaar zijn en nu nog in hoge mate samenhang bestaat met het huidige landschap.

Cultuurhistorische waarden

cultureel erfgoed, structuren en landschappelijke elementen met betrekking tot bouwkundig erfgoed, historische groenwaarden, historisch-geografisch erfgoed en het archeologisch erfgoed waaraan de vroegere ontginnings- en bewoningsgeschiedenis van een gebied nog goed afleesbaar zijn.

Dagrecreatie

het verblijf voor recreatieve doeleinden buiten de eigen woning zonder dat daar ter plaatse een overnachting mee gepaard gaat.

Detailhandel

bedrijfsmatigte koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstallingen verkoop, het verkopen of leveren van goederen aan personen die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit.

Duurzame locatie intensieve veehouderij

een bestaand agrarisch bouwblok in verwevingsgebied met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, geur en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschappen dergelijke) verantwoord is om het te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij. In een landbouwontwikkelingsgebied zijn in beginsel alle locaties duurzaam.

Duurzame ontwikkeling

evenwichtige en toekomstbestendige groei van de drie kapitalen 'Economie', 'Ecologie' en het 'Sociaal-Culturele domein'. Daarbij wordt afwenteling in de tijd (naar andere

generaties) en ruimte (naar andere gebieden) voorkomen en wordt rekening gehouden met veranderingen in de wereld om ons heen, zoals klimaatverandering.'

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden en ecologische verbindingzones. Doel is een groot aantal soorten en ecosystemen te laten voortbestaan.

Ecologische verbindingzone (EVZ)

een verbinding tussen bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden van de Ecologische hoofdstructuur. Doel is geïsoleerde leefgemeenschappen van dieren en planten met elkaar te verbinden waardoor soorten beter kunnen voortbestaan doordat zij binnen de grotere leefgebieden hun genen kunnen uitwisselen.

Economisch duster

regionaal cluster van bedrijven, onderwijs- en/of onderzoeksinstituten binnen een toepassingsgebied of sector die elkaar zo versterken dat ze een bron vormen voor extra regionale economische groei. De versterking kan bijvoorbeeld ontstaan door ketensamenwerking of gezamenlijke innovatieprojecten.

Eurodelta

werktitel voor een samenwerking tussen Nederland, België en Duitsland om de economische positie van deze landen te versterken. Tot de Eurodelta worden voorlopig de Randstad en de "corridorprovincies" naar het oosten en het zuiden, Vlaanderen inclusief Brussel, Luik en de deelstaat Noordrijn-Westfalen gerekend. Hierbinnen liggen de stedelijke clusters Randstad/Deltametropool, Brabantstad, Vlaamse Ruit en Ruhrgebied.

Externe veiligheid

begrip dat de kans beschrijft dat personen komen te overlijden:

- 1 in de omgeving van een locatie waar gevaarlijke stoffen worden opgeslagen, toegepast, geproduceerd of getransporteerd ten gevolge van een ongeval met die gevaarlijke stoffen;
- 2 in de omgeving van een locatie waar vliegbewegingen plaatsvinden (bv luchthaven) ten gevolge van die vliegbewegingen.

Gebiedsgerichte Aanpak (GGA)

integrale aanpak van onderwerpen op verschillende beleidsterreinen (bijv. mobiliteit) op regionaal schaalniveau door provincies en gemeenten in samenwerking met andere partners.

Gebieds Meerjaren Programma (GMjP)

programma dat voor zeven jaar de ambities en beschikbare middelen weergeeft voor het platteland voor een afzonderlijk reconstructiegebied, voor de Brabantse Delta of voor de Wijde Biesbosch, zoals vastgelegd in de reconstructie- en gebiedsplannen.

Gebiedspaspoort

beschrijving van de landschapskemerken die bepalend zijn voor de kwaliteit van een gebied of een landschapstype en van de wijze waarop ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het behoud en versterking daarvan.

Gebiedsplan

een plan voor een gedeelte van West-Brabant, waarvan de inhoud vergelijkbaar is met die van een reconstructieplan. Gebiedsplannen hebben geen wettelijke status. Provinciale Staten hebben in het kader van de revitalisering van het landelijk gebied in 2005 een gebiedsplan vastgesteld voor de Brabantse Delta en voor de Wijde Biesbosch.

Gedeputeerde Staten (GS)

het dagelijks bestuur van een provincie. Het bestaat uit de Commissaris van de Koningin, de gedeputeerden en de (provincie-)secretaris.

Geledingszone

groen gebied tussen steden en (suburbane) kernen met als doel het contrast tussen stad en land te behouden en verdere ontwikkelen. Ze hebben soms een natuur-, water- en recreatiefunctie, maar kunnen ook bestaan uit een aantrekkelijk gebied waar landbouw een belangrijke drager is van het landschap.

Gemengd agrarisch gebied

gebied waarbinnen de agrarische functie in samenhang met andere functies in de omgeving wordt uitgeoefend, zoals kleinschalige stedelijke voorzieningen, recreatie en ondernemen in een groene omgeving. Binnen het gemengd agrarisch gebied kunnen ook sterke agrarische clusters liggen, zoals voor intensieve veehouderij, glastuinbouw, boomteelt en groenteteelt. De agrarische clusters voor intensieve veehouderij en glastuinbouw zijn opgenomen in de Verordening ruimte.

Geomorfologie

(wetenschap die) de vormen van het landschap en de processen die daarbij een rol spelen of hebben gespeeld (bestudeert).

GGA-regio

regio waarbinnen de Brabantse gemeenten volgens de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) samenwerken binnen het werkveld Mobiliteit en Infrastructuur. Noord-Brabant is opgedeeld in vijf GGA-regio's, exclusief het SRE-gebied.

Glastuinbouw

agrarische bedrijvigheid, waarin de productie geheel of in overwegende mate plaatsvindt in kassen.

Goederenknooppunt

locaties die minimaal via twee vervoerswijzen bereikbaar zijn (via weg, spoor, water en/of buisleiding), of die multimodaal kunnen worden ontsloten, en die geschikt zijn voor bedrijven gericht op de overslag van goederen.

Goederenruit

beoogd netwerk van goederenspoorlijnen buiten specifiek bestemd voor goederenvervoer langs en door Brabant tussen de economische stedelijke regio's Rotterdam, Vlaamse Ruit en Ruhrgebied. Het doel is doorgaand goederenvervoer en vervoer van gevaarlijke stoffen buiten de steden om te leiden. Het netwerk bestaat uit de Betuweroute, de RoBel-lijn (Rotterdam-België), de gemoderniseerde IJzeren Rijn (2009 nog onder besluitvorming) en een Zuidtak-Betuweroute, inclusief zuidoostelijke aansluiting Chemelot en oostelijke aftakking Venlo.

Groen om de stad

beleid, gericht op het realiseren van "groene gebieden" rond de verstedelijkingsgebieden. In deze gebieden wordt gestreefd naar een samenhangende combinatie van groene functies zoals natuur, water(-beheer), landbouw en recreatief medegebruik vanuit de stad.

Groenblauwe diensten

het op vrijwillige basis leveren van bovenwettelijke prestaties door agrariërs, gericht op realisatie van maatschappelijke wensen op het terrein van natuur, landschap, waterbeheer, cultuurhistorie en recreatief medegebruik, waarvoor de overheid een kostendekkende vergoeding verstrekt.

Groenblauwe mantel

gemengd agrarisch gebied, grenzend aan het kerngebied natuur en water, met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water (-beheer) en landschap draagt bij aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. Ook een aantal gebieden door en nabij de stedelijke omgeving zijn onderdeel van de groenblauwe mantel.

Groenblauwe structuur

de samenhangende gebieden, voornamelijk bestaande uit bos- en natuurgebieden, beken en andere waterlopen, waar natuur- en waterfuncties behouden en ontwikkeld worden. Ook sommige (agrarische) gebieden die van belang zijn voor de natuur- en waterfuncties kunnen hier deel van uitmaken.

Grondgebonden agrarische bedrijfsvoering

agrarische bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt

Grootschalige voorziening

voorziening met veelal een groot ruimtebeslag, die frequent grote aantallen bezoekers trekt met de daarbij behorende verkeersbewegingen. De exacte normen van grootschaligheid zijn verschillend per type voorziening en branche en bovendien tijdgebonden.

Habitatrichtlijn (92/43/EEG)

Europese richtlijn die ten doel heeft de biodiversiteit in de Europese Unie te waarborgen. Hij bevat lijsten van plant- en diersoorten en natuurlijke leefgemeenschappen die extra bescherming verdienen (exclusief vogels, omdat daarvoor al eerder de Vogelrichtlijn is ingesteld).

Herbestemmen

het (deels) opnieuw bestemmen van (leegstaande) bebouwing of gebieden voor andere functies of ander gebruik dan de huidige functie of het huidige gebruik.

Hergebruik

het opnieuw in gebruik nemen van bestaande (leegstaande) bebouwing of gebieden.

Herstructurering

de activiteiten waarbij men de structuur van een gebied zodanig herontwikkelt en herinricht, dat het gebied weer geschikt is voor toekomstig gebruik.

Hogesnelheidslijn (HSL)

innovatief, hoogwaardig openbaar vervoersysteem van treinen met een topsnelheid van 300 kilometer per uur. Voorbeeld is de lijn van Amsterdam via Rotterdam, Antwerpen en Brussel naar Parijs.

Hoofdwegennet

zoveel mogelijk gesloten netwerk van auto(snel)wegen.

Hoogstedelijke zone

zone, gelegen binnen het stedelijk gebied van de gemeenten binnen Brabantstad, langs infrastructuurassen (weg, spoor en/of water).

Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)

openbaar vervoer dat plaatsen in Brabant verbindt met het landelijke spoornet door middel van comfortabele, herkenbare bussen die rijden via een snelle route met goed toegeruste haltes volgens een betrouwbare, hoogfrequente dienstregeling. Het concept draagt bij aan de duurzame bereikbaarheid van Brabant.

HOV-as

openbaar-vervoerlijn die belangrijke knooppunten verbindt, gebruik maakt van hoogwaardige voertuigen, infrastructuur en voorzieningen en een gemiddelde snelheid heeft van ten minste 30 km per uur in stedelijk gebieden daarbuiten hoger. De hoge gemiddelde snelheid is mogelijk door een volledig vrije baan, prioriteit bij kruisingen met overig verkeer, grote halteafstanden en een korte haltetijd. Voorbeelden zijn een sneltram/light-rail en geleidebus zoals de Phileas.

Inbreiding

het bouwen binnen bestaand stedelijk gebied.

Infrastructuur

de samenhangende netwerken van wegen, spoorlijnen, vaarwegen, luchthavens en buisleidingen.

Instructieregel

regels in de provinciale ruimtelijke verordening die grenzen stellen aan de besluitvormingsmogelijkheden van gemeenten bij bestemmingsplannen.

Inpassingsplan

bestemmingsplan waarmee de provincie of het Rijk de bestemming van een bepaald gebied juridisch vastlegt. De provincie (of het Rijk) kan alleen een inpassingsplan vaststellen als er sprake is van een provinciaal (of rijks-) belang.

Integraal Strategisch Milieubeleid 2006-2010

milieubeleidsplan van Noord-Brabant.

Integrale zonering

zonering van de intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de reconstructieplannen (2005, 2007).

Intensieve veehouderij

een agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate in gebouwen plaatsvindt en gericht is op het houden van dieren, zoals rundveemesterij (exclusief vetweideij), varkens-, vleeskalver-, pluimvee-, pelsdier-, geiten- of schapenhouderij of een combinatie van deze bedrijfstvormen, alsmede naar de aard daarmee gelijkt stellen bedrijfstvormen

Interimstructuurvisie 2008

plan van de provincie waarin de provinciale ruimtelijke belangen, doelen en instrumenten die de provincie inzet, zijn weergegeven.

(Inter)nationale as

infrastructuurverbinding die met name van belang is voor externe uitsluiting van Brabant (Stad) en tevens een functie vervult voor de B5-steden en de daarbinnen gelegen hoogstedelijke zones en stedelijke knooppunten. Het gaat om de A16, A2, A58 (ten oosten van Breda) en A67.

Interprovinciaal overleg (IPO)

samenwerkingsverband van de twaalf Nederlandse provincies.

Investeringsbudget en Landelijk Gebied (ILG)

budget van het Ministerie van LNV ten behoeve van de ontwikkeling van een Vitaal Platteland door gebiedsgerichte en integrale aanpak van natuur, landbouw, milieukwaliteit, recreatieve ontwikkelingen, landschap en waterhuishouding.

Investeringsbudget en Stedelijke Vernieuwing (ISV)

brede doeluitkering uit het grote stedenbeleid (GSB). Doel is door een integrale aanpak de achterstanden in sommige buurten en wijken in de steden mee te helpen oplossen, de leefbaarheid te verbeteren en de aantrekkelijkheid van de steden te vergroten.

Joint Venture Aviolanda

samenwerkingsverband-in-oprichting tussen Stork Fokker, gemeente Woensdrecht en provincie Noord-Brabant ten behoeve van de ontwikkeling van Aviolanda.

Kaderrichtlijn Water (KRW) (2000/60/EG)

door de EU in 2000 vastgestelde richtlijn ter bescherming van alle wateren en het bevorderen van het duurzaam gebruik van water en grondwater.

Kas

een agrarisch bedrijfsgebouw waarvan de wanden en het dak voornamelijk bestaan uit glas of een ander lichtdoorlatend materiaal en dat dient voor de productie van gewassen onder geconditioneerde klimaatomstandigheden. Schuurkassen en permanente tunnel- of boogkassen (>1,5 meter) worden beschouwd als een kas.

Kerngebied groenblauw

natuurgebieden in de ecologische hoofdstructuur inclusief de (robuuste) ecologische verbinding zones en belangrijke waterstructuren in Brabant met de hoofd functie behoud en ontwikkeling van het natuur- en watersysteem.

Kernrandzone

een overgangszone tussen de bebouwde kom en het buitengebied met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar en met een ondergeschikte en/of afnemende agrarische functie.

Knooppunt

plekken die goed bereikbaar zijn en ontsloten zijn door meerdere vervoerswijzen (multimodaal), via de weg, spoor en/of water buisleiding of lucht (zie goederenknoop en stedelijk knooppunt).

Landbouw ontwikkelingsgebied (LOG)

een ruimtelijk begrensde gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat landbouw, dat geheel of gedeeltelijk voorziet, of in het kader van de reconstructie zal voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij.

Landelijk gebied

het landelijke gebied buiten de groenblauwe structuur en de stedelijke structuur waar ruimte is voor een breed georiënteerde plattelandseconomie en ruimte voor schaalvergroting en intensivering van de land- en tuinbouw.

Landschap

de aardoppervlakte zoals wij haar kunnen waarnemen, en die bepaald is door de invloed van de niet-levende en de levende natuur en het menselijk handelen.

Landschapsinvestering

een rood-met-groen regel van de provincie waarbij ontwikkelingen door middel van een landschapsinvestering bijdragen aan de versterking van het landschap.

Leisure

grootschalige bezoekersintensieve voorziening met een bovenlokaal verzorgingsgebied op het gebied van entertainment, sport, recreatie, e.d.

Logistiek

het geheel van handelingen dat nodig is om een organisatie (vaak een bedrijf) zo goed mogelijk uit te rusten en te bevoorraden. Onderdeel daarvan is de planning, besturing en uitvoering van goederenstromen.

Maintenance Valley

project uit de rijksnota Pieken in de Delta dat zich richt op het creëren van randvoorwaarden voor een duurzame versterking en innovatie van de onderhoudsindustrie in Zuid-West Nederland en dat binnen Noord-Brabant bestaat uit twee deelprojecten:

- Duurzame gebiedsontwikkeling Aviolanda Woensdrecht;
- World Class Maintenance, gericht op bedrijfsontwikkeling in Zuid(west) Nederland en versterking van de onderwijssector (Aviation Academy).

Milieu Effect Rapport (m.e.r.)

rapport dat de gevolgen voor het milieu beschrijft van een voorgenomen m.e.r.-plichtige activiteit. De wet Milieubeheerregelt voor welke activiteiten een MER verplicht is.

Milieueffectrapportage (MER)

procedure om te komen tot een Milieu Effect Rapport.

MIRT-gebiedsagenda

rapport waarin de visie, ambities, ruimtelijke opgaven en potentiële projecten van rijk en/of regio op het gebied van verstedelijking, mobiliteit, duurzaamheid, water, natuur en landschap in samenhang met elkaar worden gezien en waarin de ruimtelijke investeringen van rijk en regio goed op elkaar worden afgestemd.

Mobiliteit

alle verplaatsingen van zowel mensen als goederen die het mogelijk maken om economische en maatschappelijke activiteiten te verrichten.

Modal shift

het veranderen van vervoerswijze van een deel van het (goederen)vervoer over de weg naar andere vormen van vervoer, met name via spoor, water en buisleidingen

Moderne landschap

de karakteristieke ontwikkeling van stad en land in de tweede helft van de vorige eeuw, die steeds losser staat van de natuurlijke basis en het aanwezige cultuurlandschap. Voorbeelden zijn infrastructuur, glastuinbouwlocaties, vinexlocaties, regionale bedrijventerreinen etc..

Monitoring

instrument dat inzicht geeft of (ruimtelijke) ontwikkelingen sporen met de doelen van het (provinciale ruimtelijke) beleid. Het dient om het beleid te (kunnen) evalueren en periodiek te herzien.

Multimodaal

via meerdere vervoerswijzen, zoals auto, trein/bus, fiets of schip, bereikbaar of ontsloten (locaties of knooppunten).

Nationaal Landschap

gebied met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten.

Natte natuur

waterafhankelijk deel van de ecologische hoofdstructuur, bestaande uit natuurgebieden (met droge en natte delen) die in hun geheel sterk afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden of kwel. Deze gebieden worden sterk beïnvloed door de inrichtingen het beheer van de omgeving. Voorheen ook wel natte natuurparels genoemd.

Natte natuurparel

de natte natuur

Natura 2000-gebied

gebied dat is aangewezen onder de Vogelrichtlijn en aangemeld of aangewezen onder de Habitatrichtlijn en waarbinnen soorten en/of habitattypen voorkomen die vanuit Europees oogpunt bescherming nodig hebben. De Natura 2000-gebieden vormen een Europees netwerk. In Brabant liggen 21 van de 162 Natura 2000-gebieden in Nederland.

Natuurlijke basis

de abiotische ondergrond. Deze bestaat uit het bodem – en watersysteem inclusief de reliëfvormen (geomorfologie).

Niet-grondgebond en agrarische bedrijfsvoering

agrarische bedrijfsvoering die geheel of in overwegend mate in gebouwen plaatsvindt.

Nieuw landgoed

Een functionele eenheid, bestaande uit bos of natuur al dan niet met agrarische gronden met een productiedoelstelling. Vormen van bos- en landbouw kunnen deel uitmaken van de bedrijfsvoering. Het geheel omvat minimaal tien hectaren grond en is overwegend openbaar toegankelijk. Op het landgoed staan één of meer wooncomplexen met een tuin van allure en uitstraling. Als ruimtelijk kenmerk geldt dat er een raamwerk van wegen, waterlopen, lanen en singels is waarbinnen de verschillende ruimtegebruiksvormen zijn gerangschikt. Het geheel is een ecologische, economische en esthetische eenheid waarvan de invulling is geïnspireerd door het omringende landschap, de cultuurhistorie en de bodemgesteldheid.

Nieuw vestiging

de projectie van een bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok respectievelijk de projectie van een bestemmingsvlak voor een functie die volgens het ter plaatse vigerende bestemmingsplan niet is toegestaan.

Ontginningslandschap

het rijke palet aan agrarische cultuurlandschappen, ontstaan vanaf de vroegste ontginning op basis van de variatie aan natuurlijke omstandigheden in Brabant, inclusief de weerslag van de militaire, industriële en kerkelijke geschiedenis van Brabant.

Peelrandbreuk

geologische breuklijn die zijn naam dankt aan de Peel. Hij volgt grofweg de lijn Roermond - Meijel - Liessel - Deurne - Bakel - Gemert - Uden - Heesch en scheidt de relatief omhoog bewegende Peelhorst van de relatief omlaag bewegende Roerdalslenk. De Peelrandbreuk is met name bij Uden, bij Liessel en Neerkant en bij Meijel nog aan de oppervlakte zichtbaar.

Plan-m.e.r.

verplichte milieueffectbeoordeling bij wettelijk verplicht vast te stellen plannen. De wet Milieubeheer bepaald wanneer er een plicht bestaat een plan-m.e.r. op te stellen. Zie ook milieu effect rapportage (m.e.r.) en Milieu Effect Rapport (MER).

Planologische kernbeslissing (PKB)

tot de inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening een plan van de Nederlandse Rijksoverheid voor de inrichting van een deel van Nederland.

Primair agrarisch gebied

gebied waar ruimte is en blijft voor een sterke agrarische productiestructuur. In deze gebieden worden (stedelijke) functies die beperkingen geven voor de gewenste agrarische ontwikkeling geweerd.

Primaire waterkeringen

dijken, duinen en technische kunstwerken die bescherming bieden tegen de zee, grote rivieren en grote meren (het buitenwater). In de Wet op de waterkering (1996) zijn de normen vastgelegd waaraan primaire waterkeringen moeten voldoen.

Programma Landelijk Gebied (PLG)

programma waarmee de provincie Noord-Brabant de herinrichting van het platteland monitort en regisseert. De uitvoering van het programma ligt bij overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren

Provinciale landschappen

gebieden waar de provincie via een gebiedsgerichte aanpak - samen met de streek- de versterking van de kenmerkende landschapswaarden en de eigen identiteit wil stimuleren. In Noord-Brabant zijn drie provinciale landschappen benoemd: het Groene Woud (tevens Nationaal Landschap), de Brabantse Wal en de Maashorst.

Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied (PMjP)

programma dat voor zeven jaar de ambities en beschikbare middelen weergeeft voor het landelijk gebied van Noord-Brabant, zoals vastgelegd in de reconstructie- en gebiedsplannen.

Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan 2006 (PVVP)

beleidskader voor het verkeer en vervoer (infrastructuur en mobiliteit) in Brabant, waarin de bereikbaarheid voor de mobilist centraal staat binnen de randvoorwaarden van duurzaamheid, leefbaarheid en veiligheid.

Provinciaal waterplan (2009)

strategische basis voor het Brabantse waterbeleid en waterbeheer voor de korte en lange termijn. Het Provinciaal Waterplan heeft de status van ruimtelijke structuurvisie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening voor het aspect water.

Provinciale gebiedsontwikkelingen

gebieden waar sprake is van grote ruimtelijke dynamiek, botsende belangen en waar de ontwikkelingen een (inter)provinciale impact hebben en waar de provincie samen met betrokken partijen tot integrale oplossingen wil komen.

Provinciale Staten

algemeen bestuur van een provincie. De leden van Provinciale Staten worden iedere vier jaar rechtstreeks door de stemgerechtigde inwoners van de provincie gekozen.

Reconstructieplan

plan als bedoeld in artikel 11 van de Reconstructiewet concentratiegebieden. Een reconstructieplan bevat in ieder geval een beschrijving van maatregelen en voorzieningen:

- ter verbetering van de ruimtelijke structuur ten behoeve van de landbouw, mede om veterinaire risico's voortvloeiend uit een hoge veedichtheid te verminderen;
- ter verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap;
- ter verbetering van de kwaliteit van milieu en water.

Recreatieve poort

toegang tot een natuur- en bosgebied met ruime parkeermogelijkheden, een horecavoorziening en informatie over het gebied.

Regionaal waterbergingsgebied

gebied waar, in tijden van overvloedige neerslag, water dat niet afkomstig is uit de grote rivieren, tijdelijk vastgehouden kan worden.

Regionaal ruimtelijk overleg

overleg tussen gemeenten, waterschappen en provincie gericht op het opstellen van een regionale ontwikkelagenda en het maken van afspraken over de ruimtelijke ontwikkeling van een regio.

Regionaal wegennet/ regionale verbinding

een zoveel mogelijk gesloten netwerk van de provinciale wegen (in beheer en onderhoud van provincie) en een aantal stedelijke wegen in beheer en onderhoud van gemeenten.

Regionale as

infrastructuurverbinding die hoofdzakelijk een regionale functie vervult voor verstedelijking (wonen, werken en voorzieningen). Het betreft hier zowel rijkswegen als provinciale wegen.

Regionale waterkeringen

dijken en kades die bescherming bieden tegen binnenwateren. In Noord-Brabant liggen de regionale keringen langs regionale wateren, als compartimenteringsdijken achter primaire waterkeringen en langs boezemwateren en kanalen.

Revitalisering

proces met als doel verschillende problemen op het gebied van de veterinaire kwetsbaarheid, natuur, landschap, milieu en ruimtelijke kwaliteit integraal aan te pakken. Hierbij gaat het in Noord-Brabant om in totaal 9 gebieden (7 reconstructiegebieden en de 2 revitaliseringsgebieden Wijde Biesbosch en Brabantse Delta).

Revitaliseringsplannen

de reconstructie- en gebiedsplannen samen.

Revitaliseringscommissie

Reconstructiecommissie of Gebiedscommissie. Deze commissies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de reconstructie- en gebiedsplannen.

Rijksbufferzone

groene ruimte binnen stedelijke netwerken die door de rijksoverheid wordt aangewezen om het groene karakter duurzaam in stand te houden en de (dag)recreatieve functie te verbeteren.

Rijkswaterstaat

een uitvoerend agentschap van het ministerie van Verkeer & Waterstaat dat zich bezighoudt met de praktische uitvoering van de water- en wegeaanleg en het onderhoud daaraan.

Robuuste verbinding

robuuste aaneengesloten lijnvormige natuur die twee natuurkernen verbindt.

Ruimte voor de Rivier

Planologische Kernbeslissing die het Rijk in 2006 heeft vastgesteld om Nederland veilig, leefbaar én aantrekkelijk te houden.

Ruimte voor Ruimte

regeling waarin de Provincie met private partijen (investeerders) de sloop van stallen in het buitengebied financiert met de opbrengst van de verkoop van woningbouwlocaties. Voor de uitvoering van deze regeling is de ontwikkelingsmaatschappij ruimte-voor-ruimte opgericht.

Ruimte voor Ruimte-verbreed

regeling voor de financiering van de sanering van de intensieve veehouderij, uitgebreid met sanering van glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden en sloop van ongewenste bebouwing in het buitengebied. Zie ook Ruimte voor Ruimte.

SER-ladder

denkmodel ter bevordering van zorgvuldig ruimtegebruik waarbij in drie stappen de ruimtelijke mogelijkheden worden afgewogen: (1) de beschikbare ruimte optimaal gebruiken of door herstructurering beschikbaar maken; (2) door meervoudig ruimtegebruik de ruimteproductiviteit verhogen; (3) het ruimtegebruik uitbreiden.

Stedelijk concentratiegebied

gebied waar de bundeling van verstedelijking plaatsvindt.

Stedelijk gebied (overig)

steden, dorpen en kernen buiten het stedelijk concentratiegebied.

Stedelijk knooppunt

locaties die voor personenvervoer goed bereikbaar zijn voor zowel auto, fiets als hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) en daardoor potenties hebben voor (bezoekers) intensieve stedelijke ontwikkelingen.

Stedelijke Structuur

stedelijk concentratiegebied en het overig stedelijk gebied inclusief de bijbehorende zoekgebieden voor verstedelijking.

Streekplan 2002

Kadernota, vastgesteld door Provinciale Staten, met het ruimtelijke beleid van Provincie Noord-Brabant, geldig tot de inwerkingtreding van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant per 1 juli 2008.

Stuurgroep LB

samenwerkingsverband van de Provincie Noord-Brabant en de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO) met als doel gezamenlijk te werken aan een duurzame en vitale land- en tuinbouw die bijdraagt aan de kwaliteit van het platteland.

Tangent

Een wegverbinding in stedelijke gebied die is bedoeld om verkeer sneller efficiënter laten doorstromen en die tevens een belangrijke ontsluitingsfunctie heeft.

Teeltondersteunende voorzieningen

Voorziening in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven:

- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vrachtschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen onkruidbestrijding, effectief omgaan met water).

Voorbeelden van teeltondersteunende voorzieningen zijn aardbeelteeltafels, afdekfolies, anti-worteldoek, boomteelthekken, regenkappen, wandeltunnels, hagelnetten, insectengaas, plastic tunnels, ondersteunende kassen, schaduwhallen en vaatnetten.

Tuinbouw

het op commerciële basis op intensieve wijze telen van groenten, tuin- en kasvruchten, bloemen, planten, bomen, bollen of zaden.

Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM)

samenwerkingsverband tussen ZLTO en de Provincie Noord-Brabant gericht op een duurzame ontwikkeling en concentratie van de glastuinbouw in Noord-Brabant.

Uitbreiding

vergroting van een bestaand bouwblok of bestemmingsvlak.

Uitwerkingsplan

Uitwerking van het Streekplan 2002 voor afzonderlijke regio's van Brabant waarin de verstedelijking tot 2020 is afgewogen.

Vaarweg

een bevaarbare waterweg met een functie voor het beroepsgoederenvervoer of voor recreatievaart. Het zijn meestal rivieren en kanalen. In Brabant gaat het met name om de Maas, de Zuid-Willemsvaart, Wilhelminakanaal, Beatrixkanaal en Mark-Vlietkanaal.

Verblijfsrecreatie

het verblijf voor recreatieve doeleinden buiten de eerste woning, waarbij ten minste één nacht wordt doorgebracht, met uitzondering van overnachtingen bij familie en kennissen.

Verbrede landbouw

het ontplooiën van activiteiten op een agrarisch bouwblok, die ruimtelijk inpasbaar zijn en verbonden zijn aan de bestaande en te behouden agrarische bedrijfsvoering.

Verdroging

alle nadelige effecten op natuurwaarden als gevolg van een grond- en/of oppervlaktewaterstand die, door menselijke ingrijpen, structureel lager is dan gewenst, of als gevolg van de aanvoer van gebiedsvreemdwater om de lagere waterstanden te bestrijden.

Verkenning Antwerpen-Rotterdam (VAR)

verkenning die moet leiden tot een plan waar en hoeveel bedrijventerreinen, wegen, woonwijken en natuur er in 2040 nodig zijn in het gebied tussen Antwerpen en Rotterdam. Betrokken zijn de ministeries van VenW, VROM, LNV en EZ, de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland en de drie stadsregio's Rotterdam, Drechtsteden en West-Brabantse Vergadering. De verkenning is onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Aanleiding is het kabinetsbesluit in maart 2008 om geen bedrijventerrein in de Hoeksche Waard aan te leggen.

Verordening ruimte

regels, vastgesteld door Provinciale Staten, waarmee gemeenten rekening moeten houden bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen.

Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV):

provinciale subsidieregeling die beoogt de verplaatsing van intensieve veehouderijen in extensiveringsgebied natuur (gelegen bij natuurgebieden) naar Landbouwon ontwikkelingsgebieden te stimuleren.

Vlaamse Ruit

stedelijk kerngebied in Vlaanderen rond de grootstedelijke gebieden van Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven.

Vollegrondstuinbouw

teelt van tuinbouwgewassen in de openlucht. Voorbeelden zijn groenten, snijbloemen, boomteelt, fruitteelt of bloembollenteelt.

Voorziening

publieks- en/of consumentenverzorgende functie zoals detailhandel, horeca, leisurevoorzieningen, onderwijs-, sport- en sociaal-culturele voorzieningen, zorgvoorzieningen en specifieke recreatievoorzieningen, kantoren met een baliefunctie en dergelijke, gekoppeld aan stad of dorp.

Waterbeheer

de uitvoering van wettelijke taken betreffende de waterhuishouding - met name het beheer van de waterkwantiteit en de waterkwaliteit - in een bepaald gebied.

Waterberging

het tijdelijk bergen van water in daarvoor aangewezen gebieden, ter voorkoming van wateroverlast elders.

Waterkering

natuurlijke of kunstmatige verhoging in het landschap om het achterliggende gebied te beschermen tegen overstroming. Zie ook 'Primaire waterkeringen' en 'Regionale waterkeringen'.

Waterschapsbond

samenwerkingsverband van de vier Brabantse waterschappen (waterschap Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel en Rivierenland). Vóór de naam Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB).

Watersysteem

geografisch afgebakend, samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers en technische infrastructuur, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische kenmerken en processen.

Watertoets

wettelijk vastgelegde overlegverplichting met de waterbeheerder met als doel vroegtijdig te waarborgen dat alle waterhuishoudkundige aspecten een afweging krijgen bij ruimtelijke plannen en besluiten.

Wegennet

zoveel mogelijk gesloten netwerk dat bestaat uit het hoofdwegennet (auto(snel)wegen) en het regionaal verbindend net.

Wet ruimtelijke ordening

wetgeving voor de ruimtelijke ordening, die per 1 juli 2008 van kracht is.

Wet op de Ruimtelijke Ordening

wetgeving voor de ruimtelijke ordening, die per 1 juli 2008 is komen te vervallen.

Wijst

verschijnsel bij sommige geologische breuken, waaronder de Peelrandbreuk. Daarbij stagneert de grondwaterstroom vanaf de hoge horstgronden door een ondoorlatende leemlaag in de breuk. Het komt aan de breukrand aan de oppervlakte als sterk ijzerhoudende rode kwel. Als gevolg daarvan zijn de hooggelegen horstgronden veel vochtiger dan de laaggelegen slenkgronden. In Brabant liggen wijstgronden verspreid langs de Peelrandbreuk onder andere bij Uden.

Winterbed/ zomerbed

het zomerbed is de oppervlakte die bij gewoon hoogwater in de zomer door de rivier wordt ingenomen. Het winterbed is de oppervlakte tussen het zomerbed van een rivier en de buitenkruinlijn van de hoogwaterkerende dijk (bedijkte rivier), dan wel de hoge gronden die het water bij hoge waterstanden keren (onbedijkte rivier).

Zoekruimte primair agrarisch gebied

gebied waar ruimte is en blijft voor een dominante positie voor de landbouw. In deze gebieden worden (stedelijke) functies die beperkingen geven voor de gewenste agrarische ontwikkeling geweerd en kan (meer) ruimte worden geboden aan de ontwikkeling van duurzame energie, mestverwerking, opslag en verwerking van producten. De maat en schaal van de omgeving en de draagkracht van het gebied, inclusief aspecten van volksgezondheid, zijn sturend voor de groei van agrarische activiteiten.

Zuidoostvleugel (Brabant(Stad))

regio Eindhoven-Helmond.

A-Z

AFC

Agro- en Foodcluster

AMvB

Algemene Maatregel van Bestuur

BHB

Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen BV

BIV

Beëindigingsregding Intensieve Veehouderijen

BSVG

Brabantse Strategische Visie Goederenvervoer

EHS

Ecologische Hoofdstructuur

EU

Europese Unie

GGA

Gebiedsgerichte Aanpak

GS

Gedeputeerde Staten

HOV

Hoogwaardig Openbaar Vervoer

HOWABO

Hoogwaterbescherming Den Bosch

HSL

Hoge Snelheidslijn

IDOP

Integraal Dorps Ontwikkeling Plan

ILG

Investeringsbudget Landelijk Gebied

IPO

Interprovinciaal Overleg

ISV

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

IV

Intensieve Veehouderij

LB

Landbouw Innovatie Bureau

LOG

Landbouw Ontwikkelingsgebied

LPM

Logistiek Park Moerdijk

MER

Milieu Effect Rapport

m.e.r.

milieueffectrapportage

MIRT
Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

NS
Nederlandse Spoorwegen

OV
Openbaar Vervoer

PLG
Programma Landelijk Gebied

PMJP
Provinciaal Meerjaren Programma

POP
Plattelands Ontwikkelingsprogramma

PVVP
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan

PWP
Provinciaal Waterplan

RBM L
Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens

RO
Ruimtelijke Ordening

RoBel
Rotterdam-België

ROCK
Regions of connected knowledge

ROR
(Europese) Richtlijn Overstromingsrisico's

RW SR
Regionale Watersysteemanalyse

SER
Sociaal Economische Raad

SRE
Samenwerkingsverband Regio Eindhoven

SVRO
Structuurvisie ruimtelijke ordening

TOM
Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij

TOV
Teeltondersteunende voorziening

VBG
Vereniging Brabantse Gemeenten

VIV
Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderijen

V&W
Verkeer en Waterstaat

WILG

Wet Inrichting Landelijk Gebied

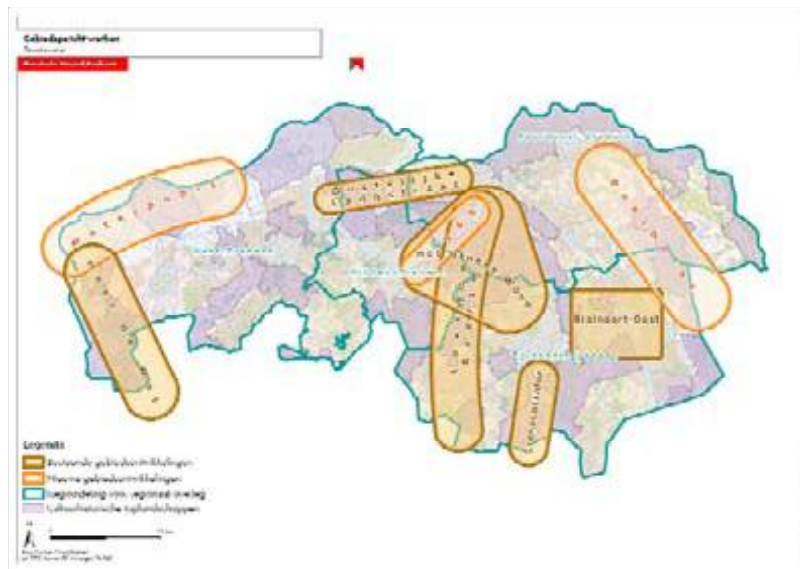
ZLTO

Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie

Bijlage 2. Gebiedsontwikkeling

Beschrijvingen gebiedsontwikkelingen

1. Brabantse Wal

De Brabantse Wal ligt in het zuiden van West-Brabant. Door de strategische ligging tussen de havens van Rotterdam en Antwerpen, en de infrastructurele verbindingen hiermee, is het gebied bijzonder interessant voor economische activiteiten. Bij Woensdrecht ligt de belangrijkste onderhoudsbasis voor de Luchtmacht (maintenance). Daardoor is er op de Brabantse Wal een cluster van bedrijvigheid en opleidingen ontstaan gericht op maintenance. De Brabantse Wal is bovendien aantrekkelijk om te wonen en te recreëren, onder andere vanwege de bijzondere geomorfologie en de relatie met het omliggende landschap. Hier grenst namelijk een beboste heuvelrug met steilrand aan het open zeeleigebied van West-Brabant en Zeeland. Een groot deel van de Brabantse Wal is Natura 2000-gebied. Het gebied kampt echter ook met verdroging, versnippering van de natuur door infrastructuur en verstedelijking en met een economische druk op het landschap. De Brabantse Wal heeft een grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van natuur, water en recreatie via het grenspark De Zoom-Kalmthout. De provincie heeft de Brabantse Wal benoemd als provinciaal landschap. De landschapskenmerken en karakteristieke flora en fauna geven de Brabantse Wal een eigen identiteit. Een identiteit waarin ook (cultuur-)historie en tradities een rol spelen en die de provincie - samen met de streek - wil versterken. De Brabantse Wal wordt zo op den duur (h)erkend als een bijzonder landschap waarin het prettig wonen, werken en recreëren is.

2. Oostelijke Langstraat

De Oostelijke Langstraat is een sterk verstedelijkt gebied van Waalwijk tot 's-Hertogenbosch. Tussen Waalwijk en 's-Hertogenbosch liggen de kernen Drunen, Elshout, Nieuwkuijk en Vlijmen. De A59 doorkruist het gebied van oost naar west. Deze weg loopt deels langs en door de kernen. De A59 kampt met doorstromingsproblemen en verkeersonveiligheid door een gebrekkige aansluiting op het onderliggend wegennet. Bovendien veroorzaakt de weg geluidsoverlast voor omwonenden. Ook is de ontsluiting van de kernen met het openbaar vervoer onvoldoende. De noord-zuidlopende groenblauwe corridors en ecologische verbindingen verbinden de omliggende groengebieden. Ze vormen een buffer voor natuur en recreatie tussen de verstedelijkte gebieden en hebben een belangrijke functie voor de hoogwaterbescherming voor het stedelijk gebied van 's-Hertogenbosch. De A59 belemmert het functioneren van de groenblauwe corridors en ecologische verbindingen en realisering van de juiste vorm van waterberging.

3. Het Groene Woud

Het Groene Woud bestaat uit het Nationaal Landschap Het Groene Woud en het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Het is omringd door de steden 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Tilburg. Het gebied vormt daarmee het groene hart van Brabantstad. De A2, A58 en N65 doorsnijden de flanken van het gebied. Het Nationale Landschap Het Groene Woud bestaat uit een waardevol kleinschalig cultuurlandschap met daarbinnen belangrijke natuurgebieden zoals de Kampina en Oisterwijkse Vennen, de Mortelen, de Scheeken en de Geelders. Het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen is een natuurgebied met stuifzanden, bossen, beek- en moeraslandschap omringd door een open landbouwgebied. Het ligt tussen Tilburg en Den Bosch en grenst direct aan het Nationaal Landschap.

Het Rijk en de provincie werken aan de opwaardering van de A2, A58 en N65. Er zijn plannen voor nieuwe woonmilieus aan de randen van Het Groene Woud, zoals in Tilburg-Noordoost, Best en Son. In het agrarische landschap rondom de natuurkern is een ontwikkeling in gang gezet naar een groene, duurzame en gemengde plattelandseconomie. De nieuwe economische dragers zijn erop gericht de natuur- en landschapswaarden en de recreatieve aantrekkelijkheid van dit gebied te verhogen. Deze ontwikkeling draagt bij aan de versterking van het vestigingsklimaat van Brabant.

4. Levende Beerze

De Beerze loopt vanaf de Belgische grens via Bergeijk naar 's-Hertogenbosch. Het beekdal van de Beerze verbindt de natuurgebieden op de omliggende dekzandruggen. De Beerze is in de Nota Ruimte aangemerkt als 'Robuuste Ecologische Verbinding'. Robuuste Ecologische Verbindingen versterken de EHS en maken deze bestendig tegen de effecten van klimaatveranderingen. De Beerze biedt hiervoor goede mogelijkheden omdat er geen sprake is van grootstedelijke of industriële beïnvloeding. Het Rijk draagt provincies op de Robuuste Ecologische Verbindingen te realiseren. De gemeenten, het waterschap en maatschappelijke organisaties werken hieraan mee op voorwaarde dat ook de (plattelandseconomie en leefbaarheid) een impuls krijgen: de Levende Beerze.

5. Brainport-Oost

Brainport-Oost is het gebied dat globaal ligt tussen Eindhoven, het gebied ten noorden van het Wilhelminakanaal, de zone ten oosten van de N279 en de A67. Brainport-Oost maakt deel van de Zuidoostvleugel BrabantStad ofwel de Brainportregio. Het gebied bevat clusters van bedrijven in de hoogwaardige (maak)industrie in de distributie-, auto- en agrofoodsector. Hiermee onderscheidt Brainport-Oost zich van Brainport Avenue rond de A2, en draagt het bij aan de economische betekenis van Brainport. heeft Brainport oost heeft een aantrekkelijk woon- en leefklimaat door de nabijheid van veel en ruim aanwezig groen ommeland, zoals het Rijk van Dommel en Aa, de Groene Peelvallei en het bekenlandschap.

Vele regionale ontwikkelingen in en rond Brainport-Oost beïnvloeden de ruimtelijke kwaliteit en het leefklimaat van het gebied. Ze vragen om afstemming van ambities, doelen en projecten. Om de bereikbaarheid van Brainport te verbeteren en de groenblauwe kwaliteiten van het Rijk van Dommel en Aa te versterken, werkt de provincie aan een nieuwe oost-west verbinding tussen de A58/A50 en de N279 en aan de verbreding van de N279 tussen Veghel en de A67 bij Asten. Dit versterkt rondom de N279 ook de kansen voor hoogwaardige (maak)industrie en logistieke clusters en voor nieuwe woonomgevingen. De nieuwe oost-west verbinding wordt nadrukkelijk geen ontwikkelas. Het Middengebied is beoogd als rijksbufferzone; betrokken partijen werken hier onder meer aan de versterking van de groenblauwe structuren. In de MIRT-verkenning Zuidoostvleugel BrabantStad hebben het Rijk, de provincie, SRE en BrabantStad een visie ontwikkeld en afspraken gemaakt hoe zij investeringen in infrastructuur, ruimte en transport ruimtelijk verknopen.

6. Grenscoorridor N69

De N69 verbindt Eindhoven met Hasselt. Het is een belangrijke, internationale verbinding voor de Zuidoostvleugel van BrabantStad en Brainport. De Zuidoostvleugel van BrabantStad is namelijk onderdeel van de ELAT-driehoek (Eindhoven, Leuven, Aachen Triangle). De ELAT-driehoek is een samenwerkingsverband van bedrijven, kennisinstellingen en overheid dat zich richt op verbetering van de kenniseconomie. De grenscoorridor N69 ligt in een gebied met hoge natuur- en landschapswaarden. De beken de Dommel, de Keersop en de Run zijn de groenblauwe aders waarin de natuurwaarden grotendeels verbonden zijn. Veel gebieden behoren tot de groenblauwe structuur (ecologische hoofdstructuur en ook Natura 2000). De gebieden hebben een vrij lage dynamiek met hoge recreatieve betekenis.

De N69 loopt dwars door de kernen Aalst/Waalre en Valkenswaard. Als gevolg daarvan kent de grensregio een groot leefbaarheids- en bereikbaarheidsprobleem. Op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau is er sprake van congestie, sluipverkeer, geluidsoverlast, slechteluchtkwaliteit en verkeersonveiligheid. Als eigenaar en beheerder van de weg heeft het Rijk voor deze problemen vele jaren naar verkeerskundige oplossingen gezocht. Deze varianten hebben het vanwege het eendimensionale karakter nooit gered.

In november 2008 heeft het Rijk de N69 overgedragen aan de provincie Noord Brabant. Hierdoor kan de provincie samen met haar regionale partners de problematiek aanpakken. De provincie beschouwt de Grenscoorridor N69 niet alleen als een belangrijke internationale verbinding, maar ook als een gebied met grote landschappelijke natuur- en recreatieve betekenis voor Brainport.

7. Waterpoort West-Brabant

Waterpoort West-Brabant ligt in het zeekleigebied van West-Brabant. Karakteristiek zijn het grootschalige en open landschap en de cultuurhistorisch waardevolle waterlinies.

Het gebied ligt tussen de havens van Rotterdam en Antwerpen. Daardoor is er een sterke economische druk. Het gebied is aantrekkelijk voor bedrijvigheid die van deze havens afhankelijk is, zoals (agro)logistiek, maakindustrie en grootschalige glastuinbouw. In het gebied liggen er kansen voor windenergie en de combinatie van duurzame energie met glastuinbouw.

Het grootschalige en open landschap maken het gebied echter ook kwetsbaar voor deze ontwikkelingen. De herkenbaarheid en de kwaliteit van de polderstructuur staat onder druk door grootschalige en hoogdynamische ontwikkelingen, zoals het Agro- en Foodcluster (AFC), Logistiek Park Moerdijk (LPM) en de Hogesnelheidslijn (HSL)/A16. Door klimaatverandering nemen de pieken in neerslag toe. Tegelijkertijd stijgt de zeespiegel. Daardoor wordt het steeds lastiger om overtollig water in de beken en kreken af te voeren en ontstaat er een grotere kans op overstroming vanuit het buitenwater.

Hiermee neemt het risico op wateroverlast tweevoudig toe. In het Nationaal Waterplan kondigt het rijk een onderzoek aan om de bescherming tegen overstromingen te verbeteren. In het Deltaprogramma zoekt zij samen met de regio oplossingen voor de Zuidwestelijke Delta.

Om de waterkwaliteit in het Volkerak-Zoommeer te verbeteren is het Rijk voornemens dit gebied te verzilten. Deze verbetering van de waterkwaliteit biedt kansen voor de recreatie in West-Brabant. Voorwaarde is dat er een alternatieve wateraanvoer komt om de landbouw in West-Brabant van zoetwater te voorzien.

8. Peelhorst

De Peelhorst bevat drie grote natuurgebieden, namelijk de Maashorst, De Peel en de Stippelberg. Daarnaast bevat de Peelhorst een agrarisch productielandschap.

Het gebied de Maashorst ligt aan de noordzijde van de Peelhorst. De provincie heeft dit gebied benoemd als Provinciaal Landschap. In dat kader werkt de provincie samen met haar partners onder andere aan recreatieve entrees (poorten) en aan twee natuurbruggen tussen Maashorst en Herpenduin. Hierdoor wordt het gebied aantrekkelijker voor de natuur en de recreatie en krijgt deze regio een sociaal-economische impuls.

Het agrarisch productielandschap in de Peelhorst is het centrum van de intensieve veehouderij in Nederland. De concentratie van de intensieve veehouderij is van groot belang voor de economie van Brabant. Het biedt bovendien kansen voor koppeling met duurzame energie. Het veroorzaakt echter ook extra milieudrukken verkeersbewegingen in het gebied.

De provincie wil in de Peelhorst de grote natuurgebieden met elkaar verbinden en de agrarische productiestructuur versterken. De provincie wijst in deze structuurvisie het gebied aan als aandachtsgebied agrarische ontwikkeling.

9. As N65

De As N65 loopt van Tilburg tot aan 's-Hertogenbosch. De N65 is een belangrijke verbinding in het stedelijk netwerk Brabantstad.

De N65 doorsnijdt het nationaal landschap het Groene Woud en de ecologische verbindingzone de Beerze. De gebieden rond de As N65 maken onderdeel uit van de groenblauwe structuur. Het verbinden van deze natuurgebieden als de Loonse en

Drunense Duinen, de Oisterwijkse Bossen en de Beerze en het tegengaan van versnippering van natuurgebieden zijn belangrijke doelstellingen voor het gebied. Langs de N65, bij Haaren, liggen een aantal boomteeltbedrijven die samen vormen één van de grotere clusters voor boomteelt in Noord-Brabant vormen. De boomteeltsector is van toenemend belang voor de economische positie van de regio. In het kader van de Mobiliteitsaanpak N-wegen start het Rijk met de regio een integrale gebiedsgerichte pilot voor de N65. Hierin is met name aandacht voor sleutelkwesties zoals leefbaarheid en veiligheid (waaronder specifieke aandacht voor Vught). Hoofddoel is het ontwikkelen van een duurzame N65, die bijdraagt aan een robuust wegennet en tegelijkertijd goed past bij en functioneert binnen zijn omgeving.

Tabel gebiedsontwikkelingen

Los bijgevoegd

Bijlage 3. PlanMER

**PLAN -MER STRUCTUURVISIE RUIMTELIJKE
ORDENING NOORD -BRABANT**
HOOFD RAPPORT

PROVINCIE NOORD-BRABANT

26 november 2009
B02023/CE9/0M9/0 00069/MW

Inhoud

1. Waarom een nieuwe Structuurvisie?	3
2. Waarom een Plan-MER?	3
3. Samenhang structuurvisie met overige plannen	4
4. Hoofdpijnen beleidswijziging en Structuurvisie RO	5
5. Scope Plan-MER	8
6. Werkwijze milieubeoordeling	9
7. Effecten SVRO op hoofdpijnen	9
8. Wijziging zonering landelijk gebied	10
9. Mogelijkheden Agribusiness	11
10. Mogelijkheden glastuinbouw	12
11. Mogelijkheden teeltondersteunende voorzieningen	13
12. Nieuwvestiging bovenlokale en bovenregionale voorzieningen	14
13. Conclusies en aanbevelingen	15
14. Leemten in kennis	20

Leeswijzer

Het Plan-MER voor de SVRO bestaat uit een hoofdrapport en een achtergronddocument. Het hoofdrapport bevat de kern van het Plan-MER met alle voor de besluitvorming relevante informatie, conclusies en aanbevelingen voor verder onderzoek.

Het achtergronddocument fungeert als onderbouwing van het hoofdrapport. In het achtergronddocument wordt meer in detail ingegaan op het beleid uit de SVRO en de effecten hiervan op de omgeving.

Plan-MER SVRO

1. Waarom een nieuwe Structuurvisie?

Een nieuwe structuurvisie

De provincie Noord-Brabant stelt momenteel de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO) op, conform de Wet ruimtelijke ordening die op 1 juli 2008 in werking is getreden. In de SVRO beschrijft de provincie het ruimtelijke beleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040). Daarin geeft ze haar visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant en de opgaven die daarbij horen. De Structuurvisie Ruimtelijke Ordening vervangt de Interim Structuurvisie Noord-Brabant (ISV). De ISV bevat de huidige kaders voor het ruimtelijke beleid. Met de SVRO geeft de provincie op delen richting aan nieuw beleid. Het betreft geen brede herziening van het provinciaal beleid, maar een herziening voor een beperkt aantal thema's.

Proces om te komen tot een nieuwe structuurvisie

Als eerste stap om te komen tot de SVRO is in 2008 de Startnotitie Structuurvisie opgesteld. In de startnotitie zijn in hoofdlijnen de inhoud, proces en reikwijdte van de voorgenomen herziening van de ISV aangegeven.

Vervolgens is er een voorontwerp structuurvisie opgesteld. Deze is op 30 juni 2009 door GS vastgesteld en voorgelegd aan de Statencommissie Ruimte en Milieu met het verzoek deze vrij te geven voor vooroverleg. Het vooroverleg op basis van dit voorontwerp heeft najaar 2009 plaatsgevonden met verschillende betrokken partijen zoals gemeenten, waterschappen, de Provinciale Omgevingscommissie, Commissie voor de m.e.r. en koepelorganisaties.

De voorontwerp Structuurvisie is vervolgens uitgewerkt tot een Ontwerp Structuurvisie Ruimtelijke Ordening. Gedeputeerde Staten hebben deze in december 2009 vastgesteld. De vaststelling van de definitieve structuurvisie door Provinciale Staten is medio 2010 voorzien.

2. Waarom een Plan-MER?

Verplichting en doel Plan-MER

De provincie Noord-Brabant is verplicht om voor de SVRO een Milieueffectrapport voor plannen (Plan-MER) op te stellen. De procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) wordt gelijktijdig met het opstellen van de SVRO doorlopen. Het doel van deze procedure is om het milieubelang een volwaardige plek te geven in de besluitvorming over activiteiten die belangrijke gevolgen op het milieu kunnen hebben. De plicht voor het opstellen van een milieueffectrapport (MER) geldt niet alleen voor de concrete activiteiten, maar ook voor de wettelijk verplichte plannen die de kaders scheppen voor deze activiteiten. De SVRO is een dergelijk plan.

Plan-m.e.r. -procedure

De initiatiefnemer stelt het Plan-MER op, in dit geval Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant. Het bevoegd gezag, in dit geval Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant, neemt een besluit over de SVRO. Het plan-MER is opgesteld in samenwerking met een begeleidingsteam waarin zowel de provincie als de waterschappen zijn vertegenwoordigd.

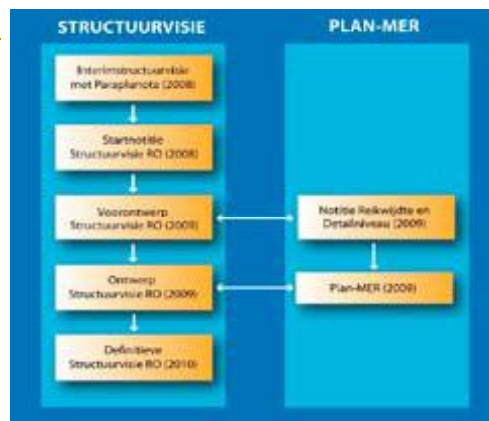

Als eerste stap in de plan-m.e.r.-procedure is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. De Voorontwerp structuurvisie is hiervoor de basis. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is toegestuurd aan alle gemeenten in Noord-Brabant met het verzoek om schriftelijk te reageren. Tevens is advies gevraagd aan de waterschappen, de Provinciale Omgevingscommissie (POC) en het Platform Voortgang Uitvoering Revitalisering (PVUR). Daarbij zijn alle organisaties die vertegenwoordigd zijn in de POC en het PVUR individueel uitgenodigd om schriftelijk te reageren.

Vervolgens is het Plan-MER opgesteld. De resultaten uit het Plan-MER zijn gebruikt bij het opstellen van de Ontwerp structuurvisie. Bij de aankondiging van de inspraakprocedure op de Ontwerp Structuurvisie en het Plan-MER in februari en maart 2010 zal de provincie Noord-Brabant ook de Vlaamse overheid en de buurprovincies in Nederland en België informeren. In afbeelding S.1 zijn de relevante structuurvisiedocumenten en de koppeling aan de plan-m.e.r.-procedure weergegeven.

Afbeelding S.1

Koppeling relevante structuurvisie documenten en Plan-MER

Inspiraak en toetsing

Het Plan-MER ligt samen met de ontwerp structuurvisie, in februari en maart 2010, zes weken ter inzage. In deze periode is het voor iedereen mogelijk om een reactie te geven op het Plan-MER en zienswijzen in te dienen over de ontwerp structuurvisie. Daarnaast wordt het Plan-MER door de Commissie voor de milieueffectrapportage getoetst. Deze onafhankelijke commissie toetst of alle informatie in het Plan-MER aanwezig is om het milieu voldoende mee te nemen in de besluitvorming over de ontwerp structuurvisie. De Commissie m.e.r. neemt daarbij ook de reacties op het Plan-MER mee die tijdens de inspraakperiode zijn gemaakt.

3. Samenhang structuurvisie met overige plannen

Strategische provinciale plannen

De structuurvisie geeft de samenhang weer tussen het beleid op het gebied van milieu, verkeer en vervoer, water, ruimtelijke ordening en economie. Het gedachtegoed uit het Integraal Strategisch Milieubeleid (2006), het Provinciaal verkeers- en vervoersplan (2006) en het Provinciaal Waterplan (2009) klinkt door in de structuurvisie. Daarnaast houdt de structuurvisie rekening met het provinciaal beleid op economisch, sociaal-cultureel en ecologisch vlak.

De begrenzing van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij zoals vastgelegd in de reconstructieplannen (2005) blijft gehandhaafd. De uitwerkingsplannen van het Streekplan 2002 vervallen bij de vaststelling van de structuurvisie. In de Verordening Ruimte fase 1 is een aantal kaders uit de Interimstructuurvisie opgenomen die ook blijven gelden onder de SVRO. Dit zijn de ecologische hoofdstructuur (EHS), de zoekgebieden voor verstedelijking (woon- en werklocaties tot 2015), het beleid dat is gekoppeld aan de integrale zonering voor de intensieve veehouderij, de concentratiegebieden voor glastuinbouw en de regionale waterbergingsgebieden.

Investeringsregelingen

De provincie trekt steeds vaker samen met andere partijen ruimtelijke ontwikkelingen van de grond. Voor het landelijk gebied kent de provincie al enkele jaren het Provinciaal Meerjarenprogramma (PMJP 2007-2013). Voor het stedelijk gebied is in 2008 met de B5-steden het programma 'Samen investeren' opgesteld. De hoofdlijnen uit deze investeringsprogramma's zijn in de uitvoeringsparagrafen van de SVRO opgenomen. De programma's behouden hun zelfstandige positie. Bij het opstellen van nieuwe programma's is de structuurvisie leidend voor de provinciale inzet van middelen.

4. Hoofdlijnen beleidswijziging en Structuurvisie RO

De Voorontwerp Structuurvisie kent een aantal belangrijke beleidsaanpassingen ten opzichte van de Interim Structuurvisie. De aanpassingen hebben enerzijds betrekking op de gebiedsaanduidingen voor het landelijk gebied en anderzijds op het stedelijk gebied, maar ook op het toepassen van het principe van zorgvuldig ruimtegebruik (SVRO) in plaats van zuinig ruimtegebruik (ISV). Hieronder worden de beleidswijzigingen op hoofdlijnen beschreven. Een nadere toelichting is te vinden onder het kopje Scope Plan-MER. De genoemde beleidswijzigingen zijn in het Plan-MER op hun effecten onderzocht. De effectbeoordeling van de beleidswijzigingen volgt vanaf het kopje Effecten SVRO op hoofdlijnen.

Zorgvuldig ruimtegebruik

Het principe van zuinig ruimtegebruik, zoals neergelegd in de ISV, wordt in de SVRO vervangen door zorgvuldig ruimtegebruik. Het doel van het principe is zorgvuldig om te gaan met de beschikbare ruimte, ofwel het optimaal benutten van bestaande bebouwing voor nieuwe functies. Als desondanks toch nieuw ruimtebeslag nodig is dan moeten ruimtelijke ontwikkelingen de natuurlijke basis van het landschap respecteren en nieuwe kwaliteiten toevoegen, gebaseerd op de ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap.

Het principe van zorgvuldig ruimtegebruik maakt de ontwikkeling van nieuwe (rode) functies in het buitengebied onder voorwaarden mogelijk. De voorwaarden zijn:

1. hergebruik of herschikking binnen bestaande gebruikruimte is niet mogelijk
2. aantasting van de basiskwaliteit (bodem en water) en verlies aan ecologische, cultuurhistorisch en landschappelijke waarden worden voorkomen (omgevingstoets).
3. bij het aansnijden van nieuwe ruimte wil de provincie dat de ruimtelijke ontwikkeling een impuls geeft aan het landschap (landschapsinvesteringsregel).

De toepassing van bovenstaand principe is een beleidswijziging voor de ontwikkeling van functies. In het landelijk gebied (behalve het groenblauwe kerngebied) gaat de SVRO uit van een ja-mitsbenadering terwijl in de ISV een sterk onderscheid wordt gemaakt tussen gebieden met waarden, waarvoor het 'nee-tenzij' principe geldt, en gebieden zonder waarden waar ontwikkelingen mogelijk zijn (ja-principe).

Het principe is van toepassing op zowel het stedelijk als het landelijk gebied. Voor (planmatige) stedelijke ontwikkelingen is dit principe al uitgewerkt in de verordening Ruimte fase 1 waarin de toepassing van de zogenaamde SER-ladder en de rood-met-groen regeling is neergelegd. Voor overige ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied is dit principe nu neergelegd in de SVRO, waarbij is aangegeven dat het principe van zorgvuldig ruimtegebruik wordt uitgewerkt in de Verordening Ruimte fase 2, zie tekstkader.

VERORDENING (EN) RUIMTE

In de Verordening Ruimte worden de kaderstellende elementen uit het provinciale beleid vertaald in regels die direct van toepassing zijn op (gemeentelijke) bestemmingsplannen. De Verordening Ruimte wordt in 2 fasen vastgesteld. Fase 1 betreft bestaand beleid en wordt naar verwachting begin 2010 vastgesteld. Parallel aan het opstellen van de structuurvisie wordt fase 2 opgesteld. In de verordening tweede fase worden, waar nodig, met name regels opgenomen die voortkomen uit de gewijzigde beleidsinzichten die in de SVRO zijn neergelegd. Bij de vaststelling van de Ontwerp structuurvisie wordt tevens een Startnotitie met de inhoudelijke kaders voor de Verordening Ruimte fase 2 vastgesteld. De Ontwerp Verordening Ruimte fase 2 wordt gelijktijdig met de Structuurvisie SVRO vastgesteld (planning juni 2010) en daarna ter inzage gelegd. Het Plan-MER heeft geen betrekking op de Verordening Ruimte maar op de beleidswijziging en zoals die zijn opgenomen in het voorontwerp van de SVRO.

Het principe van zorgvuldig ruimtegebruik is in het Plan-MER niet als een aparte beleidswijziging beoordeeld. Het principe heeft echter wel invloed op de effecten van de verschillende beleidswijzigingen. Daarom is het principe wel meegenomen bij de milieubeoordeling voor de verschillende aspecten. De scores in de milieubeoordeling zijn gebaseerd op het uitgangspunt dat de landschapsinvesteringsregel een extra impuls geeft aan de kwaliteit van het landschap. Uit de omgevingstoets volgt welke maatregelen nodig zijn om de effecten van een activiteit op de omgeving te mitigeren of te compenseren. De investeringen in het landschap komen bovenop deze maatregelen. Of deze extra kwaliteitsimpuls in de praktijk gerealiseerd wordt, is afhankelijk van de uitwerking van de investeringsregel.

Landelijk gebied

Voor wat betreft het landelijke gebied hangt een aantal wijzigingen samen met de zonering van natuur, landschap en landbouw. In de SVRO laat de provincie het gedetailleerde beleid uit de ISV los doordat verschillende zoneringen zijn samengevoegd. Daarnaast gaat de SVRO in het algemeen uit van een ja, mits benadering bij de ontwikkeling van functies, waardoor de SVRO meer mogelijkheden biedt voor de ontwikkeling van functies dan voorheen het geval was. Verder wijzigen de ontwikkelingsmogelijkheden voor agribusiness en nieuwe clusters van glastuinbouw (>50 ha). Ontwikkeling van deze activiteiten is in de SVRO alleen mogelijk binnen de zoekruimte primair agrarisch gebied. De mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen worden binnen primaire agrarische gebieden verruimd.

Stedelijk gebied

Wat betreft de begrenzing van het stedelijk gebied wijzigt er in de SVRO niets ten opzichte van de ISV. Wel vindt in de SVRO een wijziging plaats in de mogelijkheden voor grootschalige, bovenlokale en bovenregionale voorzieningen (grootschalige detailhandel en recreatieve voorzieningen zoals leisure). Deze voorzieningen zijn alleen mogelijk binnen hoogstedelijke zones en/of in de omgeving van stedelijke en multimodale knooppunten.

In de SVRO is nieuw vestiging van grootschalige, bovenregionale (recreatieve) voorzieningen - mede vanwege de gewenste multimodale ontsluiting - alleen wenselijk in hoogstedelijke zones in de stedelijke regio's. De ontwikkeling van bovenlokale, grootschalige (recreatieve) voorzieningen wil de provincie concentreren op goed ontsloten, multimodale plekken.

Structuren

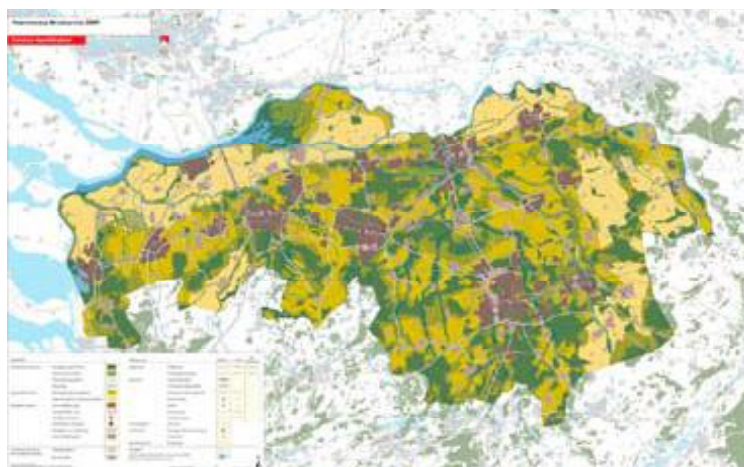
De provincie onderscheidt in de SVRO vier robuuste structuren:

- *De groenblauwe structuur*, waarin de natuurterreinen en landbouwgebieden met natuur- en landschapswaarden en waterbergingsgebieden in één samenhangende aangesloten structuur zijn ondergebracht.
- *De agrarische structuur*: die bestaat uit de agrarische productieruimte zoals landbouwontwikkelingsgebieden, glastuinbouwvestigingsgebieden en boomteeltgebieden en die delen van het buitengebied waar de landbouw leidend is. Binnen de agrarische structuur onderscheidt de provincie twee ontwikkelingsperspectieven: gemengd agrarisch gebied en zoekruimte primair agrarisch gebied.
- *De stedelijke structuur*: die bestaat uit samenhangende stedelijke concentraties voor wonen, werken en voorzieningen.
- *De infrastructuur*: die bestaat uit onder meer het hoofdwegennet, het spoornetwerk, vaarwegennetwerk, vliegveld Eindhoven en vooral de (multimodale) knopen in die netwerken.

Samen vormen deze robuuste structuren de **provinciale ruimtelijke hoofdstructuur**. In afbeelding S.2 is de ligging van deze hoofdstructuur weergegeven. Een uitvergroting van de afbeelding is opgenomen op kaart 1 in bijlage 3.¹

Afbeelding S.2

Provinciale ruimtelijke
hoofdstructuur

¹ De afbeelding is te vinden op internet en op een groter formaat af te drukken. Het internetadres luidt: <http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/ruimtelijke-ordening/structuurvisie/voorontwerp-structuurvisie.aspx>. Op dit deel van de website is de afbeelding vervolgens te vinden onder 'documenten' in de rechter kolom.

5. Scope Plan-MER

Selectie te beoordelen onderdelen SVRO

In het Plan-MER zijn de effecten van het beleid uit de SVRO op het milieu in beeld gebracht. Daarbij is alleen ingegaan op de beleidsuitspraken die kaders scheppen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten of activiteiten die gevolgen kunnen hebben op natuurgebieden die beschermd zijn via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden). Ook worden alleen de beleidsuitspraken behandeld die een wijziging vormen ten opzichte van het bestaande beleid uit de Interim Structuurvisie Noord-Brabant (ISV). Op basis van deze selectie zijn de beleidswijzigingen bepaald die in het Plan-MER beoordeeld zijn.

Wijziging zonering landelijk gebied

In de ISV is het landelijk gebied ingedeeld in de Groene Hoofdstructuur (GHS) en de Agrarische Hoofdstructuur (AHS). De GHS is daarbij onderverdeeld in de GHS-natuur en GHS-landbouw, de AHS is onderverdeeld in de (AHS)-landschap en AHS-overig. Deze hoofdzonering is vervolgens nog verder uitgewerkt in verschillende subzones. Binnen de subzones geldt specifiek beleid gericht op de bescherming van leefgebieden voor soorten of juist op de ontwikkeling van een specifieke functie. In de SVRO is deze gedetailleerde zonering losgelaten en is het landelijk gebied ingedeeld in de Groenblauwe structuur en Agrarische structuur. De indeling is weergegeven op kaart 1 in bijlage 3. In plaats van het gedetailleerde beleid uit de ISV gaat de SVRO uit van de toepassing van het principe van zorgvuldig ruimtegebruik, inclusief omgevingstoets en landschapsinvesteringsregel (zie onder Hoofdlijnen beleidswijzigingen SVRO).

Mogelijkheden agribusiness

In de SVRO geeft de provincie de ruimte om agribusiness (verwerking, opslag, transport en energieopwekking) te ontwikkelen in de zoekgebieden primair agrarisch gebied (zie kaart 3 in bijlage 3), onder de randvoorwaarde dat dit leidt tot een afname van de milieudruk (lucht, bodem, water en natuur). Hierdoor ontstaan binnen het primair agrarisch gebied meer mogelijkheden voor agribusiness dan in de ISV.

Mogelijkheden glastuinbouw

De ISV laat onder voorwaarden de realisatie van nieuwe clusters voor glastuinbouw toe in de AHS. In de SVRO wordt de ontwikkeling van deze nieuwe glastuinbouwclusters van meer dan 50 ha alleen nog toegelaten binnen de zoekruimte primair agrarisch gebied (zie kaart 3 in bijlage 3). De zoekruimte wordt daarmee beperkt omdat deze gebieden kleiner zijn dan de AHS.

Mogelijkheden teeltondersteunende voorzieningen

De SVRO biedt meer mogelijkheden voor het toepassen van teeltondersteunende voorzieningen in primair agrarisch gebied dan het huidige beleid uit de ISV. Het gaat bijvoorbeeld om meer ruimte voor ondersteunend glas en grotere differentiatievlakken binnen het agrarisch bouwblok voor overige permanente teeltondersteunende voorzieningen.

Nieuwvestiging bovenlokale en bovenregionale voorzieningen

Nieuwvestiging van bovenregionale voorzieningen is in de SVRO beperkt tot de hoogstedelijke zones binnen de vijf grote Brabantse steden, zie kaart 4 in bijlage 3. Er is sprake van een bovenregionale voorziening wanneer de voorziening het verzorgingsgebied van de hele provincie (of daarbuiten) omvat. Nieuwe bovenlokale voorzieningen zijn mogelijk in de omgeving van stedelijke knooppunten.

6. Werkwijze milieubeoordeling

Abstractieniveau beoordeling

De verschillende beleidswijzigingen zijn beoordeeld op een abstractieniveau dat past bij het abstractieniveau van de structuurvisie. Dit betekent dat een globale effectbeoordeling is uitgevoerd, waarbij de effecten zijn beschreven die eventueel kunnen optreden gezien de aard en omvang van de activiteiten de omgeving waarin de activiteit plaatsvindt. De daadwerkelijk optredende effecten hangen sterk af van de verdere uitwerking van de activiteiten. Het doel van het Plan-MER is dan ook voornamelijk om aandachtspunt en mee te geven en aanbevelingen te doen voor de verdere uitwerking van de activiteiten.

Werkwijze beoordeling

In het Plan-MER zijn de effecten van de beleidswijzigingen kwalitatief beschreven en beoordeeld op basis van expert judgement en bestaande informatie. Bij de beoordeling is de volgende beoordelingsschaal gehanteerd:

Kwalitatieve score	Betekenis
++	Zeer positieve bijdrage / effecten
+	Positieve bijdrage / effecten
0 / +	Licht positieve bijdrage / effecten
0	Neutrale effecten, gelijkblijvende bijdrage
0 / -	Licht negatieve bijdrage / effecten
-	Negatieve bijdrage / effecten
--	Zeer negatieve bijdrage / effecten

Allereerst is een globale beoordeling gegeven van de effecten van de SVRO als geheel, waarbij met name is ingegaan op de effecten van het principe 'zorgvuldig ruimtegebruik'. Daarnaast is per beleidswijziging een beschrijving van de belangrijkste effecten gegeven en zijn aanbevelingen voor het vervolg geformuleerd.

EFFECTEN GEZONDHEID

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is aangekondigd dat in het Plan-MER ook de effecten op gezondheid in beeld worden gebracht. Het aspect gezondheid is in het kader van dit Plan-MER opgebouwd uit de thema's Geluid, Lucht, Ammoniak en geurhinder. Voor zover mogelijk is ook beschreven of effecten op verspreiding van ziektes te verwachten zijn.

7. Effecten SVRO op hoofdlijnen

De effecten van de beleidswijzigingen in de SVRO die mogelijk kaderstellend zijn voor m.e.r.(beoordelingsplichtige) activiteiten hangen sterk af van keuzes die bij uitwerking van de locatiekeuze worden gemaakt. De omgevingstoets gaat hier een belangrijke rol in spelen. Uit deze toets moet blijken of een bepaalde ontwikkeling past binnen de omgevingswaarden die de betreffende locatie heeft.

Samengevat heeft de Structuurvisie een licht positief effect, omdat mogelijkheden tot vestiging van grootschalige voorzieningen (zowel agrarisch als recreatief en stedelijk) meer geconcentreerd worden in specifieke gebieden, waarmee de kwetsbare gebieden ontzien worden. Landschappelijke en ecologische waarden worden beter beschermd door de Groenblauwe structuur doordat de beeksystemen hierin zijn opgenomen en er bufferzones rond de belangrijkste natuurgebieden (Natura 2000-gebieden) zijn gecreëerd.

Van een fundamentele beleidswijziging is echter geen sprake, omdat deze gebieden nu al vanuit zowel het provinciaal beleid (ISV) als de doorvertaling (bijv. bestemmingsplannen en de keur van waterschappen) bescherming kennen. Het gevolg van de concentratie van voorzieningen is dat de druk op de bestaande waarden toeneemt in de gebieden waar de concentratie plaatsvindt. Bij concrete initiatieven dient dan ook rekening gehouden te worden met de daar aanwezige omgevingswaarden (omgevingstoets).

In de navolgende teksten wordt ingegaan op de belangrijkste effecten van de verschillende beleidswijzigingen.

8. Wijziging zonering landelijk gebied

Overzicht effecten

Aspect	Referentie (ISV)	SVRO
Bodem en water	0	+
Natuur		
Natura 2000	0	0/+
EHS	0	0/+
Leefgebieden soorten	0	-
Landschap	0	+
Cultuurhistorie	0	0/+
Aardkundige waarde en	0	0
Archeologie	0	0
Ammoniak en geurhinder	0	0
Energie	0	n.v.t.
Klimaatverandering	0	0/+
Mobiliteit en vervoer	0	n.v.t.
Geluid	0	n.v.t.
Lucht	0	n.v.t.
Externe veiligheid	0	n.v.t.
Gezondheid	0	0

Toelichting belangrijkste effecten

De opschaling van de zonering landelijk gebied in Groenblauwe structuur en agrarische structuur heeft tot gevolg dat er met de Groenblauwe structuur een robuustere landschappelijke en ecologische structuur ontstaat waarbij vrijwel alle beek- en kreek systemen binnen de Groenblauwe structuur vallen en er een soort bufferzone rondom belangrijke natuurgebieden wordt gecreëerd (Groenblauwe mantel). Deze zonering is daarnaast nog nadrukkelijker dan voorheen gebaseerd op de landschappelijke en cultuurhistorische structuren die in Noord-Brabant aanwezig zijn. Dit betekent dat de verschillende waarden van deze gebieden in de nieuwe indeling beter beschermd kunnen worden dan in de ISV het geval was. Verder liggen er door de robuustere Groenblauwe structuur meer mogelijkheden om bij inrichting van gebieden als beekdalen te anticiperen op klimaatverandering.

De wijziging van de zonering heeft tot gevolg dat een deel van de leefgebieden van (kwetsbare) soorten zoals weidevogels, struweelvogels en dassen niet in de begrenzing van de Groenblauwe structuur zijn opgenomen. De planologische bescherming (nee, tenzij) die de ISV aan deze gebieden koppelt, wordt in de SVRO losgelaten. In de SVRO geldt voor deze gebieden het principe van zorgvuldig ruimtegebruik (inclusief omgevingstoets en landschapsinvesteringsregulering, zie onder Hoofdpijnen beleidswijzigingen SVRO). Het beschermingsniveau en de effecten van deze regeling hangen daarbij sterk af van de keuzes

die op locatieniveau worden gemaakt. Uit de omgevingstoets moet bij concrete initiatieven blijken of de geplande activiteit past bij de maat, schaal en functie van zijn omgeving. Daarnaast kunnen ruimtelijke ontwikkelingen een extra impuls geven aan het landschap als gevolg van de verplichte investering in het landschap.

9. Mogelijkheden Agribusiness

Overzicht effecten

Aspect	Referentie (SV)	SVRO
Bodem en water	0	+
Natuur		
Natura 2000	0	+
EHS	0	0/-
Leefgebieden soorten	0	-
Landschap	0	0/-
Cultuurhistorie	0	0/-
Aardkundige waarden	0	0
Archeologie	0	0
Ammoniak en geurhinder	0	0/+
Energie	0	0/+
Klimaatverandering	0	0
Mobiliteit en vervoer	0	0
Geluid	0	0/-
Lucht	0	-
Externe veiligheid	0	n.v.t.
Gezondheid	0	0/+

Toelichting belangrijkste effecten

Als randvoorwaarde voor nieuwe agribusiness stelt de SVRO dat ontwikkelingen leiden tot een afname van de milieudruk. Dit kan onder andere door de verwerking van mest en/of energieopwekking door vergisting van mest en overige restproducten. De beleidswijziging kan een positief effect hebben op het milieu, maar de wijze waarop deze randvoorwaarde praktisch wordt vertaald is niet opgenomen in de SVRO.

Binnen de zoekgebieden primair agrarisch gebied liggen gebieden met omgevingswaarden. Lokale effecten op deze gebieden zijn mogelijk als gevolg van de ruimere mogelijkheden voor agribusiness (verdroging, ruimtebeslag of aantasting van de openheid). Door clustering van de agribusiness kan deze een industrieel karakter krijgen, wat effecten heeft op landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Hier staat echter tegenover dat via de landschapsinvesteringsregel deze ontwikkelingen gepaard moeten gaan met het versterken van de ruimtelijke kwaliteit.

Clustering van agribusiness binnen primair agrarisch gebied kan er verder toe leiden dat transportafstand en per saldo korter worden, wat positieve effecten heeft op verkeer, geluid en lucht. Ook hiervoor geldt echter dat de effecten op lokaal niveau juist kunnen toenemen. Daarnaast is voor vergisting van mest ook een toevoer van co-substraten nodig, wat juist een toename van verkeersstromen tot gevolg kan hebben. Met name voor geluid en lucht kunnen lokaal problemen ontstaan op plekken waar de belasting op het gebied van geluid en lucht nu al hoog is. Wel zal altijd voldaan moeten worden aan grenswaarden die volgen uit wetgeving.

Een ander aandachtspunt bij de clustering van agribusiness in het noorden en oosten van de provincie is het aspect waterveiligheid. De zoekgebieden primair agrarisch gebied grenzen in sommige gevallen aan de lange termijn reserveringen voor het winterbed van de Maas. Dit betekent niet direct een verhoogd risico bij nieuwvestiging van locaties, aangezien de gebieden niet binnen de reserveringen liggen, maar vergt wel een afweging van overstromingsrisico versus kapitaalintensieve functies.

Deze beleidswijziging biedt een extra stimulans voor schaalvergroting en modernisering van intensieve veehouderijen, vooral in de Peelstreek. Indien de schaalvergroting en modernisering gepaard gaat met een gelijkblijvende veestapel en een vermindering van het aandeel traditioneel gehuisveste dieren (oude stallen) bij kernen, kan dit een positieve bijdrage leveren aan de volksgezondheid.

10. Mogelijkheden glastuinbouw

Overzicht effecten

Aspect	Referentie (sv)	sv/ko
Bodem en water	0	+
Natuur		
Natura 2000	0	0/+
BHS	0	0/+
Leefgebieden soorten	0	0/+
Landschap	0	0/+
Cultuurhistorie	0	0/+
Aardkundige waarden	0	+
Archeologie	0	+
Ammoniak en geurhinder	0	0
Energie	0	0/+
Klimaatverandering	0	0
Mobiliteit en vervoer	0	+
Geluid	0	0
Lucht	0	0/-
Externe veiligheid	0	n.v.t.
Gezondheid	0	0

Toelichting belangrijkste effecten

Het concentreren van de nieuwvestiging van glastuinbouw binnen de zoekgebieden primair agrarisch gebied vrijwaart het gemengd agrarisch gebied van nieuwvestiging van glastuinbouwclusters van meer dan 50 ha. Hierdoor zijn de ecologische, landschappelijke, aardkundige en archeologische waarden van deze gebieden beter beschermd. Ook de beeksystemen zijn hierdoor beter beschermd tegen lozing van proceswater met veel nutriënten. Verder hebben de zoekgebieden primair agrarisch gebied voornamelijk een lage archeologische verwachtingswaarde en zijn binnen de zoekgebieden vrijwel geen aardkundige waarden aanwezig. Effecten op archeologisch en aardkundige waarden zullen naar verwachting dan ook beperkt zijn.

Lokaal kan de concentratie van glastuinbouw echter leiden tot effecten op de leefgebieden van soorten die in de omgeving van deze gebieden liggen (ruimtebeslag, lichthinder, verdroging). Daarnaast is de luchtkwaliteit in het gebied waar de concentratie plaatsvindt minder goed dan in de overige agrarische gebieden omdat de agrarische activiteiten in dit gebied meer geconcentreerd zijn. Een verdere clustering van de glastuinbouw in de primaire agrarische gebieden betekent een lichte verslechtering van de lokale luchtkwaliteit.

Ook hier geldt dat het aspect waterveiligheid een aandachtspunt is omdat de zoekgebieden primair agrarisch gebied in sommige gevallen grenzen aan de lange termijn reserveringen voor het winterbed van de Maas.

Als gevolg van de clustering kan de openheid van het landschap aangetast worden en effecten optreden als gevolg van lozing van proceswater, de toename van verhard oppervlak en een toename van de verkeersstromen en van en naar deze gebieden. De primaire agrarische gebieden zijn echter goed ontsloten op het hoofdwegenet. Daarnaast liggen de meeste zoekgebieden primair agrarisch gebied in de omgeving van spoor- en waterwegen. Er zijn voor deze gebieden goede mogelijkheden om aan te sluiten bij de regionale overslag centra / terminals.

Verder vergroot de concentratie van glastuinbouw de mogelijkheden om de stromen proceswater gericht naar zuiveringen af te voeren en dient de toename van het verhard oppervlak via maatregelen gecompenseerd te worden. Ook leidt de concentratie tot een toename van de mogelijkheden om warmte-krachtkoppeling (WKK) toe te passen om te voorzien in de energiebehoefte van de glastuinbouw.

11. Mogelijkheden teeltondersteunende voorzieningen

Overzicht effecten

Aspect	Referentie (SV)	SVNO
Bodem en water	0	0/-
Natuur		
Natura 2000	0	0/-
EHS	0	0/-
Leefgebieden soorten	0	-
Landschap	0	-
Cultuurhistorie	0	-
Aardkundige waarden	0	0/-
Archeologie	0	-
Ammoniak en geurhinder	0	0
Energie	0	0
Klimaatverandering	0	0
Mobiliteit en vervoer	0	+
Geluid	0	0
Lucht	0	0/+
Externe veiligheid	0	n.v.t.
Gezondheid	0	0

Toelichting belangrijkste effecten

De verruiming van mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen binnen de primaire agrarische gebieden heeft met name gevolgen op het landschap en de cultuurhistorie binnen deze gebieden. De teeltondersteunende voorzieningen kunnen de openheid van het landschap aantasten en het landschap een industrieel karakter geven.

Teeltondersteunende voorzieningen kunnen gepaard gaan met werkzaamheden in de bodem (graven, egaliseren). De kans op aantasting van waarden in de bodem (aardkundige en archeologische waarden) neemt daarmee toe. De archeologische waarden worden sinds de gewijzigde Monumentenwet (september 2007) opgenomen in de bestemmingsplannen buitengebied. Ingrepen die archeologische en aardkundige waarden kunnen aantasten

worden daarmee steeds vaker in deze plannen verbonden aan een aanlegvergunning. De zoekgebieden primair agrarisch gebied hebben daarnaast overwegend een lage archeologische verwachtingswaarde. Ook komen er weinig gebieden met aardkundige waarden voor binnen deze zoekgebieden. Eventuele overlap met kreekssystemen in de kleigebieden vormt daarbij een aandachtspunt. Deverruiming leidt verder tot effecten op bodem en water als gevolg van de toename van verhard oppervlak. Deze toename dient echter via maatregelen gecompenseerd te worden.

De ontwikkeling van teeltondersteunende voorzieningen kan er toe leiden dat de samenhang van het Natura 2000 en EHS netwerk verminderd (barrièrewerking). Omdat de verruiming plaatsvindt binnen de primaire agrarische gebieden zijn de effecten echter beperkt. Voor de leefgebieden van soorten zijn de effecten negatiever, aangezien er ook leefgebieden zijn die binnen de primaire agrarische gebieden vallen. Hierdoor kan ruimtebeslag en/of barrièrewerking optreden.

Deverruiming van de mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen kunnen ervoor zorgen dat bedrijven een intensiever karakter krijgen, waardoor vervoersstromen van en naar deze bedrijven toenemen. Door koppeling van de verruiming aan dezelfde gebieden waar mogelijkheden voor glastuinbouw en agribusiness liggen, worden de vervoersstromen verder gebundeld. Lokaal kan de geluidbelasting en luchtkwaliteit hierdoor verslechteren. Door de clustering kunnen transportafstand en tussen verschillende bedrijven echter verkleind worden. Dit heeft positieve effecten op verkeer, geluid en lucht.

12. Nieuwvestiging bovenlokale en bovenregionale voorzieningen

Overzicht effecten

Aspect	Referentie (SV)	SVRO
Bodem en water	0	+
Natuur		
Natura 2000	0	0/+
EHS	0	0/+
Leefgebieden soorten	0	0/+
Landschap	0	0/+
Cultuurhistorie	0	0
Aardkundige waarden	0	0
Archeologie	0	0
Ammoniak en geurhinder	0	0
Energie	0	n.v.t.
Klimaatverandering	0	0
Mobiliteit en vervoer	0	+
Geluid	0	-
Lucht	0	-
Externe veiligheid	0	+
Gezondheid	0	0/+

Toelichting belangrijkste effecten

Ook voor deze beleidsuitspraak geldt dat sterke clustering op een beperkt aantal locaties het landelijk gebied (inclusief de Groenblauwe structuur en de daarin liggende beeksystemen) vrijwaart van effecten door bovenlokale en bovenregionale voorzieningen en de daarbij behorende effecten op geluid, lucht en daaraan gekoppeld, gezondheid.

Op de plekken waar de voorzieningen gedclusterd worden, moet rekening worden gehouden met de daar aanwezige waarden. Afhankelijk van de aard van de voorzieningen, gaat het daarbij om effecten als gevolg van ruimtebeslag, aantasting openheid, barrièrewerking, toename van verkeersstromen (bereikbaarheid en luchtkwaliteit) en geluidsoverlast. Met name voor geluid en lucht kunnen lokaal problemen ontstaan op plekken waar de belasting op het gebied van geluid en lucht nu al hoog is. Wel zal altijd voldaan moeten worden aan grenswaarden die volgen uit wetgeving. Afhankelijk van de gevoeligheid van soorten voor de beschreven effecten, treden lokaal negatieve effecten op leefgebieden van soorten op die in de omgeving van de hoogstedelijke zones en stedelijke knopen liggen.

Door de koppeling van bovenlokale en bovenregionale voorzieningen aan de stedelijke knopen worden de best bereikbare plekken (OV, auto, fiets) benut voor bezoekersintensieve functies. Met uitzondering van de directe ontsluitingsroutes van de voorzieningen, wordt het onderliggende wegennet ontzien. Door de koppeling wordt de kans kleiner dat deze voorzieningen op slecht ontsloten locaties komen. Er kan meer gestuurd worden op de zware verkeersstromen gerelateerd aan voorzieningen die veelal veel bezoekers genereren. Daarnaast biedt de clustering bij knopen kansen voor het gebruik van OV en fiets.

13. Conclusies en aanbevelingen

Hieronder worden per thema de belangrijkste conclusies beschreven. Op basis van deze conclusies worden aanbevelingen gegeven voor het vervolg van de planvorming. Voor de overzichtelijkheid zijn de verschillende aspecten samengevat in de volgende zes thema's:

- ☐ Algemeen (themaoverstijgend).
- ☐ Ecologie (Bodem, Water, Natuur).
- ☐ Landschap (Landschap, Cultuurhistorie, Archeologie, Aardkundige waarden).
- ☐ Klimaat.
- ☐ Energie.
- ☐ Leefmilieu en gezondheid (Ammoniak en geurhinder, Mobiliteit en vervoer, Geluid, Lucht, Externe Veiligheid, Gezondheid).

Algemeen

Conclusies

Clustering van agrarische ontwikkelingen in primaire agrarische gebieden en grootschalige stedelijke en recreatieve ontwikkelingen nabij stedelijke knopen en/of de hoogstedelijke zones vrijwaart een groot deel van het landelijk gebied van effecten van deze ontwikkelingen. Op de locaties waar de clustering plaatsvindt, nemen de effecten op de hier aanwezige omgevingswaarden echter toe. Met name glastuinbouw, agribusiness en teeltondersteunende voorzieningen kunnen door hun intensieve karakter een grote invloed op omgevingswaarden hebben (ecologie, landschap, leefmilieu en gezondheid).

Aanbevelingen

1. Aanbevolen wordt om in overleg met gemeenten tekomen tot een nadere inperking van het zoekgebied primaire agrarisch gebied voor grootschalige ontwikkelingen in de landbouw, zoals:
 - agribusiness,
 - grootschalige ontwikkeling van veehouderijen (intensieve veehouderij en rundvee) en daaraan gerelateerde initiatieven zoals mestverwerking,
 - gebieden met ruime mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen, - nieuwe clusters voor glastuinbouw.

Deze inperking kan vorm gegeven worden op basis van criteria als landschappelijke, archeologische, aardkundige en ecologische kwaliteiten, verkeer/ontsluiting en afstand tot bewoners/gevoelig functies in het buitengebied. Door deze inperking worden de omgevingswaarden binnen de zoekgebieden primair agrarisch gebied beter beschermd.

Ecologie

Conclusies

Met de Groenblauwe structuur ontstaat een robuuste ecologische structuur waarbij vrijwel alle beek- en kreekssystemen binnen de Groenblauwe structuur vallen en er een soort bufferzone rondom belangrijke natuurgebieden wordt gecreëerd (Groenblauwe mantel). Dit heeft een licht positief effect op beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en EHS).

Ook voor ecologie geldt dat clustering een groot deel van het Brabantse landschap vrijwaart van effecten als gevolg van de genoemde ontwikkelingen en dat de effecten op ecologische waarden kunnen toenemen in de gebieden waar de clustering plaatsvindt. Voor Natura 2000 en EHS geldt echter dat de activiteiten geen negatieve invloed op deze gebieden mogen hebben. Daarnaast moet de omgevingstoets er voor zorgen dat ook de ecologische waarden die buiten deze gebieden vallen goed beschermd zijn.

Aanbevelingen

2. Om aantasting van ecologische waarden (met name leefgebieden van soorten) in de gebieden waar ontwikkelingen worden geclusterd te voorkomen, wordt aanbevolen om als provincie deregie te voeren bij de begrenzing en ontwikkeling van deze gebieden.
3. Bij concrete activiteiten die gevolgen kunnen hebben op Natura 2000-gebieden dient een Passende Beoordeling te worden uitgevoerd om te bepalen of de betreffende activiteiten significant negatieve effecten hebben op deze gebieden. In het Plan-MER is per beleidswijziging/activiteit beschreven op welke Natura 2000-gebieden mogelijk negatieve effecten kunnen optreden.

Landschap

Conclusies

Dezonering van Noord-Brabant in de SVRO is nog nadrukkelijker dan voorheen gebaseerd op de landschappelijke en cultuurhistorische structuren die in Noord-Brabant aanwezig zijn. Dit betekent dat de verschillende waarden van deze gebieden in de nieuwe indeling beter beschermd kunnen worden dan in de ISV het geval was. Daarnaast geven ruimtelijke ontwikkelingen een positieve impuls aan de landschappelijke kwaliteit door de verplichte investering in het landschap (landschapsinvesteringsregel).

Ook voor landschap geldt dat clustering een groot deel van het Brabantse landschap vrijwaart van effecten als gevolg van de genoemde ontwikkelingen en dat de omgevingstoets moet voorkomen dat de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden worden aangetast in de gebieden waar de clustering plaatsvindt.

Aanbevelingen

4. Omdat de praktische uitwerking van het principe van zorgvuldig ruimtegebruik en de daaraan gekoppelde omgevingstoets en landschapsinvesteringsregel voor nieuwe ontwikkelingen wordt uitgewerkt in de Verordening Ruimte fase 2, bestaat het risico dat de uiteindelijke uitwerking niet geheel aansluit bij het principe zoals beschreven in de SVRO. Omdat de uitwerking sterk bepalend is voor de uiteindelijke "balans" (aantasting

versus versterking landschap; lokale versus regionale effecten) moet er zo snel mogelijk duidelijkheid te zijn over de hoofdlijnen van de regeling. De definitieve regeling moet binnen afzienbare tijd nabesluitvorming over de SVRO beschikbaar zijn.

5. Delandschapsinvesteringsregel heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteit een extra impuls te geven. Uit monitoring moet blijken of deze extra impuls in de praktijk ook gerealiseerd wordt. Aanbevolen wordt om de toepassing van de landschapsinvesteringsregeling en de resultaten daarvan regelmatig te evalueren, zodat indien nodig bijsturing van de regeling mogelijk is.
6. De 21 cultuurlandschappen hebben tot doel cultuurhistorische waarden beter te beschermen en een focus aan te brengen in de inzet van middelen voor behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden. Ook hier is monitoring van de praktijkresultaten van groot belang, in het bijzonder ook ten aanzien van de doorvertaling in beschermend en stimulerend gemeentelijk beleid.
7. Om aantasting van waarden en verrommeling van het landschap in de gebieden waar ontwikkelingen worden geclusterd te voorkomen, wordt aanbevolen om als provincie de regie te voeren bij de begrenzing en ontwikkeling van deze gebieden (zie ook aanbeveling bij ecologie).
8. Door de omzetting van het beleid voor het landelijk gebied in een ontwikkelingsgerichte 'jamits' benadering, zijn ontwikkelingen in principe overal mogelijk. Niet alle ontwikkelingen zijn echter overal gewenst. Aanbevolen wordt daarom om in de SVRO op te nemen dat in de omgevingstoets afgewogen wordt of de locatiekeuze logisch volgt uit de opbouw van de ondergrond (bodem, geomorfologie, water, ecologie en cultuurhistorie) en de overige lagen (netwerken en occupatie).

Klimaat

Conclusies

Omdat vrijwel alle beek- en kreeksystemen binnen de Groenblauwe structuur vallen ontstaat een robuuste Groenblauwe structuur. Door deze robuuste structuur ontstaan meer mogelijkheden om bij inrichting van gebieden als beekdalen te anticiperen op klimaatverandering.

Omdat de zoekgebieden primair agrarisch gebied in sommige gevallen grenzen aan de lange termijn reserveringen voor het winterbed van de Maas, is het aspect waterveiligheid een aandachtspunt bij de clustering van agribusiness en nieuwe glastuinbouwclusters binnen deze gebieden.

Aanbevelingen

9. In het kader van waterveiligheid 21e eeuw, hanteert het Rijk een meerlagse aanpak, die maatwerk per gebied vereist. De onderscheiden lagen zijn:
 - Preventie
 - Duurzame ruimtelijke planning
 - Rampenbeheersing
 Aanbevolen wordt om deze aanpak expliciet in de structuurvisie te vermelden en aan te geven hoe de provincie Noord-Brabant hiermee omgaat. De ruimtelijke planning van activiteiten met een groot economisch belang vindt door de SVRO meer geconcentreerd

plaats in de lager gelegen delen van de provincie. Aanbevolen wordt om inzichtelijk te maken hoe dit binnen de meerlaagse aanpak past en aan te geven hoe aan de vervolgstap, rampenbeheersing, gevolg wordt gegeven.

Energie

Conclusies

Declustering van activiteiten als agribusiness, glastuinbouw en teeltondersteunende voorzieningen binnen de primaire agrarische structuur, stimuleert de mogelijkheden voor toepassing van warmtekrachtkoppeling (WKK) als opwekking van de benodigde warmte en elektriciteit. Aangezien de CO₂-emissies uit WKK voornamelijk binnen de kas blijven en een WKK in de regel efficiënter energie produceert dan de alternatieven, kan met de clustering een verduurzaming van de lokale elektriciteitsproductie binnen het primair agrarisch gebied worden bereikt. WKK draagt echter niet bij aan het provinciale doel om in 2020, 20% van de energie duurzaam op te wekken, aangezien er nog steeds fossiele brandstoffen gebruikt worden voor WKK.

Aanbevelingen

10. Momenteel is er geen energievisie gevormd voor het stedelijk gebied, terwijl er in veel steden veel winst valt te behalen. Daken van stedelijke gebouwen kunnen bijvoorbeeld in potentie een enorm areaal bieden voor duurzame daktechnieken, zoals groene daken, zonnepanelen, zonneboilers en stedelijke windturbines. Daarnaast is het door de concentratie van gebouwen mogelijk interessant om warmte koude opslag toe te realiseren. Het vormen van een stedelijke energievisie zou deze kansen in het stedelijk gebied kunnen stimuleren.

11. Declustering kan mogelijk ook leiden tot de implementatie van duurzame technieken die wel bijdragen aan de 20% duurzame energie productie doelstelling, maar dit heeft wel enige sturing:

- Bij agribusiness in de vorm van mestvergisting is het van belang om een nuttige toepassing te vinden voor de restwarmte die vrijkomt bij het omzetten van gas in elektriciteit. Daarbij kan gedacht worden aan een koppeling met een (nieuw) glastuinbouwcluster.
- Geothermie kan een zeer interessante duurzame optie zijn bij de clustering van agribusiness, glastuinbouw en teeltondersteunende voorzieningen, maar geothermie kan niet overal gerealiseerd worden. Om tot een maximale verduurzaming te komen kunnen de locaties van de clusters verder afgestemd worden op het geothermische potentieel van de bodem.

Leefmilieu en gezondheid

Conclusies

Evenals voor ecologie en landschap geldt dat clustering een groot deel van het Brabantse landschap vrijwaart van effecten als gevolg van de genoemde ontwikkelingen en dat de omgevingstoets moet voorkomen dat de effecten op leefmilieu en gezondheid aanvaardbaar zijn in de gebieden waar de clustering plaatsvindt.

Met name bij de verruiming van de mogelijkheden voor agribusiness en de concentratie van bovenlokale en bovenregionale ontwikkelingen in de omgeving van het stedelijk gebied, kunnen knelpunten op het gebied van geluid en lucht ontstaan, als gevolg van een toename van de verkeers- en vervoersstromen.

De invloed van de beleidswijzigingen in de SVRO op het halen van de doelen die gesteld zijn met betrekking tot de vermindering van de ammoniakemissie, de overbelasting van de bos- en natuurgebieden of het terugdringen van het aantal (ernstig) geurgehinderden is beperkt. In de Structuurvisie is daarnaast geen koppeling of uitwerking opgenomen van de wijze waarop extra planologische ruimte gepaard dient te gaan met een vermindering van de milieubelasting. Het risico hiervan is dat dit leidt tot een nog verdere vertraging in het halen van de doelen op het gebied van ammoniak en geur.

De beleidswijzigingen stimuleren schaalvergroting en modernisering van de landbouw. Indien de schaalvergroting en de toename van moderne grote bedrijven gepaard gaat met een gelijkblijvende veestapel en een vermindering van het aandeel traditioneel gehuisveste dieren (oude stallen) bijkernen, kan dit leiden tot een verlaging van de gezondheidsrisico's.

Aanbevelingen

- 12.** De wijze waarop milieuaspecten worden meegenomen bij het toekennen van de planologische ruimte en de wijze waarop de uitbreidingen worden gerealiseerd, is sterk bepalend voor de uiteindelijke effecten. In het SVRO is een dergelijke koppeling wel genoemd, in de vorm van de randvoorwaarde dat de extra mogelijkheden voor agribusiness gepaard moeten gaan met een afname van de milieudruk. De wijze waarop dit principe concreet wordt toegepast is nog niet uitgewerkt. De uitwerking hiervan valt binnen de Verordening Ruimte fase 2. Omdat de uitwerking sterk bepalend is voor de uiteindelijke "balans" moet er zo snel mogelijk duidelijkheid te zijn over de hoofdlijnen van dit principe (zie ook aanbevelingen bij landschap).
- 13.** Er liggen binnen het zoekgebied primair agrarisch gebied mogelijkheden voor multimodaal transport (overslagcentra). Bij de uiteindelijke realisatie van nieuwe glastuinbouwclusters is de benutting van goederen knooppunten een kans.
- 14.** Aandachtspunt bij de concentratie van voorzieningen bij stedelijke knopen en hoogstedelijke zones is dat de stedelijke gebieden al bereikbaarheidsknelpunten kennen voor verschillende modaliteiten. Door het extra toevoegen van bovenlokale en bovenregionale voorzieningen worden deze knelpunten op het wegennet versterkt. Zoals beschreven bij de effecten biedt de clustering echter ook kansen voor stimulering van het gebruik van OV en fiets.
- 15.** Voorzieningen met een belangrijke verkeersaanrekkende werking op stedelijke hoofdwegen kunnen leiden tot een relevante geluidstoename en/of verslechtering van de luchtkwaliteit. Bij concrete initiatieven dient onderzocht te worden of hier sprake van is en of voldaan kan worden aan wettelijke grenswaarden.
- 16.** Het kunnen voldoen aan de voorwaarde van een gelijkblijvende veestapel en een vermindering van het aandeel traditioneel gehuisveste dieren (oude stallen) bijkernen, is een belangrijke leemte in kennis met betrekking tot de beoordeling van de toe- of afname van gezondheidsrisico's.

14. Leemten in kennis

In het Plan-MER is een globale effectbeoordeling uitgevoerd, passend bij het abstractieniveau van de SVRO. In het Plan-MER zijn de effecten beschreven die eventueel kunnen optreden gezien de aard en omvang van de activiteit en de omgeving waarin de activiteit plaatsvindt. De daadwerkelijk optredende effecten hangen echter sterk af van de verdere uitwerking van de activiteiten en dienen bij concrete initiatieven in beeld gebracht te worden (onder andere in de omgevingstoets en eventuele besluit-m.e.r.-procedures). Daarnaast is het onzeker in welke mate het beleid uit de SVRO bijdraagt aan doelen die de provincie heeft op het gebied van duurzame energie en afname van ammoniakemissie en geurhinder. In het Plan-MER zijn daarom voornamelijk aandachtspunten meegegeven en aanbevelingen gedaan voor de verdere uitwerking van de activiteiten en het beleid in de SVRO. De geconstateerde elementen in kennis staan een verantwoorde besluitvorming over de SVRO dan ook niet in de weg.

COLOFON

PLAN-MER STRUCTUURVISIE RUIMTELIJKE ORDENING NOORD-BRABANT

HOOFDRAPPORT

OPDRACHTGEVER:

PROVINCIE NOORD-BRABANT

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

drs.ing. S. Ebben-Gerrijs
ing. J. Christen

GECONTROLEERD DOOR:

drs. H.P.T. Uilenbroeck

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. B.P.W. Schlangen

26 november 2009

B02023/CE9/OM 9/0 00068/MW

ARCADIS NEDERLAND BV
Beaulieustraat 22
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Tel 026 3778 911
Fax 026 3515 235
www.arcadis.nl
Handelsregister
9036504

©ARCADIS Allerechten voorbehouden. Behoudens
uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder
schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit
dit document worden vervaelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale
reproductie of anderszins.